

80
INDO-CHINOIS

922

NGOC-ĐƯỜNG-XUÂN

NGHĨA-HIỆP TIỂU-THUYẾT

VŨ-KÍNH dịch-thuật

KÍNH-ĐẠI THƯ-CỤC

tham-định, xuất-bản và giữ bản-quyền

DEPOT LEGAL
INDOCHINE

Nº 10/14

Chương-dải cảnh liễu phát-phơ,
Hồng thừa nhận vắng ngàn-ngơ bạc, dầu.

Trọn bộ 1 quyển

Giá 0\$85

CÁC SÁCH VÀ TIỂU-THUYẾT CỦA KÍNH-ĐÀI THƯ-CỤC

Sách của bản-cục xuất-bản

- Tâm lòng son** tập văn-thơ của cô Huệ-Kiều (hết) . . . 0\$25
Hai giấc mộng ngôn-tình tiểu-thuyết (hết). 0,20
Phồn-hoa mộng-tĩnh cảnh-thế tiểu-thuyết. 0,30
Ngũ-tử-Tur chuyện một người anh-hùng đời Chiến-quốc trọn bộ 2 quyển 0,30
Cam-phượng-Trì chuyện một bọn kiếm-khách dự vào việc hành-thích vua Ung-Chính nhà Mãn-Thanh 0,22
Lan-họa-mộng tiểu-thuyết, trọn bộ 8 quyển. 0,64
Xao-hợp kỷ-oan tức là **Dì ghẻ con chồng** rất ly-kỳ. Từ quyển thứ 1 đến quyển thứ 4 mỗi quyển giá. 0,06
Quyển thứ 5 và thứ 6 đóng liền, giá. 0,12
Kiếp chồng chung cảnh-thế tiểu-thuyết tả chân nhiều nỗi ảm-tình trong xã-hội ta. Soạn-giả Tuyết-hữu; quyển thứ 1 đã có. 0,18
Ngọc-đường-Xuân chuyện một người danh-kỹ nước Tàu giá 0,35
Trần-Nguyên chiến-kỷ sách chép một đoạn vinh-sử nước ta, các danh-tướng nhà Trần đánh đuổi quân Nguyên ra khỏi cõi. Đang in.
Huyết-trích-tử chuyện một đảng võ-sĩ giúp vua Ung-Chính chiếm ngôi đại-bảo, xảy ra trước truyện Cam-phượng-Trì. (Đang in).
Tư-mã cầu-hoàng hiệp-tình tiểu-thuyết. Trọn bộ 1 quyển, đang in 0,10
Hồng-Hiển-đế (Lão-Viên kỷ-quyết-sử) chuyện Viên-thế-Khải soay chức Tổng-thống Trung-hoa ra ngôi Hoàng-đế.
Nã-phá-luân chuyện một người anh-hùng đệ-nhất Âu-châu trong thế-kỷ trước. Đang soạn theo lối tiểu-thuyết Á-đông.

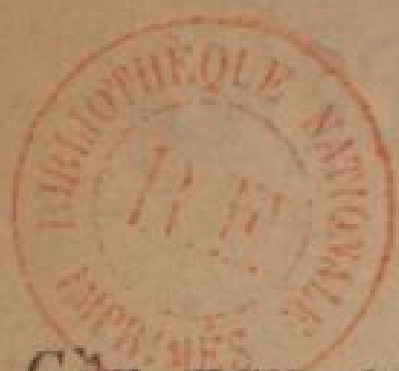
Bản-cục đương cần đại-lý bán sách ở Laos và Cambodge, xin viết thư về hỏi thề-lệ.

Thư và mandat xin đề cho:

M. NGUYỄN-THỐNG, Kính-đài thư-cục

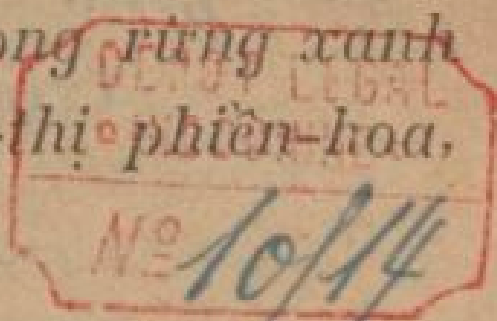
N°s 2 bis Rue de la Laque

et 28 Rue de la Poissonnerie — Hanoi

TỰ A

Gần đây các nhà làm tiểu-thuyết chép những chuyện tình cũng nhiều, mà mỗi tình nồng-nàn kháng-khít, thì phần nhiều ở đàn thanh-niên nam-nữ, chuyện tình mà đáng khen đáng phục, nên nể nên thương, nên lưu-truyền vào trong tập cáo-thơ để làm gương nhân-thế, thì không kể con nhà khuê-các với bạn văn-chương, khách yên-hoa với người du-tử, dầu trong rừng xanh núi đỏ còn có nhân-tài, hưởng chi ở chốn thành-thị ~~phiên-hoa~~, lại hiếm tay hiệp-nữ.

Ngọc-đường-Xuân là một người danh-kỹ hoa-khôi, lịch-sử đầu-đuôi cũng tương-tự như chuyện Vương-thúy-Kiều; chuyện này đã có mấy nhà văn-sĩ Tàu diễn ra làm kịch-bản, đặt ra làm khúc ca, sự-tích thì vui-vẻ ly-kỳ, mà ngôn-ngữ tình-tình lại có phần bổ-ích cho xã-hội phong-hoá, nay đem dịch ra quốc-ngữ chia làm từng hồi, lịch tự hồi gặp Vương công-tử ở chốn hồng-lâu, cho đến lúc Ngọc-đường-Xuân được rửa oan trắng án, mà mỹ-nhân học-sỹ được cùng nhau trăm tuổi bạc đầu; bao nhiêu tình, lại có bao nhiêu nghĩa, bao nhiêu bước phong-trần lịch-đuyệt, lại có bao nhiêu sự kháng-khái khinh-tài, không phải như những bậc si-tình ngày nay ở trong xóm bình-khang nơi hoa-ô. Vậy các nhà đọc chuyện cũng cho là tình chân-chính, chứ không phải là tình phong-hoa, lời khuyên-dăn chứ không phải là lời phù-phiếm vậy.

DỊCH - GIẢ

tự-tự

KÍNH-ĐÀI THƯ-CỤC

LAN-HOA MỘNG

Chuyện một người tài-nữ làm nên sự-nghiệp động-địa kinh-thiên khiến cho bọn mây râu cũng phải thẹn, thế mà gặp phải chút duyên-phận éo-le, khiến cho những ngậm hờn nuốt giận.

Trọn bộ 8 quyển, giá 0\$64

XẢO-HỢP KỶ OAN

Tức là *Di ghẻ con chồng*

Đã có quyển thứ 5 và 6 đóng liền, giá. 0\$12

NGỌC-ĐƯỜNG-XUÂN

Chuyện một người danh-kỹ nước Tàu, nhan-sắc dễ đã khuynh-quốc khuynh-thành, hiệp-tràng lại thừa sánh trượng-phu quân-tử. Nơi lâu hồng đã để lọt mắt xanh, mà số bạc-mệnh bắt phải lưu-ly nơi hắc-ám. Khổ-nhục chán mới được thanh-thời nơi kim-mã ngọc-đường.

Trọn bộ 1 quyển, giá 0\$35

TƯ-MÃ PHƯỢNG-CẦU

Chuyện một nàng quả-phụ đem con mắt xanh tình đời kén được người tài-sĩ, mà đành :

Ôm cầm cố bước thuyền ai,

Tấm thân âu cũng một đời vinh-hoa.

Trọn bộ 1 quyển, đương in. Giá : 0\$10

Thơ và mandat xin đề cho :

M. NGUYỄN-THỐNG

KÍNH-ĐÀI THƯ-CỤC

Nº 33, Rue Jean Dupuis — Hanoi

NGỌC-ĐUỜ NG-XUÂN

HỒI THỨ NHẤT

*Lầu Lan-hương đào-nương tiếp khách,
Nơi kinh-địa công-tử gặp kiều.*

Vương-cảnh-Long người ở Nam-kinh, huyện Thượng-nguyên, thành-phố Tam-sơn, con thứ ba quan Cầm-y-vệ họ Vương tên Bình đã hưu-trí về nhà, phu-nhân là Từ-thị. Cảnh-Long có hai anh là Trung-Long và Tử-Long cùng có vợ con cả rồi, em gái là Cầm-Vân tuổi vừa đôi tám, tài sắc song-toàn, lại biết làm thơ đọc sách.

Khi Cảnh-Long lên mười tám tuổi, thông-minh tài-mạo vượt cả hai anh, lại có tính hào-mại phong-tinh, đã nên một trang thượng-lưu phong-nhã. Ngày thường vẫn hay đi chơi chỗ hồng-lâu ca-quán, nên có ran-riú với một ả danh-ca ở viện Lan-hoa trong ngõ bán giấy, tên là Đường-nhất-Tiên, đôi lứa thanh-niên, mười phần tình-ái, trên hoa dưới nguyệt, chung bóng sánh vai, mê-man trong cuộc truy-hoan, hết ngày ấy sang đêm khác. Cảnh-Long đã lấy Nhất-Tiên làm một người tri-kỷ mắt xanh, Nhất-Tiên cũng muốn cùng Cảnh-Long trăm năm kết tóc. Mỗi nhân-duyên bí-mật của hai người vẫn dấu-diểm được lâu, không ngờ miệng bình chưa kín, tai vách đã thông; Vương-công vốn có tính nghiêm-khắc, cho người đi dinh-mò, biết Cảnh-Long vẫn thường ở nhà ấy, lập-tức sai bắt về, mắng cho một trận, rồi dam vào trong thư-phòng không cho ra khỏi cửa nữa. Từ đó, Cảnh-Long lại phải cùng tình-nhân xa-cách, cuộc vui ngày nhớ, giấc mộng đêm mê.

*Tin xuân đâu dễ đi về,
Sóng tương nước chảy đôi bề đông tây.*

Một hôm, Vương-công có mấy người bạn ở xa mới đến chơi, sai đặt tiệc ở vườn hoa thết khách. Cảnh-Long thừa cơ phụ-thân bạn tiếp khách, mới sắm-xửa quần-áo, rồi lén đi, ra thẳng nhà Nhất-Tiên. Khi đến nơi cứ thẳng vào không báo tin cho Nhất-Tiên biết. Nhất-Tiên nghe thấy nói chàng đến vội xuống lầu đón, trông thấy Cảnh-Long vừa vào đến nơi, tay bắt mặt

mừng, bên hàn-huyền, bên vạn-phúc, xiết bao mừng-rỡ bồi-hồi, vội-vàng mời Cảnh-Long vào phòng ngồi chơi.

Một lát, thị-tỳ pha nước đưa ra, Nhất-Tiên mời Cảnh-Long dùng trà rồi hỏi rằng : « Bấy lâu nay cậu không lại chơi, tôi lấy làm nhớ lắm, không biết cậu có nhớ tôi không ? » Cảnh-Long đáp : « Chúng ta lâu nay không được gặp nhau, là vì thân-phụ tôi thấy tôi đi lại chơi đây, lấy làm giận-dữ, cấm tôi không cho ra ngoài, trong gang-tắc hương-phòng, mà hoá ra quan-san nghìn dặm. Hôm nay nhân nhà có khách, thân-phụ tôi có làm tiệc đãi khách ở vườn hoa, nên tôi được dịp lên ra đây cùng mình nói chuyện cho hả tấm lòng khao-khát. »

Nhất-Tiên nghe nói, biết công-tử thực là giống đa-tình, mỗi tâm-giao quyết lại càng thân-mật ; bèn gọi thị-tỳ đem bàn cờ ra để cùng Cảnh-Long đánh chơi cho tiêu-khiển. Ngày vui ngắn chẳng tày gang, lạ gì nhớ nhau hàng tháng mới được xum-hợp một ngày, thì giờ ấy biết thế nào mà định-hạn được. Cảnh-Long quyến-luyến không rời ở liều lại đó đến hai hôm mới về.

Nói về Vương-công hôm sau tiễn khách ra về, thông-thả vào nói chuyện với phu-nhân rằng : « Năm trước tôi ở kinh làm quan, có cho một ông bạn đồng-sự là Lý hàn-lâm vay một món tiền là ba nghìn lạng bạc ; đến nay đã đầy ba năm, mà ông ta chưa trả cả vốn lẫn lãi, bây giờ tôi muốn sai một đứa con đi đòi món tiền ấy về tiêu, vậy trong ba đứa con, bà nghĩ nên sai đứa nào ? » Phu-nhân đáp : « Thằng cả thì nó hiền-lành, chỉ biết chăm học, còn thằng hai thì nó yếu-đuối, đi cũng không tiện. Chi bằng ông cho thằng Cảnh-Long đi, rồi cho một người nhà cần-thận đi theo với nó thì chắc-chắn hơn. » Vương-công nghe nói, gật đầu lấy làm phải, bèn cho gọi Cảnh-Long và một lão-bộc trong nhà tên là Vương-Phượng lên nhà trên để dặn-bảo công-việc.

Khi ấy Cảnh-Long ở viện Lan-hoa chưa về, chỉ có một mình Vương-Phượng lên hầu mà thôi. Vương-công nổi giận lập-tức sai Vương-Phượng đi tìm Cảnh-Long cho kỳ được.

Vương-Phượng đoán chừng Cảnh-Long tắt ra chơi nhà cô đầu ở Lan-hoa-viện, vội chạy ngay ra đó để tìm. Khi đến nơi vừa gặp Cảnh-Long sắp về, bèn thuật chuyện ở nhà ông có việc cần gọi phải về ngay mới được. Cảnh-Long rất mình

kinh-sợ, vội về nhà vào hầu cha mẹ, Vương-công thấy Cảnh-Long về, nổi giận mà quát hỏi: « Mày mạn phép đi chơi đâu từ sáng thế? » Cảnh-Long bẩm: « Bẩm cha, con có người anh em bạn học ở đằng kia mời con lại chơi, có cho xem mấy kỳ văn của anh ta mới làm hôm nọ. »

Vương-công thấy nói đến chuyện học-hành tưởng thật, nín lặng một lúc, rồi đem chuyện đi hỏi nợ ở trong kinh nói cho Cảnh-Long và Vương-Phượng nghe; lại dặn-dò kỹ-lưỡng, và hạn cho đến ngày đến tháng phải về.

Cảnh-Long đang qnyễn-luyến với Đường-nhất-Tiên không muốn đi, song mệnh cha không dám trái, cũng phải miễn-cưỡng xin vâng. Vương-công lại bảo riêng với Vương-Phượng rằng: « Khi ta cho ông Lý hàn-lâm vay tiền, thì có người trông thấy đó; vậy nay người theo cậu ba vào kinh, hễ lấy xong món tiền ấy, thì người phải đục nó về ngay, đừng cho nó chơi-bời gi nhá! Khi việc này chu-tất, ta sẽ thưởng cho. » Vương-Phượng nói: « Dạ, xin vâng. » Vương-công bèn mở tráp lấy 30 lạng bạc trao cho Vương-Phượng để thầy-trò làm lộ-phí.

Cảnh-Long từ lúc nhận việc, trong dạ bồi-hồi, suốt đêm hôm ấy không ngủ, mãi đến sáng nghĩ ra được một kế, bèn gọi Vương-Phượng vào thư-phòng mà bảo riêng rằng: « Hôm qua cụ có đưa cho người 30 lạng bạc làm tiền lộ-phí. Vậy người đưa ta giữ để ta tự chi-tiêu thì tiện hơn. »

Vương-Phượng phải vâng lời, liền cõi tiền giao cho Cảnh-Long. Cảnh-Long chờ cho Vương-Phượng ra ngoài, rồi sắm-xửa khăn-áo đi ra Lan-hoa-viện để từ-giã cùng Nhất-Tiên.

Cảnh-Long vừa trông thấy Nhất-Tiên, đã dom-dóm nước mắt mà nói rằng: « Ngày mai tôi có việc phải vào kinh mấy tháng, vậy tôi phải vội ra đây để từ-biệt cùng nàng. »

Nói đoạn thở dài, rồi đem chuyện đi hỏi nợ nói cho Nhất-Tiên nghe. Nhất-Tiên cũng gạt nước mắt mà nói mấy câu tình-tự. Hai người uống nước trò chuyện một lúc, rồi Cảnh-Long đem ba chục lạng bạc ra đưa cho Nhất-Tiên mà nói rằng: « Đây, gọi là có ngần này, nàng giữ lấy mà chi-dùng. Thôi thì, cùng nhau vả tiếng một ngày, của tin gọi một chút này làm ghi;

đôi ta chẳng qua vài tháng lại có ngày xum-họp, nàng cứ yên tâm, tôi không phải là người bạc-tình đâu mà sợ. » Nhất-Tiên nói : « Cậu đi chuyến này, ít ra cũng phải vài ba tháng, tôi tuy ở nhà một mình gổi chiếc chăn đơn, cũng lấy làm buồn thật, song tôi chỉ thương cậu đi xa vất-vả, đã tri-âm vắng mặt, lại phong-cảnh quê người, lấy ai làm bạn-bè để giải cơn buồn-nhớ. Vậy tôi xin giới-thiệu cậu một người cũng như tôi, sắc-xảo lại có phần hơn tôi, để làm bạn với cậu cho vui, có nên không? » Cảnh-Long nghe nói bụng đã mừng thầm, liền cười mà nói rằng : « Được thế thì hay lắm, chỉ e nàng ở đây rồi ra lại lấy làm bứt-rứt khó chịu thì tôi biết liệu xử thế nào? » Nhất-Tiên nói : « Không, nếu tôi có thể đã không giới-thiệu. Ở kinh-đô có một chốn hồng-lâu gọi là Câu-lan-viện, trong viện ấy có một nàng tên là Ngọc-đường-Xuân tài-sắc tuyệt-vời, đã nổi tiếng hoa-khôi bậc nhất, cô ta không những là người đẹp, lại phẩm-hạnh cũng đoan-trang. Cô ấy với tôi là chỗ quen-biết đã lâu, nếu cậu có vào chơi một lần, thì đôi bên tất cũng tâm-đầu ý-hợp. Lại có một người nữa cùng ở với cô ta, tên là Tuyết-ly-Mai, nhan-sắc tài-hoa cũng chẳng kém gì cô ta mấy, ở kinh-đô thì hai người ấy đã nổi danh khuynh-quốc khuynh-thành, thường không mấy người được tiếp. Vả, nhà ấy cách-thức khác hẳn ở xứ này, phàm khách nào sang-trọng mới vào chơi, thì khi đưa danh-thiếp phải mất mười lạng bạc, một tiệc rượu phải phí đến một trăm hai mươi lạng bạc, ở một hai hôm thì phải phí đến một nghìn lạng bạc. » Cảnh-Long cười mà nói : « Thế mới gọi là : Đêm xuân một khắc, giá đáng nghìn vàng. Chà ! nghìn vàng là chút hoa rơi, chứ hồng-nhan đã dễ mấy người mắt xanh? » Nói xong, hai người trông nhau mà cười.

Nhất-Tiên pha trà cho Cảnh-Long uống, một lúc rồi gọi thị-tỳ lấy bút giấy ra, viết một bức thư niêm-phong tử-tế, đưa cho Cảnh-Long mà nói rằng : « Trong thư này tôi nói rứt ân-cần, cô ta mà xem thư này, thì tất-nhiên phải tiếp-đãi cậu một cách thân-mật. Song, có một điều là khi đã hương lửa bén duyên rồi thì cậu cũng nên nhớ lấy một chút tình xưa nghĩa cũ nhà. » Cảnh-Long nói : « Cái đó, xin nàng đừng có để tâm, nếu tôi có phải là người phụ-tình, thì xưa nay nàng đã biết. Bây giờ thì-giờ của chúng ta ngắn-ngủi lắm, ta cũng nói vài câu chuyện vui cho đỡ nhớ thì hơn. » Hai người cười đùa một lúc, rồi Cảnh-Long đứng dậy ra đi, khi ra đến cửa còn lưu-luyến

dùng-dăng mãi mới lên xe từ-giã. Cảnh-Long về đến nhà, thấy Vương-Phượng đã sắp-xử đồ hành-trang xong cả, liền chạy vào năn-ni với em gái là Cẩm-Vân để mưu lấy cho ít tiền nữa làm lộ-phí, rồi chào cha mẹ mà ra đi.

Hai thầy trò xuống một chiếc thuyền rộng-rãi, đến quá chưa thì thuyền đã nhỏ neo. Thuận buồm xuôi gió, chẳng bao lâu thuyền đã tới Bắc-kinh, Vương-Phượng mang đồ hành-lý lên bờ đi thuê nhà trọ, một lát thuê được chỗ ở, Cảnh-Long mới lên.

Sáng hôm sau, Cảnh-Long cùng Vương-Phượng mang đồ lễ-vật và danh-thiếp đến nhà Lý hàn-lâm, người nhà cầm danh-thiếp vào trình, thì một lát đã thấy Lý hàn-lâm ăn-mặc chỉnh-tề ra tận cửa đón vào nhà khách. Cảnh-Long vái chào Lý hàn-lâm, rồi kéo ghế ngồi ra bên cạnh. Lý hàn-lâm nói : « Cự nhà hưu đã được hơn hai năm nay, tôi bấy lâu không được tiếp cụ lấy làm nhớ lắm ; vậy quý-thể cụ có được mạnh-khỏe không ? »

Cảnh-Long nói : « Bẩm cụ lớn, cha con vẫn được như thường. Cha con vẫn thường nói chuyện cụ lớn, song đường-xá thì xa-xôi, vả đã có tuổi đi xa cũng không tiện, nay cho con vào đây để thăm cụ lớn. » Lý hàn-lâm biết ý là vào hỏi tiền, liền nói : « Xin cảm ơn cụ. Năm trước cụ nhà còn làm quan trong này, có cho tôi vay một món tiền là ba nghìn lạng bạc, tôi vẫn định bụng khi nào có người nhà chắc-chắn đi lại, tôi xin đem nộp cụ. Nay cậu đã vào chơi trong này, vậy thì tôi xin nhờ cậu mang hộ tôi món tiền ấy về để nộp hầu cụ nhà ! »

Cảnh-Long nói : « Bẩm, xin vâng. » Lý hàn-lâm bèn gọi người nhà dọn tiệc thiết Cảnh-Long, chuyện-trò ăn-uống mãi đến gần tối, Cảnh-Long cáo-từ ra về quán trọ. Lý hàn-lâm giữ lại ngủ đấy, Cảnh-Long ý muốn đi tìm nhà Ngọc-đường-Xuân, cứ cố từ ra về. Lý hàn-lâm tiễn ra cửa, lại hỏi chỗ trọ ở đâu, rồi biên vào mảnh giấy bỏ túi.

Cảnh-Long hôm ấy say rượu về nhà trọ ngủ xuất đêm ; sáng hôm sau sức nghĩ đến lời Đường-nhất-Tiên nói, bèn hỏi Vương-Phượng rằng : « Năm trước người hầu cụ ở trong này, thì người có biết nhà Câu-lan-viện ở phố nào không ? » Vương-Phượng nói : « À, nhà ấy tôi có biết, song cậu không nên vào ; khi cậu với tôi ra đi, cụ có dặn tôi rằng : không nên cho cậu vào những nhà đó, cứ hỏi được nợ thì về ngay.

Vậy thì tôi có biết nhà Câu-lan, tôi cũng không nói, xin cậu đừng đi, rồi về nhà cụ mắng, tôi còn trời vào đầu được. » Cảnh-Long tức mình, bèn gắt lên rằng : « Ta đi chơi bất-quá một thì một giờ, chứ ở năm ở đời gì đó ? Người đừng làm bộ mà không được ! » Hai thầy trò đương gắt nhau, thì người chủ nhà trọ vào nói : « Có mấy người nhà ông quan nào muốn vào hỏi gì ngài, đương đứng chờ ngoài cửa. »

Thơ rằng :

*Chén rượu truy-hoan cạn lại đây,
Má hồng không thuốc thế mà say !
Ơn nhà nợ nước, tình tri-kỷ,
Một gánh tang-bồng chất nặng thay !*

HỒI THỨ HAI

*Chốn bình-khang gặp làng tri-kỷ,
Trên chiếu rượu kết nghĩa kim-lan.*

Cảnh-Long thấy chủ nhà vào nói có người hỏi, biết ngay là người nhà Lý hàn-lâm đến trả tiền, bèn gọi Vương-Phượng ra tiếp mời vào, người nhà Lý hàn-lâm vào nói rằng : « Thưa ngài, quan lớn tôi cho tôi mang sáu nghìn lạng bạc để nộp ngài. Quan lớn tôi có dặn rằng : trong món tiền ấy, thì ba nghìn lạng là vốn, ba nghìn lạng là lãi, lại xin đưa ba trăm lạng nữa để ngài chi-tiêu lộ-phí, xin ngài nhận cho. » Vương-Phượng lĩnh-ý vào nói với Cảnh-Long, Cảnh-Long ra mời người nhà vào ngồi nói chuyện một lúc, rồi sai Vương-Phượng thu-nhận bạc bỏ vào hòm và lấy mười lạng ra cho người nhà Lý hàn-lâm. Mấy người nhà lĩnh tiền rồi vái chào ra về.

Cảnh-Long nhận được món tiền to, ý đã muốn đến chơi Câu-lan-viện. Vương-Phượng nói : « Cậu bây giờ đã hỏi xong món nợ, xin cậu sắp-xửa về nhà, để mai tôi xin thuê thuyền mang đồ xuống. Còn công-việc đi chơi Câu-lan-viện, thì thực không nên, tôi chỉ sợ tiêu hết nhiều tiền, thì cụ lớn tất quở-mắng, cậu nghĩ thế nào ? » Cảnh-Long quát to lên rằng : « Bao giờ ta muốn về, ta sẽ bảo cho người biết ; người không được nói lời-thôi. »

Nói đoạn, đứng dậy ra cửa gọi xe đi đến Câu-lan-viện. Vương-Phượng can không được, bất-đắc-dĩ cũng phải đi theo. Một lát, đến nhà Câu-lan, Vương-Phượng nói : « Thừa cậu, nhà đây rồi, để tôi vào thông-báo. » Cảnh-Long nói : « Được ! » Vương-Phượng vào một lát, thì có mụ chủ nhà ra mời Cảnh-Long vào.

Mụ chủ thấy Cảnh-Long trang-mạo tuấn-tú, ăn-mặc lịch-sự biết ngay là khách phú-quý, bụng đã mừng thầm, bèn tiếp-đãi một cách rất long-trọng. Cảnh-Long mới ngồi xuống ghế, đã thấy người nhà tấp-nập hầu-hạ. Mụ chủ nhà hai tay bưng chén nước, mồm-mỉm cười mà hỏi Cảnh-Long rằng : « Bẩm ngài, thế này khi thất-lễ, xin hỏi ngài quý-tính cao-danh là gì, và quý-quán ở đâu ? » Cảnh-Long đáp : « Tôi ở Nam-kinh, người huyện Thượng-nguyên, tên là Vương-cảnh-Long, nhân vì xứ tôi có một nhà danh-ca tên là Đường-nhất-Tiên, ở nhà Lan-hoa-viện, cô ấy cùng tôi quen-biết đã lâu, tình-nghĩa thân-mật lắm ; nay tôi có việc phải vào đây, cô ta có viết một phong thư, nhờ tôi đưa cho cô Ngọc-đường-Xuân ở đây, vậy tôi phải hỏi thăm lại đây, nhờ bà làm ơn nói với cô hộ tôi, và cho tôi được yết-kiến thì hay lắm. » Mụ chủ nghe nói, liền bảo người vào bảo Ngọc-đường-Xuân ra.

Người nhà cầm phong thư vào, được một lát, thì thấy Ngọc-đường-Xuân ra, trâm cài lược dắt quả-nhiên khuynh-quốc khuynh-thành. Ngọc-đường-Xuân chào Cảnh-Long rồi ngồi xuống ghế mở thư ra xem, xem xong thư, biết ý là giới-thiệu Cảnh-Long cho mình, bèn hỏi tên họ Cảnh-Long rồi hai người cùng ngồi uống nước.

Cảnh-Long nói : « Tôi nghe tiếng Ngọc-nương đã lâu, vẫn có lòng khao-khát, nay mới được ngồi tiếp chuyện, thực là ba-sinh kỳ-ngộ, dẫu bèo đã được thâu bóng đài gương, vậy tiện đây xin ngỏ một hai lời, gọi là một ngày tri-ngộ. » Ngọc-đường-Xuân nghe nói, hơi mỉm cười, rồi đứng dậy mời Cảnh-Long lên chơi trên gác. Khi lên đến gác, ngồi lại uống một lượt nước nữa, để nói chuyện.

Cảnh-Long gọi Vương-Phượng về nhà trọ lấy một nghìn lạng bạc đem lại để chi-dùng. Vương-Phượng không sao được phải về mang hòm bạc lại, Cảnh-Long lấy 120 lạng giao cho Ngọc-đường-Xuân làm quà kiến-diện mười lạng cho các tôi-tớ

trong nhà. Khi ấy, nàng Tuyết-lý-Mai nghe thấy có ông khách sang-trọng, cũng lên gác chào. Cảnh-Long cũng cho một trăm lạng. Tuyết-lý-Mai được tiền mừng-rỡ xuống nhà nói chuyện với mẹ chủ nhà. Mẹ tham hễ thấy hơi đồng thì mê, mẹ liền lên gác mời-mọc vờ-vĩnh một lúc, Cảnh-Long cũng phải cho 20 lạng nữa.

Bấy giờ những người trong nhà ấy đều được tiền cả. Duy có một anh bếp là lên sau. Cảnh-Long trông thấy người ấy còn ít tuổi, mà mặt-mũi khôi-ngô, cử-chỉ có lễ-phép, biết là con nhà tử-tế mà nghèo-đói phải đi lạc-phách để nung-nấu chốn làng chơi, bèn gọi lại gần mà hỏi tên họ. Người bếp nói: « Bẩm ngài, con là Vương-tiểu-nhị tự Trọng-Hoa, nhà nghèo mà mồ-côi cha mẹ từ thuở bé, nên phải lưu-lạc đến chốn này để kiếm ăn cho qua ngày tháng. » Cảnh-Long nói: « Ta xem người cũng không phải là kẻ chung-thân hèn-hạ, ta giúp cho người 100 lạng bạc, người đi tìm kế sinh-nhai ắt có ngày phát-đạt; người chớ nên ỷ-lại vào chốn này làm chi mà phí cả một đời người đi. » Nói đoạn, cầm trăm lạng bạc trao cho Trọng-Hoa, Trọng-Hoa rất cảm-khích, cúi đầu lạy tạ. Cảnh-Long lại gọi Vương-Phượng mà bảo rằng: « Người khá dẫn Trọng-Hoa về nhà trọ cho hắn ở tạm vài hôm để hắn đợi dịp tìm kế làm ăn. » Vương-Phượng vâng lời, rồi đó hai người từ-biệt về nhà trọ. Cảnh-Long cho tiền Trọng-Hoa như thế cũng chủ-ý để tỏ cho Ngọc-đường-Xuân biết rằng cũng là tay hào-hiệp biết người, chứ không phải như những phường công-tử ngốc chỉ biết vung tiền vào những chỗ không đâu! Chiều hôm đó, Cảnh-Long lại giao cho Ngọc-đường-Xuân 500 lạng nữa để chi-phí về sự ăn-uống, cả nhà Câu-lan-viện đều tấm-tắc khen khách chơi hào có một.

Được một lát, có một vị công-tử họ Thầm cũng đến chơi, mẹ chủ nhà phải mời ngồi ở nhà dưới, rồi gọi Tuyết-lý-Mai ra tiếp. Thầm công-tử bèn hỏi Tuyết-lý-Mai: « Sao hôm nay không thấy Ngọc-đường-Xuân ra đây? »

Tuyết-lý-Mai đáp: « Hôm nay có một vị công-tử họ Vương ở Nam-kinh mới lại chơi, nên chị Ngọc tôi phải ngồi tiếp trên gác. » Thầm công-tử nín không nói gì. Nguyên Thầm công-tử cũng là con nhà quý-phái, mà lại có tư-cách văn-nhã hào-hoa, nên tuy rằng cốt-ý đến chơi với Ngọc-đường-Xuân, nhưng thấy

có khách thì cũng cứ ở chơi, chứ không lấy gì làm khó chịu. Tuyết-lý-Mai tiếp chuyện vui-vẻ ân-cần. Thăm công-tử cũng gọi người nhà lấy hai trăm lạng bạc đưa cho Tuyết-lý-Mai làm quà kiến-diện. Tuyết-lý-Mai nhận bạc xong, ngồi tiếp chuyện một hồi, rồi lại dắt Thăm công-tử lên gác ngồi chơi một thể.

Thăm công-tử trông thấy Ngọc-đường-Xuân đang ngồi với Cảnh-Long, tiệc rượu đã bày sẵn, liền chào-hỏi đùa bông vài câu, rồi cũng ngồi xuống một chiếc ghế gần đó. Cảnh-Long thấy có người lạ đến, bèn tránh vào ngồi ở cái giường sau bình-phong, còn Ngọc-đường-Xuân thì ngồi tiếp chuyện Thăm công-tử. Thăm công-tử hỏi : « Vương công-tử làm sao thấy tôi lại chạy đi nơi khác thế ? Tôi thiết-tưởng trong bốn bề ai chẳng là anh em, bước bình-tung lộ gì phải cứ quen-biết, nàng cứ mời ông ra đây nói chuyện với tôi cho vui. » Ngọc-đường-Xuân bèn chạy lại mời Cảnh-Long ra. Hai người chào-hỏi nhau đầu đầu, chuyện phiếm một vài câu, rồi người nhà bưng rượu lên. Ngọc-đường-Xuân mời cả vào ngồi làm một tiệc, thành ra bốn người cùng nhau hoan-âm rất vui. Cảnh-Long và Thăm công-tử cùng hỏi nhau sự học-hành và gia-thế lịch-sử, hai người nói chuyện lấy làm ý-hợp tâm-đầu.

*Cho hay thanh-khí tương-cầu,
Người nghìn dặm bỗng gặp nhau nên gần.*

Đang khi chuyện-trò cười-đùa vui-vẻ, thì bỗng nghe thấy ở nhà dưới có tiếng người nói xôn-xao. Cảnh-Long toan hỏi xem việc gì, thì đã thấy mẹ chủ nhà vội-vàng lên gác nói với Ngọc-đường-Xuân rằng : « Có cậu người nhà quan Đề-đốc ở phủ mới lại chơi, cậu muốn gọi nàng ra tiếp chuyện. Tôi có nói thác rằng : hôm nay có khách quen ở Nam-kinh mới vào, thì hẳn giận-dữ vùng-vằng, và đấm-đánh mấy đứa người nhà, làm náo-động lắm. »

Cảnh-Long nói : « Những đồ ấy không đáng sợ gì, nó chỉ lấy thần-thể chủ ra mà bắt nạt xằng đó thôi, chứ nó còn biết nghĩa-lý gì nữa, bà để tôi ra hỏi xem sao. » Nói xong, toan đứng dậy xuống gác thì mẹ chủ vội ngăn lại mà rằng : « Công-tử không nên xuống, nó là người nhà quan Đề-đốc Nghiêm-Tung. Ở trong xứ này đến ông ta thật là tàn-ác, chủ thì đã tham-ô dâm-ác, đây-tớ lại mượn thể hiếp người ; thôi họ chẳng còn có pháp-luật gì cả ! Công-tử là người văn-nhã, ra đối-đáp với họ

làm gì cho nhọc? » Cảnh-Long tức-giận chưa kịp nói, thì Thầm công-tử đã nói ngay rằng : « Không sợ ! Không sợ ! để tôi xuống ! » Bèn gọi hai tên đầy-tớ đi hầu là Thầm-Thiên và Thầm-Vạn, cùng chạy xông-xộc xuống gác đi thẳng ra cửa, mà hỏi người nhà Nghiêm-phủ rằng : « Ông có phải là người ở trong phủ quan Đề-đốc không ? Ông quý-hiệu là gì, và hiện coi việc gì ? » Người nhà Nghiêm-phủ đáp : « Tôi là người thân-nhân trong phủ Đề-đốc, tên gọi Kinh-nhi. » Thầm công-tử nói : « Nay có Vương công-tử với tôi ở chơi đây, đã đặt tiệc rượu, các cô đầu còn phải thù-tiếp chúng tôi, xin ông căng tam bằng lòng, đến hôm khác ông lại thì hơn. » Kinh-nhi nghe nói, liền chợn mắt mà quát lên rằng : « Các anh đừng nói láo ! Các anh không biết thủ-đoạn chúng ta thế nào à ? » Nói xong liền thấy có mấy đứa nứa đi theo Kinh-nhi xô cả vào chực đánh Thầm công-tử. Bấy giờ Thầm-Thiên, Thầm-Vạn cũng đổ ra, hai bên xô-xát kịch-liệt, Thầm công-tử giận lắm, đá Kinh-nhi một cái ngã lăn chiêng xuống đất, rồi lại dấm cho mấy cái nữa nên thân. Bọn Kinh-nhi thấy cảnh họ Thầm đều là tay có võ phải tháo chạy cả. Kinh-nhi gượng dậy toan đứng lên, thì Thầm công-tử lại nắm lấy tay tính đánh nữa, Kinh-nhi sợ phải van-lạy mãi, Thầm công-tử mới buông cho ra. Kinh-nhi ôm đầu lủi-thủi về sau một mình.

Mụ chủ thấy người nhà Nghiêm-phủ bị đánh đau, sợ tái cả mặt, ngồi ngẩn người ra không biết làm thế nào. Cảnh-Long cũng lấy làm ngại cho chủ nhà, bèn bảo Thầm công-tử rằng : « Bác ơi, thế-lực nhà họ Nghiêm ở đây to lắm. Bác không biết thằng Nghiêm-thế-Phồn là con Nghiêm-Tung nó ngang-tàng thế nào ư ? Tôi chỉ e nó lại đem người nhà nó đến làm lói-thôi với bác, thì biết nghĩ làm sao ? » Thầm công-tử cười mà nói rằng : « Xin ngô-huynh cứ yên tâm, Thế-Phồn có đến đây, tôi đã có phép đối-phó được. Đáng lẽ thì tối hôm nay tôi cũng đi chơi chỗ khác, song đã xảy ra việc này, thì tôi ở lại vài hôm xem tình-hình ra làm sao. Ngô-huynh không phải lo gì cả, trách-nhiệm đã có tôi cáng-đáng. »

Nói xong lại vào tiệc, vui chơi mãi đến khuya mới chia nhau đi nghỉ.

Nói về Kinh-nhi bị đánh đau về đến phủ nghỉ một đêm, hôm sau nói chuyện với một người nha-lại làm trong phủ rằng : « Tôi hầu-hạ trong phủ đã lâu năm, cụ lớn và các cậu

cũng có bụng thương. Xưa nay tôi chơi đám nào, hay ngồi ở đâu, cũng không ai dám nói nặng đến tôi nửa lời, thế mà hôm qua tôi vào chơi nhà Câu-lan lại bị một anh công-tử trẻ tuổi nó làm nhục tôi, tôi định đem việc này tố-cáo với cụ lớn để ngài gia oai trừng-trị nó đi, thì mới hả được cơn tức-giận của tôi. » Người nha-lại nói : « Tôi khuyên ông việc ấy ông càng dễ thông-thả, hay là ông thôi quách đi thì hơn. » Kinh-nhi nói : « Sao ông lại nói thế ? Thôi đi thì chịu thế nào được ? » Người nha-lại nói : « Tôi với ông là chỗ thân, tôi mới nói thật. Ở đời này, tiền nhiều với gái đẹp, thì ai chẳng ưa ? Cái hi-vọng ngày đêm của các cụ lớn ta cũng chỉ cốt có thế. Độ tháng trước, tôi có nghe thấy những người nhà trong phủ nói chuyện với nhau rằng cụ lớn thấy ở viện Câu-lan cô Ngọc-đường-Xuân là người tài-sắc, muốn lấy làm hầu thứ mười lăm. Tôi tưởng cô ta không vào tay cụ lớn, thì cũng về tay cậu ấm Phồn, chứ vị-tất người ngoài đã ai tranh nổi. Vậy thì cái việc đánh nhau ở nhà cô ta, ông không nên tố-cáo làm gì nữa, chi bằng ta cứ nhịn đi là xong. » Kinh-nhi nghe nói tỉnh-ngộ ra liền đáp rằng : « Ủ, ông nói phải, tý nữa thì tôi phải cái lăm to. »

Nói đoạn bèn yên chí xếp cái việc bị đánh ở nhà Câu-lan lại, mà không nói đến nữa.

Thăm công-tử nghe mãi ba bốn hôm, không thấy đả-động gì, bèn cáo-từ với Cảnh-Long để đi chỗ khác, Cảnh-Long và Ngọc-đường-Xuân cố lưu mãi cũng không được.

Con én đưa thoi, cuộc vui đầy tháng, món tiền nợ trả mấy nghìn lạng Cảnh-Long đã quá mua mấy trận cười mà gần tan mất cả; mắt mù tai điếc, không còn nhớ đâu đến những điều nghiêm-huấn trong chốn gia-đình.

Ngọc-đường-Xuân tuy lưu-lạc vào ở Câu-lan-viện song vốn vẫn là con nhà có giáo-dục, lại giàu lòng nghĩa-hiệp hơn người, nên thấy Cảnh-Long chung-tình thì cảm, thấy Cảnh-Long say-đắm thì thương.

*Đã cùng hẹn ngọc thề vàng,
Xin mưu cho sỏ đoạn-tràng xóa tên.
Vi chàng lẫn-lóc chiều-miên,
Hại chàng mà thiếp đã nên duyên gì?*

Bởi vậy, nên Ngọc-đường-Xuân mới lấy lời thành-thực mà khuyên Cảnh-Long nên về nhà, nhưng Cảnh-Long còn ham-mê, cứ nấn-ná mãi, thành ra đến gần hai tháng chưa về.

Một hôm, mụ chủ đi vắng, chỉ có Cảnh-Long cùng Ngọc-đường-Xuân ở trong phòng, Ngọc-đường-Xuân làm rượu ăn-uống, rồi nói thực với Cảnh-Long rằng: « Tôi sỏ-dĩ mà phải lẫn-lữa ở chốn lầu hồng này là vì chưa có ai biết đến tôi, nay duyên trời tác-hợp, tôi lại gặp công-tử, thực đáng là một người bạn tri-kỷ trăm năm. Vậy tôi xin khuyên công-tử nên sớm liệu về nhà, trước là đẹp ý song-đường, sau nữa học-hành đề lập lấy sự-nghiệp lớn, vả chăng mụ chủ ở đây là người bất-lương buôn phẩn bán hương, tôi xem công-tử bấy lâu chi-dụng hết nhiều tiền lắm, mà hết tiền thì họ đái công-tử còn có ra gì. Cứ như ý tôi, thì xin công-tử cứ yên tâm về nhà, tôi đã đem thân hèn-yếu mà phó-thác cho công-tử, thì dù công-tử ở đây hay về nhà, tôi cũng quyết thề rằng, không tiếp một người khách nào nữa. » Cảnh-Long nghe nói, hơi dơ-dớm nước mắt mà nói rằng: « Được, để tôi sẽ liệu. »

Ngọc-đường-Xuân thấy Cảnh-Long ra dáng buồn dầu lắm, nhân lúc ăn-uống xong, trời đã tối, trăng lên gió mát, mới cầm lấy cái đàn tỳ-bà gảy một khúc, rồi bảo Cảnh-Long rằng: « Công-tử vịnh một bài thơ chơi đi. » Cảnh-Long cầm bút viết một bài thơ rằng:

*Hoan-hợp lòng tơ động hát ngâm,
Lầu hồng réo-rắt tiếng tri-âm.
Mảnh gương cung quế đêm này sáng,
Soi thấu tình-chung mấy khúc cầm.*

HỒI THỨ BA

*Khách không tiền, chủ nhà bạc-đãi,
Khổ vì chơi, công-tử ba-đào.*

Từ hôm ấy, Ngọc-đường-Xuân cứ thường khuyên Cảnh-Long nên về nhà, song nói mấy lần mà Cảnh-Long vẫn cứ nấn-ná chưa quyết.

Cách mấy hôm nữa, tiền đã hết không còn một đồng nào, mẹ chủ nhà thấy thế, lên ngay gác mà nói với Cảnh-Long rằng: « Thừa ngài, nhà chúng tôi thuê ở đây, cả trên lẫn dưới, giá mỗi tháng 30 đồng, trong nhà có hơn mười người ăn, sự chi-tiêu phí-tồn lắm, độ này tôi túng quá, ngài có tiền cho tôi vay vài trăm để đỡ tiêu. Vả ngài ở đây đã lâu còn ngại gì nữa, xin ngài cố giúp cho. » Cảnh-Long đáp: « Vâng, nhưng bà để cho tôi ba hôm nữa, tôi sẽ lo một món tiền để đưa bà tiêu, chứ hiện bây giờ thì tôi chưa đi lấy được. » Mẹ nói: « Vâng, xin chắc ở ngài để tôi hẹn với các chỗ tôi còn nợ người ta. » Nói đoạn, lại xuống dưới nhà. Ngọc-đường-Xuân chờ cho mẹ xuống rồi mới nói với Cảnh-Long rằng: « Ấy đấy, lời nói của tôi có thật không? Ba ngày nữa thế nào mẹ cũng lại hỏi tiền, mà hôm ấy giá không có tiền, thì mẹ còn làm lắm trò hay đảo-đề. Công-tử nên liệu đi. » Cảnh-Long thở dài một cái, không nói gì. Ngánh đi ngánh lại, đã đến hôm thứ ba, mẹ chủ lại lên nói với Cảnh-Long rằng: « Tôi tin lời ngài, nên các món tiêu tôi khát cả đến ngày hôm nay, vậy ngài cho tôi vay. » Cảnh-Long đáp: « Xin bà lại để cho tôi vài hôm nữa. » Mẹ chủ đỏ ngay mặt mà nói rằng: « Sao ngài là người lớn, mà ăn-nói hoang-đường như vậy? Ngài cứ ngồi đây, thì ai đem tiền đến cho ngài tiêu-dùng, tôi chỉ có một chút con gái là Ngọc-đường-Xuân đó, tôi vẫn định gả-bán cho một người tử-tế để mong-nhờ, chứ mong gì cái cái nghề này. Song vì nhà túng-bần, nên phải cho nó tiếp khách kiếm lời, ấy cả nhà chúng tôi ăn-tiêu, chỉ trông vào có một mình nó. Các ngài đi chơi thì cũng có phí-tồn thật, nhưng ngài thử xem, sớm Bình-khang chúng tôi có ai làm nên giàu đâu, tôi nói thế là hết lời rồi đó, ngài phải liệu ngay cho tôi. » Nói đoạn, làm ra mặt giận-dữ, rồi bước xuống thang mà xuống dưới nhà.

Ngọc-đường-Xuân khóc mà bảo Cảnh-Long rằng: « Công-tử ơi! Tôi đã mấy phen giải-bày tâm-phúc, để khuyên công-tử

nên về nhà, mà công-tử vẫn không tin, chốn này tuy vui-thú, nhưng thực là cạm đánh bầy người. Khi công-tử mới đến, túi bạc còn đầy, thì mục đãi thế nào, mà bây giờ thì mục lại xử như thế, nếu công-tử sớm nghe lời tôi, thì làm gì đến nỗi có những cái ác-kịch như ngày hôm nay được. Người ta thường nói : *Giàu sang Tần Việt một nhà. Không tiền thân-thích ruột già có ai ?* Chẳng kể gì những phường bán thịt buôn người họ còn có lương-tâm đâu nữa, đến như buổi nhân-tình thế-lợi này, anh em bạn cũng nên cần-thận. Tôi xem công-tử thật là người có tư-cách thượng-lưu, vậy công-tử có chơi với ai, cũng nên xem-xét cho kỹ, chẳng khéo mắc lừa người ta lợi-dụng mình đấy. Bây giờ công-tử đã đến cái bước cùng đường, tôi xin khuyên công-tử nên về Nam-kinh, gắng sức học-hành, mai sau có tự-lập được công-nghiệp gì, thì cái mảnh gương bạc-mệnh này mới có chút hi-vọng được. » Ngọc-đường-Xuân nói đến đó, hai hàng nước mắt dòng-dòng, giọt mưa tầm-tã, đoá hải-đường ử-rũ phai màu.

Cảnh-Long toan muốn nói câu gì, thì đã nghe thấy tiếng giầy lên thang phình-phịch, trông lại thì thấy mục chủ nhà đã lên, cười cười nói nói, bảo Cảnh-Long rằng : « Thừa ngài, ở cách đây độ hai dặm, có chùa Đông-nhạc mỗi năm dân đây có mở hội cả mấy ngày. Hôm nay chính là ngày hội, tài-tử giai-nhân, ngựa xe như nước, phong-cảnh thực là vui. Mấy hôm nay ngài thông-thả, sao không đi xem một lúc cho giải trí ? » Nói đoạn, lại xuống dưới nhà.

Cảnh-Long vừa nghe câu chuyện của Ngọc-đường-Xuân, trong bụng đang cảm-động bao nhiêu, lại sinh ra yêu-mến bấy nhiêu, sau lại thấy nói chuyện đi xem hội cho giải trí, cũng muốn đi chơi, song trong lưng chẳng có đồng tiền nào, ruột rồi như tờ vò, lui-tới chẳng biết thế nào cho tiện. Ngọc-đường-Xuân thấy Cảnh-Long muốn đi xem hội bèn ngăn-ngại mà bảo rằng : « Khốn nạn ! Công-tử khờ lắm ! Ngoài ấy làm gì có hội mà xem, đó là cái kế đánh lừa hồ ra ngoài núi, mục nói rồi cho công-tử ra ngoài, khi trở về thì mục đóng cửa không cho vào nữa. » Cảnh-Long nguyên có tính hiếu-kỳ liền nói rằng : « Có lẽ nào mục xử tệ đến thế, cứ để tôi đi xem. » Nói xong liền mặc áo ra đi.

Mục chủ nhà thấy Cảnh-Long đi khỏi rồi, bèn gọi người nhà mà dặn rằng : « Vương công-tử bây giờ thực là hết tiền, chỉ còn có bộ vỏ sác đó thôi, khi hắn có về thì đừng ai mở

cửa cho vào nữa nhà. Hễ đưa nào cho hẳn vào, thì bao nhiêu tiền phí-tồn mấy hôm nay phải chịu lấy cả. » Chúng đều nghe lời, cùng đề ý trông-nom cả.

Cảnh-Long ra đến chùa Đông-nhạc, chẳng thấy hội-hè gì, biết là lời Ngọc-đường-Xuân nói thực, lại phải đi chơi lơ-phờ một lúc rồi mới trở về, khi đến cửa thì có người nhà ngăn lại mà nói rằng: « Công-tử phải có ít tiền đưa cho tôi thì công-tử mới vào được, đó là cái lệ thường của bà chủ tôi đó. »

Cảnh-Long nói: « Tôi đi xem hội trở về, làm gì ra tiền. » Vừa nói vừa sấn vào, người nhà ngăn lại nói: « Bà chủ tôi dặn thế, nếu công-tử không ra, chúng tôi sẽ đánh cho công-tử một trận bây giờ. »

Cảnh-Long bực mình bùng mặt mà khóc (1). Khóc một hồi, rồi lại phải lấy lời ngon-ngọt mà nói với người giữ cửa rằng: « Tôi nhờ các người vào nói với bà chủ, cho tôi vào từ-biệt cô Ngọc-đường-Xuân một lúc, rồi tôi lại xin đi ngay. » Người nhà vào nói với mụ chủ, mụ chủ liền gọi Ngọc-đường-Xuân cho ra cửa đứng nói chuyện. Ngọc-đường-Xuân sầu-khổ muôn phần, cũng phải xuống lầu ra cửa đứng với Cảnh-Long nói chuyện, song mụ chủ lại ra đứng núp ở sau lưng, để rình nghe xem nói những chuyện gì.

Ngọc-đường-Xuân trông thấy tình-cảnh Cảnh-Long lúc bấy giờ, thì ruột đau như cắt, nhưng có mụ đứng sau nghe, cũng phải gạt nước mắt mà nói qua lại mấy câu rằng: « Công-tử thương-tiếc tôi bây giờ cũng vô-ích, không bằng công-tử căng tạm về nhà, vả công-tử còn thanh-niên, lại tài cao học giỏi, lo gì không có bước công-danh, tôi xin đành lòng chờ-đợi ở đây, mong cho đến ngày công-tử làm nên, đem tiền đến chuộc tôi về, thế là tôi vừa thoát khỏi chốn trầm-luân, mà lại được cùng công-tử lâu-dài xum-hạp. Lòng này đã thề-nguyện, chữ đồng-tâm quyết không bẻ làm đôi, ví dù có đến thế nào nữa, thời cái kiếp hồng-nhan này, cũng xin lấy một cái chết mà báo-đáp chút tình công-tử. Xin công-tử cứ yên tâm mà về. » Nói đoạn, khóc như mưa như gió. Cảnh-Long cũng khóc mà nói rằng: « Tôi không sớm nghe lời nàng, nên bây giờ hối-hận cũng không sao kịp nữa. Thôi, những câu vàng đá của

(1) Ôi ! Nam-nhi chí-khi.

nàng, tôi xin ghi lòng để dạ, song có một điều, là biết bao giờ đôi ta lại gặp nhau được ! » Ngọc-đường-Xuân lại khóc nức-nở lên một hồi. Mụ chủ nhà đứng sau, liền dục Ngọc-đường-Xuân phải lên gác ngay. Ngọc-đường-Xuân vừa đi vừa ngánh trông Cảnh-Long.

*Bước đi một bước dằng-dai,
Tơ vương muôn đoạn lệ rơi đôi hàng.*

Lúc bấy giờ, Ngọc-đường-Xuân biết Cảnh-Long không còn đồng tiền nào ăn đường, ý muốn dúi tiền riêng cho Cảnh-Long, song vì mụ chủ đứng sát ngay đấy, không sao đưa được, nên càng nghĩ đến mà càng thương-tâm.

Cảnh-Long ở ngoài cửa, nghe thấy tiếng Ngọc-đường-Xuân khóc, trong lòng như dao cắt, lại khóc một hồi, rồi mệt quá nằm ngay ra cái ghế ở trước cửa đó. Ở trong nhà có mụ quản-gia người đã có tuổi, mà tính-khí cũng hiền-lành, trông thấy Cảnh-Long như thế, lấy làm động-tâm, bèn dắt Cảnh-Long vào cái ghế sau nhà bếp, rồi bảo Cảnh-Long rằng : « Công-tử ơi ! Sao công-tử là người đi học, mà cũng khờ thế nhỉ ? Xin công-tử ngồi im tôi nói cho công-tử nghe. Tôi thấy công-tử là người tử-tế, nên mới nói thực. Phàm người nào đến chơi nhà này, ai cũng chỉ ở một ngày hay một đêm là cùng ; một đêm cũng mất khá tiền rồi đó. Sao công-tử ở đến hàng tháng, nào có phải là vợ chồng thiên-trường địa-cửu đâu. Họ xử tàn-nhân thế, mà công-tử vẫn còn quyến-luyến. Công-tử phải biết cái nghề này, cười cũng là cười giả, khóc cũng là khóc hờ ; chẳng thế, cô Ngọc-đường-Xuân tiếp khách đã nhiều, sao không chung-tình với ai, mà chỉ khăng-khít với một mình công-tử. Họ lại còn một cách nữa, là hề thấy anh nào si-tình thì dụ nhau đi chốn nơi khác, hoặc bảo đem tiền chuộc cho về để được tự-do. Thôi, hết cười lại khóc, hết khóc lại cười, khiến cho người đa-tình thì như ngây như dại, mà kẻ có của thì vung tiền như mớ giãc mớ dóm, cái thuật ấy họ có một tên riêng, gọi là *thang thuốc mê-hồn*. Kịp đến lúc hết tiền, thì tình-nhân không nỡ nói ra ngoài cặp môi son lại để mụ chủ nhà lấy đôi con mắt trắng mà đối-đãi. Những lời nói của tôi là lời nói thật cả, công-tử nên biên vào một quyển sách hay một tờ giấy, để khuyên-dẫn các bạn làng chơi, thì cũng chẳng khác gì dựng một cái bia công-đức cho nhân-thế vậy. Nay công-tử nên tìm chỗ bà con thân-thuộc mà vay lấy

món tiền đề về nhà học-tập thì hơn, chứ cứ lần-lữa ở đây thì không những là bại-sản khuynh-gia, mà cách người cũng đến hư-hỏng. » Cảnh-Long nghe nói, bụng tuy vẫn lấy lời nói của mẹ làm phải, song vẫn biết Ngọc-đường-Xuân quả-thị là bạn chung-tình, duy đề có mình lọt vành mắt xanh, thì cũng nên biệt-đãi. Nghĩ vậy, bèn đứng dậy cảm-tạ mẹ quản-gia rồi đi ra.

Cảnh-Long vừa đi vừa giận, trong mình mệt-nhọc lắm, thò tay vào túi thấy còn có mấy hào, bấy giờ định đi tắm rồi ăn bữa chiều là đủ.

Thơ rằng :

*Cái cam yên-hoa đặt cõi đời,
Làng chơi đánh bầy khách làng chơi !
Hơi đồng pha lẫn màu son-phấn,
Giá-trị chàng Kim biết mấy mươi !*

HỒI-THƯ TU

*Bước lâm-nguy, có người cứu nạn,
Con đói-rét, gặp kẻ đền ân.*

Nhà tranh vách nát, lại gặp buổi mưa dầm, sóng cả thuyền non, lại bị cơn giông-tổ. Cảnh-Long lúc bấy giờ trong mình chỉ có vài hào, định đi tắm rồi mới đi ăn cơm, vì buổi sáng tức-giận và khóc-lóc, mồ-hôi ra nhiều, bần-thiểu khó chịu lắm. Khi đi đến nhà tắm, đã thấy có hai người ở đấy cũng cởi quần-áo sắp tắm, hai người thấy Cảnh-Long bèn hỏi-han trò-chuyện mấy câu, rồi cũng rủ nhau vào nhà tắm; người coi-việc ở nhà tắm ấy thấy ba người cùng tắm một lúc, cho là ba người cũng có quen nhau, không hỏi gì cả. Một lát, hai người kia tắm trước ra mặc quần-áo trả tiền đi, Cảnh-Long ra sau, sờ đến quần-áo, té ra chỉ có một bộ quần-áo ngắn mà rách của hai người kia, còn quần-áo mình thì họ mặc đi rồi. Cảnh-Long bức mình quá, vội chạy vào hỏi người coi-việc thì người ấy nói rằng : « Tôi tưởng ba ông cùng là một bọn, nên tôi chẳng để ý làm gì, vậy cái đó là tại ông lầm, chứ tôi thì không có trách-nhiệm gì đến đó. » Cảnh-Long tức mình không nói gì được, đành chịu mặc bộ áo rách, rồi

trả tiền mà đi. Bấy giờ Cảnh-Long trong túi thì không tiền, mà ăn-mặc như người ăn mày, còn vào đâu cho được nữa, đành phải đi tìm xem có cái chùa miếu nào bỏ không thì vào đó mà ăn-thân vậy. Vừa đi vừa thở, mãi đến gần chiều mới thấy có cái miếu bỏ không, bèn vào tìm chỗ kín gió mà ngồi một mình. Trong bụng Cảnh-Long bấy giờ, phần thì đói rét, phần thì nghĩ đến Ngọc-đường-Xuân, chứa-chất không biết có bao nhiêu cơn sầu nổi thẳm, bèn khóc mà nói một mình rằng: « Trời ơi, chỉ vì ta quá chơi vụng tinh, nên mới đến nỗi này! Thôi, ta đành một thác cho rồi, chứ như tình-cảnh này, thì sống làm sao được. Bao giờ cho ta lại về được đến nhà, mà tưng-sử có về đến nhà, còn mặt-mũi nào mà trông thấy cha mẹ, anh em ta nữa. » Nói đoạn, lại khóc một hồi, rồi cởi cái thắt lưng ra treo lên cái sà nhà mà than-khóc rằng: « Cha mẹ ơi, bây giờ là cái thì-giờ cha mẹ đương mong con về, nào ngờ đâu con lại đến chốn này mà từ-biệt cha mẹ. Từ nay trở đi, cha mẹ có trông thấy con nữa cũng chỉ phảng-phất ở trong giấc mộng, cái tội bất-hiểu của con, con xin đến kiếp sau báo-đáp vậy. Ngọc-đường-Xuân ơi! Nay ta thác đây, ta báo mộng cho nàng, mua một đôi chiếu mà vui ta ba thước đất; khối tình này chưa tan được, vậy xuống tuyền-đài ta sẽ được xum-hợp với nàng. » Khóc đoạn, toan thò đầu vào trong vòng thắt lưng, chợt một ông lão già ở đâu chạy lại, trông thấy thế vội ngăn mà bảo rằng: « Chết nỗi, cậu còn trẻ-trung thế, có việc gì mà phải quỳên-sinh ? » Vừa nói vừa cầm cái giây lưng rút xuống, Cảnh-Long thấy có người hỏi, lấy làm xấu-hổ, cúi đầu mà kể sự-tình cho ông lão ấy nghe. Ông lão nói: « Cậu mà tự-tử, là cái tội của cậu lại to thêm, nghĩa là cha mẹ nuôi con, chưa báo-đáp được chút gì mà đã để cái lo cái sợ cho cha mẹ. Vả tôi xem cậu, diện-mạo không phải là người hèn, ngày sau tất có kỳ phát-đạt; nay tôi cho cậu một trăm bạc, cậu nên đi mua bút giấy viết bán, làm kế sinh-nhai, cốt tạm qua lúc này, rồi sau có cơ-hội gì hay cậu sẽ tự-liệu. » Nói đoạn, liền mở túi đếm một trăm bạc đưa cho Cảnh-Long. Cảnh-Long cúi đầu tạ ơn, rồi xin hỏi tên ông lão, ông lão không đáp gì nữa, cứ lững-thững ra đi. Cảnh-Long thấy ông lão đi rồi, trong bụng nghĩ càng hối-hận, nằm vật xuống ngủ, mãi đến sáng hôm sau mới dậy. Cảnh-Long nghe lời ông lão dặn, bèn đi mua các đồ văn-phòng làm cách sinh-nhai. Khi đầu thì còn kha-khả, sau lại gặp mưa lụt luôn

mấy tuần, thành ra chẳng ai mua gì đến chữ, chỉ ngồi ăn không mà hết cả vốn. Cách ít lâu, tiền hết không còn có gì ăn, phải nằm mèò trong gầm bàn thờ miếu Quan-công, chân tay rời-rã, không đi lại được.

Đây lại nói về Vương-trọng-Hoa là bếp ở Câu-lan-viện, từ khi được Cảnh-Long cho một trăm lạng bạc về buôn-bán, được ngay mấy chuyến buôn đại phát-tài, trong nhà vốn-liếng đã có tới đến 7, 8 nghìn lạng bạc, lại lấy được vợ, tậu được nhà; khi trước bắt đầu đi buôn, có khấn ở miếu Quan-công mà Cảnh-Long hiện đương ăn-thân đó.

Hôm ấy, Trọng-Hoa đem đồ lễ-vật đến lễ tạ, thấy miếu vắng tanh, trên bàn đầy những bụi, Trọng-Hoa gọi không có ai đến, bèn cứ bày đồ lễ và thắp hương khấn-vái một hồi, rồi đi dạo xem phong-cảnh ở ngoài miếu, để trời cúng một lúc rồi về. Khi về, vào miếu lễ tạ, thì thấy trên án trước bàn thờ, bao nhiêu đồ lễ bị tàn-khuyết quá nửa. Nguyên Cảnh-Long hôm ấy đói quá, mệt lả đi, nằm ở dưới gầm bàn thờ, chợt ngửi thấy mùi hương hoa, lại có cả mùi thịt mùi rượu thì thêm lắm, phải dùng hết sức bò ra, rồi vịn lấy chân bàn mà ngẩng cổ lên xem, thấy đồ tam-sinh bày ở trước bàn, mà trông chung-quanh không có ai cả, bụng bảo dạ rằng : « Ta đã đến bước này, cũng liều cho sống, rồi muốn ra thế nào thì ra. » Nghĩ đoạn, bèn thò tay lấy mấy cái trứng gà ăn, ăn xong thì người đã hơi tỉnh, lại lúi cựa nửa cái thủ lợn vào trong gầm mà nói thầm rằng : « Thế này thì ta còn sống được ba hôm nữa. Nhưng ô hay ! Ta có phải là loài chuột đâu, bận sau dù có đồ-vật này, ta cũng quyết chịu chết đói, chứ không làm như hôm nay nữa. »

Bấy giờ, Vương-trọng-Hoa thấy mất đồ lễ lấy làm quái-lạ, bèn trông sau trông trước chẳng thấy gì, chợt dòm vào trong gầm bàn thấy có người, cho là thằng ăn trộm, liền quát to lên rằng : « Ô hay, đồ cúng của người ta lễ thần, mà mày dám ăn trước, cái tội mày to lắm. » Cảnh-Long sợ-hãi phải chui ra van-lạy rằng : « Thưa ông, tôi không phải là quân ăn trộm, vì tôi lỡ bước, nên phải liều mình, xin ông tha lỗi cho thì tôi được nhờ, mà đánh thì cũng xin chịu. » Nói đoạn, cúi đầu mà khóc. Trọng-Hoa nhìn kỹ Cảnh-Long, rồi thất-kinh mà nói rằng : « Khốn nạn ! Vương-công-tử ơi, sao công-tử lại đến nỗi thế này ? » Nói đoạn, hai tay ôm lấy Cảnh-Long. Cảnh-Long

nhìn Trọng-Hoa mà hỏi rằng : « Thừa ngài ! Ngài là ai ? Trông như quen-quen thật, xin ngài bỏ lỗi cho. » Trọng-Hoa vừa cười vừa nói : « Thế công-tử đã quên tôi à ? Tôi chính là người bếp ở nhà Câu-lan-viện, tên là Vương-trọng-Hoa ; tôi nhờ ơn ngài cho tôi một trăm lạng bạc, nhờ trời từ khi ấy tôi làm ăn phát-tài lắm, tôi có cầu-nguyện ở miếu này, hôm nay thực là cơ trời run-rủi, tôi đến lễ thánh, lại được gặp ân-nhân, thực là may cho tôi lắm ! » Cảnh-Long thở dài một cái rồi nói : « Chao ôi ! Một trăm lạng bạc, thì làm nên cơ nên nghiệp, nên một nhà phú-gia, mà tôi có sáu nghìn lạng, thì đến nổi nằm xuống chịu đói. Thế mới biết, con người ta cốt phải cần-mẫn làm ăn, chứ cái trò tìm nguyệt thăm hoa, chẳng ra quái gì cả ! » (*Biết hối thì đã không kịp rồi !*) Nói đoạn, bèn đem việc mình bị mù chủ bạc-đãi, và khi sắp tự-tử lại gặp ông lão cho tiền, đầu-đuôi lai-lịch, kể cho Trọng-Hoa nghe hết cả. Lại hỏi thăm Vương-Phượng khi ấy ăn trộm tiền rồi bỏ đi đâu, thì Trọng-Hoa trả lời là không biết. Trọng-Hoa ngồi nghĩ một lúc rồi lại nói rằng : « Tôi xem Ngọc-đường-Xuân là người tinh-tinh hòa-nhã, tâm-địa hiền-từ, quyết không phải là người bạc-tinh. Thôi, để tôi đến chơi, rồi đem tình-trạng công-tử nói cho cô ta biết, tôi lại rủ cô ta đến đây nói chuyện với công-tử, hoặc-giả cô ta có giúp được ít tiền cho công-tử ăn đường về nhà thì hay, nếu không thì tôi đã có cách khác. Tôi đợi ơn công-tử tặng vàng, chỉ mong báo-đáp chút-đỉnh, vậy công-tử cứ ngồi đợi đây, để tôi đi một chuyến xem sao đã. » Nói đoạn, xếp đồ rượu và đồ nhắm cho Cảnh-Long dùng tạm, rồi đứng dậy đi ngay. Cảnh-Long ngồi một mình, nghĩ bụng nói thầm rằng : « Minh chơi cũng có ngông thật, song những khi có tiền, cũng nên xem người nào khá mà cứu-dúp thì phải, nếu ta không cho Trọng-Hoa món tiền ấy, thì Trọng-Hoa cũng chỉ vẫn làm bếp nhà Câu-lan mà ta nay thì đến chết đói ; người ta thường nói : *Trồng cây được ăn quả là báo-ứng cơ trời.* »

Nói về Ngọc-đường-Xuân, từ khi Cảnh-Long đi khỏi, ngày đêm thương khóc, ăn ngủ không yên, son phấn phai-phá, mặt hoa tiều-tụy. Mụ chủ gọi ra tiếp khách, nhất-định không ra, chỉ muốn đóng cửa ăn chay, để đợi Cảnh-Long lại đến. Mụ chủ nhà lấy làm lo quá, khuyên-dỗ trăm chiều, hết nói ngọt thì nói gắt, cũng không có công-hiệu, đến lần cuối-cùng, mụ chủ túng-thế quá, bèn đánh cho Ngọc-đường-Xuân một trận thật đau. Thương thay một đoá mầu-đơn, đã bị trận gió

vô-tình làm dảm mất mấy phần xuân-sắc. Các chị em trong viện thấy thế, đều lại khuyên-can mãi, mụ chủ mới chịn thôi. Cách mấy hôm nữa, mụ chủ gọi Ngọc-đường-Xuân ra tiếp khách, Ngọc-đường-Xuân vẫn nhất-định không ra, mụ chủ đã toan lên gác để làm cho một trận nữa, thì ngay lúc ấy Vương-trọng-Hoa vừa đến, Trọng-Hoa trông thấy mụ chủ thì chào to lên rằng: « Thừa chào bà! » Mụ chủ quên mất mặt Trọng-Hoa mà trông thấy hăn ăn-mặc sang-trọng tưởng khách nào mới đến, bèn nói rằng: « Bẩm ngài mới lại chơi, xin hỏi ngài ở đâu đến? Quý-hiệu ngài là gì? » Trọng-Hoa cười mà đáp: « Bà quên tôi rồi à? Sao bà vô-tâm thế? » Mụ chủ nói: « Tôi trông ngài cũng hơi ngờ-ngợ, chắc ngài đã có lại chơi nhà chúng tôi vài lần. » Trọng-Hoa cười sảng-sắc mà rằng: « Tôi ở với bà đã đến năm sáu tháng, tôi chính là người bếp của bà, may nhờ cậu Vương công-tử cho được trăm lạng bạc, về buôn-bán, nhờ thánh-tổ, bây giờ tôi đã tậu được cái nhà, và lấy được vợ. Nay tôi đi buôn một chuyến hàng Thượng-hải, có ở đây mấy ngày, nên mới đến thăm bà được. » Mụ chủ nói: « Chao ôi! Khi trước thì bác gầy-còm, ăn-mặc lôi-thôi thế, mà bây giờ phát-tài, thì đẹp-đẽ nhường nào! Trách nào mà mắt bà lão này nhận làm sao được? » Trọng-Hoa lại cười khi mà nói đùa rằng: « Mắt bà à? Mắt bà thì chỉ nhận được người sang, chứ tôi đây thì chỉ nhận được người kiết. » Hai người cùng cười một hồi, rồi Trọng-Hoa giả vờ hỏi ngay rằng: « Độ này Vương công-tử có hay lại chơi không? Ông ấy ở đâu, bà có rõ không? » Mụ chủ thở dài mà nói rằng: « Thôi, bác đừng nói đến Vương-cảnh-Long mà tôi lại lộn tiết tôi lên. Công-tử với công-tôn gì! Khi đầu thì anh ta cũng có tiền, đến sau thì một đồng cũng chẳng có mà cứ ở liều ở lĩnh mãi, tôi sốt ruột quá, mới đánh lừa cho hăn ta đi chơi ngoài, rồi khi trở về, tôi đóng cửa không cho vào nữa. Tôi tưởng thế là thoát nợ rồi, không ngờ con bé Ngọc-đường-Xuân nó đã dan-diu với hăn ta, chỉ non thề bẻ, quạt ước chén thề thế nào tôi không rõ, từ khi hăn ta đi rồi thì nó chẳng chịu tiếp một người khách nào cả. Tôi đã mấy lần khuyên-giải, mà nó vẫn không nghe; tôi tức quá, liền đánh cho nó một trận nên thân. Nay có bác lại chơi, thực là may; tôi lại nhờ bác là người quen, khuyên-bảo nó cho tôi được thì hay lắm. »

Thơ rằng :

Sơn-hải cùng ai chót một lời,
Đá mòn sông cạn dám đâu phai !
Tẻ vui trong giấc phồn-hoa mộng,
Đêm ngắn, tình sâu, giọt lệ dài.

HỒI THỨ NĂM

Bầy kẻ giả, ngọc-nữ trúng phong,
Lễ miễn thần, tình-nhân hợp mặt,

Vương-trọng-Hoa thấy mục chủ nhờ mình lên khuyên-giải Ngọc-đường-Xuân, đã mừng thầm là cái mưu của mình tất có công-hiệu, bèn nhận lời ngay, mà nói rằng : « Vâng, người ta chuyển đồ còn nên quen, huống chi tôi với bà cùng ở đây đã có nửa năm, việc ấy đề tôi xin cố giúp. » Mục chủ cảm ơn rồi dục Trọng-Hoa lên gác, và gọi người nhà pha nước bưng lên. Trọng-Hoa lên chào hỏi Ngọc-đường-Xuân đầu gối, rồi giả vờ lớn tiếng khuyên-giải cho mục chủ nghe thấy. Một lúc, mới đem chuyện Cảnh-Long sẽ nói tường-tận cho Ngọc-đường-Xuân nghe. Ngọc-đường-Xuân nghe xong, liền rơi nước mắt mà rằng : « Vương công-tử vì tôi đến đây, mà tiêu hết sáu nghìn lạng bạc, đến sau trong tay đã không có đồng nào lại bị bà chủ đối-đãi một cách rút tiệt tình nhân-nghĩa. Khi tôi với công-tử từ-biệt nhau ở ngoài cửa sau, tôi vẫn định bụng đem tiền ra giúp công-tử làm lộ-phí về quê, song lúc ấy bà chủ lại đứng rình ở sau tôi, nên lại không tiện. Tôi nghĩ đến công-tử lúc nào, ruột tôi lại đứt ra từng khúc. Ông ơi ! Ông đã ở đây mấy tháng, tất ông đã rõ tôi là người tư-cách thế nào, vậy tôi xin kể hết ông nghe, may ra ông có phương-kế gì cứu tôi ra khỏi chốn địa-ngục này, để cùng với công-tử chọn lời thệ-ước, thì công-đức ấy dù kiếp này tôi chưa trả được, kiếp sau tôi cũng xin kết cỏ ngậm vành. » Ngọc-đường-Xuân vừa nói vừa khóc, Trọng-Hoa lấy làm ái-ngại lắm, bèn đáp rằng : « Phải, tôi vẫn biết cô lắm, tôi thực vâng mệnh Vương công-tử đến đây để nói chuyện với cô ; vậy cái hiện-tình của cô bây giờ thế nào, cô nói cho tôi nghe. » Ngọc-đường-Xuân nói : « Từ khi tôi đính-ước cùng công-tử làm bạn

trăm năm, thì dù vắng mặt công-tử, tôi cũng không tiếp khách nào nữa. Bà chủ thấy thế, trước còn lấy lời ngon-ngọt dỗ tôi, tôi không nghe, sau đến đánh tôi đau quá. Khốn nạn ! Cái thân đào thơ liễu yếu như tôi, mà bị một trận mưa rồn gió táp ấy thì còn chi là cái hồng-nhan này nữa ! Tối hôm ấy, vào lúc canh khuya người vắng, trong bụng tôi phần thì thương công-tử đi xa không có tiền ăn, không biết có về được đến nhà hay không, phần thì trong mình chịu đòn đau-đớn, nghĩ đi nghĩ lại, càng tủi phận mình, đã toan trốn cái nợ đoạn-trường mà liễu mình với cái giấy oan-nghiệt cho xong, may khi hồn xuống cửu-tuyền cũng có thể báo mộng cho công-tử, mà giải-tỏ được cái nỗi lòng này ra. » Ngọc-đường-Xuân nói đến đó, lại bùng mặt mà khóc. Trọng-Hoa gạt đi mà nói rằng : « Hôm nay tôi nhận lời công-tử đến đây, chỉ mong cho chóng thành công-việc, trước là tôi không phụ cái ân công-tử, sau là giúp chút tình quen-thuộc với cô. Ta có bày mưu-mẹo gì thì bày đi, chứ khóc-lóc mãi thì cũng vô-ích, không khéo mù già nó biết, thì công-việc lại hỏng to. » Ngọc-đường-Xuân nghe nói, liền đứng dậy lấy khăn lau mặt, rồi hỏi Trọng-Hoa rằng : « Vậy thì nay công-tử ở đâu ? » Trọng-Hoa lại đem chuyện ở miếu Quan-vương hôm trước ra nói cho nghe một lượt. Ngọc-đường-Xuân bấy giờ ruột nóng như lửa, mà lòng rối như tơ, bèn hỏi ngay rằng : « Bấy giờ thì nên làm kế gì mà cứu được công-tử trong cơn nguy-khốn, hử ông ? » Trọng-Hoa nói : « Đề tôi nghĩ chín đã, việc này làm vội-vàng thì không xong được. » Nói đoạn, ngồi ngẩn ra một hồi không nghĩ được kế gì. Ngọc-đường-Xuân thốt-nhiên nghĩ được một kế, mừng mà bảo Trọng-Hoa rằng : « Đề tôi giả cách làm bệnh sốt nói mê, mà tôi nói là súc-phạm phải vía quan Chu-tướng-quân trong miếu Quan-vương, rồi ông ở bên cạnh nói xui là phải đi lễ tạ. Lúc ấy, tôi lên đồng nói gì, thì ông cứ tùy cơ mà nói cho họ nghe nhá ! » Hai người bàn-định đầu đấy, rồi Trọng-Hoa xuống nhà dưới chơi. Mụ chủ thấy Trọng-Hoa đã xuống, cười-cười nói-nói mà hỏi rằng : « Nay bác, thế bác xem sự-tình nó ra làm sao ? » Trọng-Hoa đáp : « Tôi đã khuyên cô ta nhiều lời, cô ta cứ khăng-khăng một mực mãi, sau tôi phải nghiêm sắc mặt mà nói rằng : Cô thử xem, bà chủ ở với cô có khác gì ở với con đẻ ra không ? Bà muốn cho cô ra tiếp khách, là ý xem có ai vừa đôi phải lứa thì gả cô vào, cô thì được sung-xướng cả đời, mà bà cũng bỏ công giấy-bảo. Vương công-tử bây giờ túng-

kiết quá, chẳng khác gì người ăn xin, nếu cô lấy cậu ta, thì chẳng những là khổ một đời mà thôi, lại không chắc có ở với nhau được cho trọn lời nguyên xưa ước cũ. Ấy tôi nói như thế, rồi cô ta mới ngã lòng. Bà tình xem, không phải mồm-mép như tôi, thì ai nói được cái của ấy ? Thôi, từ nay bà cứ yên tâm. » Mụ chủ cười khanh-khách vỗ tay mà rằng : « Không trách lão này làm ăn phát-tài hơn mình được ! Người ta nói : *phúc chi tâm linh*, thực quả có thể. Hôm nay thư-thả, bác ở chơi đây soi com với tôi nói chuyện cho vui. » Trọng-Hoa làm ra bộ có việc phải đi, rồi từ-trối dùng-dăng cho mụ mời mãi mới chịu ở lại.

Trọng-Hoa ngồi uống nước nói chuyện với mụ chủ, được một lúc, thì nghe thấy trên gác có tiếng gì thỉnh-thình, rồi tiếp thấy con thị-tỳ ở trên hốt-hoảng chạy xuống nói với mụ rằng : « Bà ơi ! Không biết cô tôi có ma ám hay làm sao, mà đỏ mặt lên, mà nói mê nói mẩn làm ầm cả lên, mời bà lên ngay mấy được. » Trọng-Hoa thấy nói, cũng giả cách làm ra ý sợ-hãi, mà nói rằng : « Ô hay ! Thôi, hay là cảm gió đấy, thật người ta không biết thế nào mà nói. Bà với tôi thử lên xem sao đi. » Mụ chủ nhà vừa được lúc vui-vẻ, lại phải ngay cái sợ, chân tay cầm-cập nói không ra lời, vội-vàng dắt Trọng-Hoa lên gác.

Khi lên đến gác, thì thấy Ngọc-đường-Xuân hai mắt trợn ngược, mặt-mũi nhọ-nhem đầu-tóc rũ-rơi, ngồi sòm trên cái ghế tràng-kỷ, một tay khoanh vào lưng, một tay cầm cái gậy múa, quát-tháo như tiếng đàn ông, vừa trông thấy mụ chủ, liền chỏ mà quát to rằng : « Đây ta là Chu-tướng-quân đây, Ngọc-đường-Xuân là cháu nuôi ta, có tội phải xuống trần. Nay ta đã gặp, ta quyết bắt nó về, không để nó ở đây mà chịu khổ-nhục ô-uế. » Nói đoạn, lại ngẩng mặt lên trên mà nói : « Chúa-công đã tới hay chưa ? Xe-kiệu bay đã sắp đủ chưa ? »

Mụ chủ thấy cảnh-tượng thế, hồn-vía lên cả trên mây, liền quỳ ngay xuống phản gác, lạy lạy lạy để như cối chày máy, Trọng-Hoa tuy biết là giả, nhưng cũng phải quỳ xuống mà kêu-cầu. Ngọc-đường-Xuân tay cầm cái gậy gỗ múa-may như muốn đánh vào mụ chủ, rồi lại quát rằng : « Ta từ khi theo hầu đức Quan-công, chỉ chuyên về việc trừ tà khử bạo, đáng lẽ nhà chúng bay bị tội chết cả đó, nhân vì có Vương-trọng-Hoa là người lương-thiện đã cố-ý kêu-cầu, vậy ta cặng tha tội cho chúng bay, song ta có mấy lời hẹn, nếu không tuân theo, thì

ta quyết không cho tên Ngọc-đường-Xuân ở dưới dương-trần nữa. Mụ chủ nhà rạp đầu xuống mà xin vâng. Ngọc-đường-Xuân lại làm lời thần dạm-dọa mà chỉ vào mụ chủ rồi nói rằng: « Ngày mai phải cho Ngọc-đường-Xuân ra miếu thần làm lễ, mà chỉ cho đi bộ chứ không cho đi kiệu đi xe, và không cho ai đi hầu nữa, chỉ cho một tên Vương-trọng-Hoa đi cùng mà thôi, vì nhà bay là nhà ô-uế lắm, sợ chúa-công ta trách-mắng. Từ nay trở đi, không được đánh mắng con nuôi ta nữa, hễ trái lời thì ta quyết không dung-thứ cho đâu. » Mụ chủ cứ cúi đầu mà vâng-vâng dạ-dạ. Ngọc-đường-Xuân bấy giờ mới vút cái doi đi, rồi nhắm nghiền mắt lại nằm soài ra ghế. Trọng-Hoa chạy lại ôm ra giường cho nằm. Mụ chủ lại xem, thấy hai mắt nàng nhắm nghiền, miệng thở hồng-hộc, chân tay sóng soài ra. Trọng-Hoa vội gọi người lấy thuốc gió và nước cho đồ vào miệng, một lúc Ngọc-đường-Xuân đã tỉnh lại. Mụ chủ hỏi chuyện đầu-đuôi, thì Ngọc-đường-Xuân giả cách ngo-ngẩn mà nói rằng: « Khi tôi chóng mặt, thì tôi thấy ông tướng râu xồm mà đen, tay cầm con dao, trông thực là dữ-tợn lắm, ông ấy dơ tay lôi tôi đi. Từ đó tôi thành ra mê-mán bất-tĩnh nhân-sự. » Mụ chủ lại kể chuyện lại và nhắc những lời quan Chu-tướng-quân truyền-bảo cho nghe.

Ngọc-đường-Xuân cứ cúi đầu, làm ra bộ mệt-nhọc không nói gì cả. Mụ chủ lại nói: « Ngày mai con phải đem đồ lễ và tắm-rửa sạch-sẽ để ra miếu làm lễ tạ thần. » Nói đoạn, lại ngánh bảo Trọng-Hoa rằng: « Mai tôi lại phiền bác đi một lúc nhé! » Trọng-Hoa nói: « Được, việc ấy tôi xin giúp bà cho chu-toàn. » Bấy giờ ba người cùng ngồi một phòng nói truyện. Trọng-Hoa lại đem những truyện quỷ-thần báo-ứng ra nói, làm cho mụ chủ lại càng sợ-hãi thêm. Một lát, Trọng-Hoa đứng dậy từ-biệt ra về, lại đưa mắt mà dặn Ngọc-đường-Xuân rằng: « Tối hôm nay, cô phải tỉnh-dưỡng để mai đi cùng tôi ra miếu lễ cho khỏe-mạnh nhé! » Ngọc-đường-Xuân biết ý, liền nói rằng: « Vâng, mai mời ông lại sớm cho. » Nói xong, đứng dậy đi tiễn Trọng-Hoa ra về.

Sáng hôm sau, Ngọc-đường-Xuân dậy sớm, tắm-rửa ăn-mặc tử-tế, lại dặt sẵn tiền trong mình, ăn điểm-tâm một vài thứ, rồi ngồi trên gác để chờ Trọng-Hoa. Một lúc Trọng-Hoa đến, hai người cùng xuống nhà dưới cùng đi. Khi đi, mụ chủ có dặn đi dặn lại phải mau mà về, kéo ở nhà mong-đợi.

Trọng-Hoa cùng Ngọc-đường-Xuân ra cửa đi giảo một mạch đến tận miếu Quan-vương, Trọng-Hoa chạy vào báo tin cho Cảnh-Long. Cảnh-Long quần-áo rách-bần không muốn ra, Trọng-Hoa cứ lúi ra ngoài ngồi trước miếu cho Ngọc-đường-Xuân trông rõ. Ngọc-đường-Xuân thấy Cảnh-Long hình-dạng lam-lũ, ôm lấy mà khóc, Trọng-Hoa ngồi bên cạnh cũng phải rơi nước mắt mà khuyên-can rằng : « Công-tử và Ngọc-nương bây giờ cũng không nên thương-khóc mãi, nay chỉ nên bàn-định việc gì thì liệu ngay đi, tôi e ngồi lâu, rồi ở nhà mụ chủ sinh nghi, cho người đi dò xem, thì công-việc lại hỏng hết. »

Hai người nghe nói, bèn chùi nước mắt mà ngồi im. Trọng-Hoa lại nói : « Công-tử và Ngọc-nương cứ bàn-định đi, để tôi ra ngoài cửa miếu ngồi đợi, nhưng xin công-tử phải mau-mau, chớ đừng ngồi lâu mà nhỡ việc đấy. » Nói đoạn, liền đứng dậy đi ra ngoài.

Bấy giờ Cảnh-Long thì đem chuyện mình khổ-sở nói cho Ngọc-đường-Xuân nghe, rồi Ngọc-đường-Xuân lại đem chuyện mụ chủ ở tàn-nhân với mình kể cho Cảnh-Long nghe. Hai người than-thở một hồi, rồi Ngọc-đường-Xuân lấy ra ba trăm lạng bạc đưa cho Cảnh-Long mà nói rằng : « Công-tử nên đem tiền này mà mua mấy bộ quần-áo thực sang, và mười cái hòm đẹp, trong hòm bỏ một ít gạch cho nó nặng, rồi thuê người đi hầu, lại chơi nhà mụ chủ. Bấy giờ mụ mà thấy công-tử sang-trọng và nhiều đồ, tất-nhiên lại mời-mọc chiều-đãi. Công-tử lên gác chơi với tôi, rồi đến tối vắng người, ta đem tiền-bạc và cửa-cải của tôi cho vào hòm ấy, mà hòm của tôi thì lại bỏ gạch vào. Một vài hôm, công-tử xuống thuyền về Nam-kinh. Khi công-tử về nhà, đem chuyện thực-tình mà bẩm với hai cụ lớn nhà, đem tiền chuộc cho tôi về. Còn về phần tôi, thì tôi xin cứ ở đây ôm cầm chờ-đợi, chớ tôi thề từ nay không tiếp ai nữa; tôi chỉ sợ công-tử xa tôi rồi lại đổi lòng thương-tiếc, để cho người bạc-mệnh này phải ôm sầu chịu tủi, khối tình đến chín tuổi vẫn chưa tan. » Cảnh-Long khóc mà thề rằng : « Tôi với nàng, trước là bạn tương-tri, nay đã là bạn sinh-tử; đã là bạn sinh-tử thì câu cười tiếng khóc, lúc nào cũng có nhau; một lời đã chót tâm-giao, dưới thời có đất trên cao có trời. Tôi về chuyến này, thế nào cũng phải lo-liệu cho thành công-việc, ví dù giải-kiết có điều gì ngăn-trở ít lâu, thì cái lòng vàng đá này cũng không khi

nào thay-đổi. Xin nàng cứ yên tâm mà đợi. Năm chầy tháng chẳng bao lâu, nhớ nhau rồi lại gặp nhau có ngày. » Ngọc-đường-Xuân ra ý vui-vẻ, gói mấy trăm lạng bạc để vào lòng Cảnh-Long mà nói rằng: « Chỗ này vắng-vẻ, xin công-tử lưu-tâm vào món tiền này kéo lại bị lừa. » Vừa nói xong, thì Trọng-Hoa ở ngoài đã vào. Cảnh-Long bảo Trọng-Hoa rằng: « Công-việc của hai chúng tôi đã bàn-định đâu đấy cả rồi, mai tôi lại nhờ bác giúp hộ một tay. Bác là người có công với tôi, xin bác ngồi cho tôi lạy bác để tỏ lòng kính-phục. » Trọng-Hoa vội gạt ngay đi mà nói rằng: « Chết nỗi! Công-tử là người ân-nhân của tôi, tôi còn mong trả nghĩa chưa được, đâu tôi giám vô-lễ thế? Công-việc sau này, tôi xin hết sức, dù có khó-khân đôi chút, tôi cũng chẳng giám từ. » Nói đoạn, liền dục Ngọc-đường-Xuân đi về kéo muợn, hai người cùng từ Cảnh-Long ra đi. Cảnh-Long tiến ra đến cửa miếu, còn dùng-dắt cầm tay mãi-mãi mới rời được chân đi.

Thơ rằng:

*Duyên nợ theo nhau chốn thác ghềnh,
Bề trần bao quản bước lênh-đênh!
Mắt xanh mấy cặp, lòng tri-kỷ,
Một chuyển quen nhau mấy đoạn tình.*

HỒI THỨ SÁU

*Viện Câu-lan, công-tử trùng-lai,
Chốn thư-phòng, văn-nhân bị cấm.*

Trọng-Hoa đưa Ngọc-đường-Xuân về đến nhà, mẹ chủ mừng-rỡ ra đón, Trọng-Hoa nói qua vài câu truyện, rồi lại từ-biệt đi ra miếu để đón Cảnh-Long về nhà mình chơi.

Khi Cảnh-Long đến nhà Trọng-Hoa, thì Trọng-Hoa bảo vợ ra chào, rồi làm cơm rượu thết-đãi, thật là chu-chuẩn. Trong khi hai người ngồi nói chuyện, Trọng-Hoa có nhắc lại chuyện Ngọc-đường-Xuân, thì Cảnh-Long thở dài thở ngắn mà nói rằng: « Tôi thật hối-hận không nghe lời Ngọc-đường-Xuân, nên bây giờ mới phải đến bước nguy-khốn này! »

Trọng-Hoa cười mà rằng: « Xin công-tử đừng lấy làm ân-hận, nếu không gặp cái cảnh-ngộ này thì sao biết được cái bụng Ngọc-đường-Xuân là tốt như thế. Cứ như ý tôi xem, thì thực là có tiền-duyên kiếp trước chứ không sai. » Hai người nói chuyện mãi đến nửa đêm mới đi ngủ.

Cảnh-Long tối hôm ấy say rượu mệt quá, thành ra hôm sau ngủ chưa. Trọng-Hoa cứ để cho nằm yên, rồi bảo vợ đi sắm hộ các quần-áo mới và mua mười cái hòm, cái nào cũng có khóa chặt niêm-phong cẩn-thận. Đến gần trưa thì đánh thức Cảnh-Long dậy, ăn cơm uống nước đầu đầy, rồi đem một bộ quần-áo mới cho Cảnh-Long thay. Cảnh-Long lấy gương soi, lại nghiêm-nhiên là một vị công-tử phong-lưu văn-nhã.

Trọng-Hoa lại cho một đứa bé con đi hầu, Cảnh-Long đặt tên cho đứa bé ấy là Vương-Thọ để tiện sai-bảo. Công-việc thu-xếp xong-xuôi, Trọng-Hoa lại đi thuê mấy người phu tải đồ, rồi bảo Cảnh-Long rằng: « Xin công-tử tạm cứ ngồi đây, để tôi lại chơi nhà mụ chủ trước, giả cách ngồi nói truyện một lúc, rồi công-tử lại sau. Như thế thì họ chẳng còn nghi-ngại gì nữa. » Nói đoạn, liền đứng dậy ra đi.

Trọng-Hoa đến nhà mụ chủ, mụ vừa trông thấy đã cười mà nói rằng: « Hôm qua bác đi lễ với Ngọc-đường-Xuân, làm bác bận việc cả ngày, vậy hôm nay thông-thả, xin mời bác ở chơi với tôi soi lưng cơm rau chén rượu nhạt, để nói truyện cho vui. » Trọng-Hoa gật đầu mà nói rằng: « Vâng, hôm nay tôi cũng có chút việc, nhưng bà đã giữ, tôi cũng xin ở chơi một lúc. » Hai người đương nói truyện, thì chợt có người nhà vào nói rằng: « Cụ ạ, ông công-tử họ Vương ở Nam-kinh đã lại! » Mụ chủ nghe nói sùng-sộ mà nói rằng: « À, lại cái cậu Cảnh-Long độ nợ chứ gì, đóng cửa lại đừng cho nó vào, chúng bay nhà! » Người nhà lại nói: « Thưa cụ, như bây giờ cậu ta sang-trọng lắm, ăn-vận rút lịch-sự, mà lại có đến mười cái hòm, cái nào cũng có hai người phu khiêng nặng, có lẽ bây giờ lại lắm tiền hơn độ nợ, cụ ra mà xem! » Mụ chủ thấy nói thế, mừng cuống-quít, liền bảo người nhà rằng: « Có phải thế thì con cứ ra mời ông ta vào chơi, mà con phải thưa-gửi tử-tế nhà! » Nói đoạn, vội chạy lên gác gọi Ngọc-đường-Xuân xuống để ra mời, rồi tự mình cũng chạy ra cửa để đón. Khi ấy Ngọc-đường-Xuân ở trên gác, chưa rửa-sang gì cả, trong bụng đã biết là

Cảnh-Long đến, vội xuống hỏi mẹ chủ rằng: « Thưa bà bảo tôi ra đón ai? » Mẹ chủ nói: « Ông Vương công-tử ở Nam-kinh đấy mà! » Ngọc-đường-Xuân giả cách cười mà nói rằng: « Anh ta đã làm gì ra tiền, thôi bà đã đuổi đi rồi, tôi còn mặt nào mà ra mời-mọc nữa! » Mẹ chủ nói: « Ô hay, chị này mới thực khôn chứ! Cái nghề nhà mình là nghề rước khách kiếm lời, bao giờ cũng phải có hai lá mặt, hễ có tiền thì hương nồng lửa bén, mà không tiền thì lại nước lã ao bèo. Nghề chơi của họ đã lắm công-phu, thì làng chơi ta cũng phải biết cho đủ điều, chị cứ phải ra mà chào-mời người ta mới được! » Ngọc-đường-Xuân nghe mấy câu nói, trong bụng lấy làm rút ghét mẹ chủ, nghĩ bụng thầm rằng: « Con mẹ này nó ngu phải hơi đồng là nó mắc mớ ta rồi! » Nghĩ xong, bèn sẽ bước ra cửa. Hai người trông thấy nhau cười-cười nói-nói một lúc, rồi Ngọc-đường-Xuân mời ngay Cảnh-Long lên gác.

Cảnh-Long bảo thằng bé đi hầu là Vương-Thọ cùng phu thuê khiêng cả mấy cái hòm lên gác để vào một chỗ. Bấy giờ Trọng-Hoa ở nhà dưới cũng lên gác chào-hỏi Cảnh-Long. Cảnh-Long giả cách hỏi rằng: « Thế nào? Bác độ này buôn-bán có phát-tài không? Nhà có ở gần đây không? » Trọng-Hoa nói: « Bẩm, nhà tôi cũng gần đây, từ khi công-tử cho tôi một trăm lạng bạc, tôi về mở một ngôi hàng, cũng may nhờ được hồng-phúc của công-tử mà cách sinh-nhai của tôi được thập-phần phát-đạt. Hiện nay tôi đã lấy vợ và tậu nhà rồi, cái ơn của công-tử thực là bằng trời bằng bể; may sao hôm qua tôi cùng với Ngọc-nương ở đây đi ra miếu Quan-vương làm lễ, nên tôi lại lưu-luyến ở đây, nay mới được gặp công-tử, thực là duyên trời xui-khiến, vậy xin ở lại đề bái-tạ công-tử. » Cảnh-Long giả làm khiêm-tốn mà nói rằng: « Cái đó cũng là một tý giúp nhau, lấy gì làm to-tát cho lắm; nay tôi sắp phải đi đến Dương-châu hỏi món nợ, tôi muốn nhờ bác thuê hộ tôi một chiếc thuyền to, để cho đưa người nhà là Vương-Thọ nó đem đồ-đặc của tôi về, rồi trong hai tháng nữa tôi sẽ trở lại đây. » (1) Trọng-Hoa cúi đầu xin vâng lời.

Đương lúc ấy, thì mẹ chủ đã lên đến gác chào-hỏi Cảnh-Long một cách rút đậm-đà. Cảnh-Long thở dài một cái rồi

(1) Vương-cảnh-Long diễn kịch khéo thực.

nói to lên rằng : « Khốn nạn ! bà chào-hỏi tôi bao nhiêu, thì tôi lại xấu-hổ bấy nhiêu. Độ trước tôi ở đây, tiêu hết sáu nghìn lạng bạc, đến sau hết cả, tôi chưa kịp đi soay tiền, thì bà đã đuổi tôi ra ngoài cửa, bây giờ tôi trông thấy bà tôi cũng lẫn-nhan. » Mụ chủ nghe nói, đỏ mặt lên mà sẽ nói rằng : « Xin công-tử bỏ quá đi cho, tôi là một người đàn bà, tính-khí nóng-nảy, công-tử đã thương đến cháu, cũng xin tha lỗi cho già. » Nói đoạn, lại thui-thủi xuống thang đi xuống nhà dưới.

Trọng-Hoa thấy mụ chủ đã xuống, bèn cáo-từ với Cảnh-Long và nói rằng : « Bây giờ tôi căng xin tạm về nhà, mai tôi lại xin lại đây để chỉnh-đốn các công-việc của công-tử. »

Cảnh-Long gật đầu cảm ơn mấy câu, rồi cho Vương-Thọ cùng đi với Trọng-Hoa về.

Lúc bấy giờ đã vào buổi ba giờ chiều, Cảnh-Long mới sai làm tiệc rượu. Một lát, ở nhà dưới đã thấy rộn-riپ nấu-nướng, rồi bùng lên một mâm, đủ các thứ sơn-hào hải-vị.

Cảnh-Long liền dắt Ngọc-đường-Xuân vào dự tiệc (1), hai người chén thù chén tạc, nói vài câu chuyện giả-rối rồi lại nói vài câu chuyện tri-tâm, kể đến những bước gian-nan, thì hai người lại dơm-dóm nước mắt, mà nói đến câu chuyện đặc-ý, thì hai bên mắt lại đưa tình, mãi đến canh hai mới tan tiệc.

Ngọc-đường-Xuân ngồi chờ một lúc cho nhà dưới đi ngủ cả, bèn khoá cửa phòng gác lại, vặn nhỏ đèn đi, rồi sẽ mở mấy cái hòm xếp gạch ra bỏ dồn vào năm cái cho đầy, còn năm cái thì bỏ tiền-bạc của mình và đồ tư-trang gấm-vóc, lại khoá chặt các hòm mà niêm-phong y-nguyên như cũ. Ngọc-đường-Xuân thu-xếp mọi việc xong cả, rồi lại ngồi mời Cảnh-Long uống nước mà nói rằng : « Trong mấy hòm này, tôi có để ba trăm lạng vàng, ba nghìn lạng bạc, một trăm tấm đoạn, một trăm cái kim-châu cái châu, đó là của riêng của tôi tích-lũy từ khi tôi vào ở nhà này. Nay đem giao cả cho công-tử, xin công-tử đem về trình với hai thân, rồi liệu mau trở lại đây, đem tiền chuộc cho tôi ra khỏi chốn trầm-luân địa-ngục này, may ra cái sổ đoạn-trường có rút tên ra, thì đôi ta mới được kết tóc trăm năm mà trọn lời sơn-hải. Tôi xin ở đây chờ-đợi ít lâu, công-tử chớ có nên làm người

(1) Anh chàng cũng khéo mặt dạn mày dầy, dùng tiền của gái mà nghiêm-nhiên như thề được nhỉ ?

bạc-tình-lang, mà phụ tấm lòng tôi nhà! Việc này phải làm cho chóng xong mới được, nếu để chậm-trễ quá thì con mụ chủ này, tất nó sinh nghi; nếu nó mở hòm này ra, thì cái thân liễu yếu này tất phải bị một phen vui-rập đến chết mất. » Cảnh-Long ngậm-ngùi nói : « Xin Ngọc-nương cứ yên tâm, tôi quyết không phải là người vong ân phụ nghĩa. Cái ơn của nàng, tôi vẫn ghi dạ khắc xương. » Hai người vừa cười vừa khóc; đêm khuya canh vắng, một ngọn đèn tàn, biết bao nhiêu là tình dài nghĩa nặng.

Hôm sau, Trọng-Hoa lại dắt Vương-Thọ đến nói với Cảnh-Long rằng : « Bẩm công-tử, phu và xe tôi đã sắp đủ cả rồi, bao giờ công-tử mới khởi-hành xin cho biết. » Cảnh-Long ra chọn, chỗ sáu cái hòm bảo Vương-Thọ trông cho phu tải xuống thuyền, còn Trọng-Hoa thì đi sau để tiễn-biệt.

Cảnh-Long thấy mụ chủ cũng đứng bên cạnh đấy, bèn nói to mà bảo Ngọc-đường-Xuân rằng : « Tôi còn mấy cái hòm đồ của tôi, xin cô phải giữ cẩn-thận cho tôi, tôi chỉ đi hỏi nợ, lâu lắm là hai tháng tôi sẽ trở lại đây. » Ngọc-đường-Xuân cười mà nói rằng : « Được ! Xin ngài cứ đi cho được hai chữ bình, yên, rồi ngài liệu mà về đây, đừng để tôi phải mong-đợi nhà ! » Nói đoạn, cầm tay Cảnh-Long tiễn ra cửa, hai người còn dùng-dăng chưa rất, nỗi phân-ly khó tả nên lời.

*Đoái trông non nước xa vời,
Kể về người ở nặng lời nước non.
Lòng vàng dù hẹn tấc son,
Khuôn thiêng biết có vương tròn mà hay ?*

Trọng-Hoa ra đến cửa lại mời Cảnh-Long về nhà chơi, Cảnh-Long nói : « Bây giờ hai ta xuống thuyền nói chuyện một lúc, rồi bác về nhà chẳng tiện ư ? » Trọng-Hoa nói : « Công-tử chuyến này đi đường xa mà nhiều đồ hành-lý, tôi lấy làm ngại lắm; vậy xin mời công-tử ngồi chơi, để tôi dặn-bảo việc nhà, rồi tôi cùng đi với công-tử cho chắc-chắn hơn. » Cảnh-Long nghe nói, lấy làm cảm-phục mà rằng : « Như thế thực là may cho tôi quá, đi đường đã được người nói chuyện đỡ buồn, lại mời được bác về chơi nhà, còn gì thú hơn nữa ! » Nói đoạn, lấy ra năm mươi lạng bạc tặng vợ Trọng-Hoa để ở nhà chi-dụng. Trọng-Hoa cố từ mãi, nhưng Cảnh-Long không nghe, Trọng-Hoa miễn-cưỡng phải nhận lấy.

Trọng-Hoa xếp-đặt việc nhà một lúc, rồi cùng Cảnh-Long cùng xuống thuyền. Trong thuyền ấy chỉ có ba người và mấy cái hòm đồ-vật, ăn xong bữa cơm chiều hôm ấy thì thuyền đã nhổ neo. Lầu hồng xuân khóa, ngày tưởng đêm mong, bẽ ái thuyền tình, thuận buồm xuôi gió.

*Giang-son một gánh tang-bồng,
Thuyền-quyên chia với anh-hùng một vai.*

Thuyền đi mấy ngày đã tới Nam-kinh, Trọng-Hoa và Vương-Thọ mang đồ hành-lý lên báo tin trước. Vương lão-gia và phu-nhân thấy nói con đã về, mừng-rỡ cho người ra đón.

Cảnh-Long về nhà chào mừng cha mẹ và anh em xong đầu đầy, rồi Vương lão-gia mới gọi vào phòng mà hỏi rằng: « Vì có gì mà con đi lâu thế? Vương-Phượng ở đâu? Sự-tình thế nào phải nói cho thực. » Cảnh-Long nói: « Bẩm thưa cha, con khi đến kinh thì vào yết-kiến ông Lý hàn-lâm ngay, ông ta tiếp-đãi tử-tế, rồi đem trả món tiền cả vốn lẫn lãi hơn sáu nghìn lạng, lại tiền cả tiền ăn đường về. » Vương lão-gia hỏi: « Người ta trả tiền, sao không về ngay, lại còn ở mãi đến bây giờ? » Cảnh-Long bèn đem chuyện mình ở viện Câu-lan và Ngọc-đường-Xuân chung-tình với mình thế nào, kể hết đầu đuôi cho thân-phụ nghe. Lão-gia vừa nghe xong, nổi giận ùng-ùng, truyền đem mấy hòm mở ra xem, thì thấy vàng bạc và gấm vóc, lại có đồ nữ-trang; lão-gia lại càng giận lắm, liền quát mắng rằng: « Thằng con bất-hiểu này, nó làm hại nhà ta đây! Xưa nay đồ ca-kỹ làm gì có của cho người, cái này là nó tiêu hết của ta đi, nó không giám về, nó lại đi chơi với phường giặc-cướp lấy của người ta đem về, chẳng bao lâu cơ-sự của nó phát-giác ra, thì cả nhà mình cũng phải liên-lụy. Chúng bay đầu, lấy roi ra đây để tao đánh chết nó đi, chứ để nó làm gì nữa, rồi mà vợ chồng già này lại khờ với nó mà thôi! » Người nhà biết lão-gia có tính nóng, phải đem roi ra trình. Lão-gia cầm lấy roi, rồi hết sức đánh Cảnh-Long từ đầu chí chân. Cảnh-Long kêu-van mãi cũng không được, Trọng-Hoa đứng trông thấy tình-cảnh thế, cũng sợ lòi-thôi bèn cáo-từ ra đi xuống thuyền để về Bắc-kinh. Vương lão-gia đánh mãi Cảnh-Long không thôi, Từ phu-nhân thấy con bị đòn đau quá, cũng động lòng thương, liền chạy lại khóc-lóc mà can rằng: « Xin ông căng người cơn giận để

tôi nói ông nghe. Thằng con này nguyên nó có chất thông-minh, tinh-nết cũng trung-hậu, tôi giám quyết không phải là nó đi ăn-cướp đâu. Lạ gì đất kinh-thành là chốn phồn-hoa, nó lại là đứa đẹp trai ăn-mặc lịch-sự, tất nó chim-chuột một cô nhà giàu nào có cửa, đã lấy nhau được ít lâu, mấy hòm đồ này cũng là của tình-nhân của nó, xin ông căng nghĩ lại mà tạm tha cho nó, để xét lại xem sao.» Vương lão-gia không nghe, cứ nhất-định đánh cho chết mấy nghe. Phu-nhân hoảng lên, thành ra mê-mẩn mà ngã ra bất-tĩnh nhân-sự, cả nhà phải đồ ra cấp-cứu, đặt phu-nhân lên giường một lúc mới tỉnh lại.

Bấy giờ em gái Cảnh-Long là Cẩm-Vân mới đến quỳ trước mặt Vương lão-gia mà khuyên rằng: « Thưa cha, nếu con bảo anh con không phải ăn-cướp làm giặc, thì cha cũng không tin, vậy xin cha căng tạm nguôi cơn giận, cho người đi đến tận chỗ Ngọc-đường-Xuân mà thám-thính xem, thì việc ấy sẽ rõ. » Lão-gia lắc đầu không nghe, Cẩm-Vân lại khóc mà thưa rằng: « Cha đã nhất-định cho anh con là đồ ăn-cướp, vậy xin cha căng tạm thôi; nếu đánh chết đi, thì sau này việc ăn-cướp có bại-lộ ra, tất người ta phải truy-vấn đến nhà mình, lúc ấy thì lấy ai làm đối-chứng, có phải lại thêm rầy ra không? Xin cha thử nghĩ lại. » Vương lão-gia nghe con gái nói có lẽ, bèn buông tay ra ngồi nghĩ một lúc, rồi sai người nhà đem mấy cái hòm đồ-vật ấy, lại niêm-phong như cũ bỏ vào chỗ phòng kín khóa lại, còn Cảnh-Long thì cho vào trong phòng học, khóa trái cửa lại, ngoài cửa cũng niêm-phong, mỗi ngày người nhà mấy đưa cơm nước 2 lần cứ đưa vào cửa sổ, mấy hôm người nhà mấy vào quét-rửa một lần, hình như chỗ dam kẻ tù-phạm vậy.

Cảnh-Long bấy giờ lại phải một phen cực-khổ, phần thì bị dam-cấm khó chịu, phần thì sợ sai hẹn với Ngọc-đường-Xuân, cứ cả ngày nằm mèò một mình ở trong số.

Thơ rằng :

*Dấu bèo tan-hợp được bao lâu,
Nam bắc cùng chung một mối sầu.
Mấy trận trải qua cười, nói, khóc,
Tang-thương lây cả bạn hồng-lâu.*

HỒI THỨ BẢY

Mụ ác-lâm vui hoa rập liểu,

Nhà phú-hộ định giá mua người.

Lại nói về Vương-trọng-Hoa thấy Vương lão-gia giận-dữ đánh Cảnh-Long, biết rằng: việc của Ngọc-đường-Xuân với Cảnh-Long cũng còn nhiều điều chắc-trở, định chuyển ấy ra về để báo tin cho Ngọc-đường-Xuân biết, không ngờ đi đến đất Sơn-đông vào nghỉ nhà trọ, tự-nhiên bị bệnh sốt rét, liên-miên mãi đến mấy tháng chưa khỏi, thành ra hai bên tin-tức không có ai thông được cho nhau. Mụ chủ nhà Câu-lan thấy Cảnh-Long đi đến hai tháng mà không trở về, mà cũng chẳng có tin-tức gì cả, thì lấy làm sốt ruột lắm.

Vả lại, Ngọc-đường-Xuân lại không chịu ra tiếp khách, sự tiêu-dụng đã khôn-đốn vì tiền, mụ bèn bảo Ngọc-đường-Xuân rằng: « Vương công-tử đi đã quá hai tháng chưa về, mà chị lại không ra tiếp khách, vậy thì nhà ta lấy gì mà ăn-tiêu? Nay công-tử đi đã quá hạn, ta thử mở mấy cái hòm ấy ra xem, trong ấy có tiền-bạc gì thì ta cũng cứ mượn mà tiêu rồi sau sẽ tính cũng được. » Ngọc-đường-Xuân nói: « Hòm người ta gửi có niêm-phong dấu nhà quan, ai giám mở ra, ngộ sau có sự gì thì ai chịu lỗi? Xin bà cố gắng cứ đợi thông-thả ít lâu. » Mụ chủ nói: « Hẳn nói hai tháng thì trở lại, mà nay đã quá ba tháng rồi, nhà ta hiện đương túng tiền, ta cứ mở ra, hễ sau có sự gì ta xin chịu lỗi chứ gì! » Nói đoạn, liền lấy dao cạy hòm ra. Hòm mở cả mấy cái ra, chỉ thấy toàn là gạch củ đậu cả, mụ chủ tức-giận vô-cùng, ngồi dờ ra một lúc, mới hiểu những việc trước là giả-rối cả, vội chỉ vào Ngọc-đường-Xuân mà rằng: « Chúng bay giỏi thật! Chúng bay lập kế lừa bà tự nọ đến nay đây nhá! À, ra thằng bếp Trọng-Hoa cũng là thằng lừa, tao không đánh chết được mày hôm nay, tao không phải là người nữa! » Nói đoạn, liền lấy roi mây, hết sức đánh mãi Ngọc-đường-Xuân, lại vừa đánh vừa mắng.

Ngọc-đường-Xuân trước còn cố chịu, sau đau quá cũng kêu-van. Mụ chủ lại bảo rằng: « Mày có muốn tao tha cho mày thì từ nay mày phải ra tiếp khách, có bằng lòng thì nói đi. » Ngọc-đường-Xuân nghĩ một lúc rồi khóc lên rằng:

« Vương công-tử ời ! Công-tử vì cớ gì mà bỏ tôi không đến cứu tôi ? Tôi cũng chắc công-tử không phải là người vong ân phụ nghĩa ; không biết sự này ngang-ngửa vì đâu. Tôi đã thề cùng công-tử mấy lời tạc dạ, nếu nay tôi nghe lời bà chủ mà tiếp khách, thì thà rằng chết đi để trả ơn tri-kỷ còn hơn. Công-tử ời ! Tôi cũng mong cùng công-tử trăm năm kết tóc, ai ngờ nhân-duyên chắc-trở, chưa hợp đã tan. Từ nay trở đi, chỉ còn có trong giấc mộng là trông thấy công-tử, chứ đâu bèo đất khách, bao giờ lại có hội tương-phùng ! » Khóc xong, bèn ngẩng lên bảo mẹ chủ rằng : « Bà muốn cho tôi tiếp khách, thì bà cứ đánh thật chết tôi đi, để kiếp sau tôi tiếp khách cho bà, chứ bây giờ thì tôi không thể nào nghe lời bà được ! » Nói đoạn, nghiêng hai hàm răng lại để chịu cho mẹ đánh đau.

Mẹ chủ thấy lời nói của nàng thật là quả-quyết, lấy làm sợ và nghĩ ngay rằng : « Nếu đánh chết nó đi, thì mình lại phải làm cái ma, thành ra mất người mà thiệt cả của, chi bằng ta cứ để nó đấy, rồi xem có ai mua làm hầu làm lễ thì bán ngay đi, lại còn được ít tiền mà tiêu. » Mẹ nghĩ thế, liền quảng roi mà xuống gác. Từ đó, mẹ cho người trông-nom luôn, không cho ai đi lại đến cái gác Ngọc-đường-Xuân ở nữa.

*Những là lần-lữa nắng mưa,
Kiếp phong-trần biết bao giờ là thôi?
Chim hồng bay-bồng tuyệt vời,
Những món con mắt phương trời đắm-dắm !*

Ở huyện Hồng-đồng, phủ Thái-nguyên, cách Bắc-kinh độ một ngày đường, có một nhà tư-bản buôn-bán to, chủ nhà ấy tên là Hoàng-đức-Mỹ, vợ là Bì-thị, lấy nhau đã mười năm mà chưa có con. Đức-Mỹ đã lấy làm lo, muốn tìm một người vợ lẽ. Nhân giao ấy, Đức-Mỹ đi buôn hàng ở Bắc-kinh, thấy Bắc-kinh là chỗ đô-hội, lại lắm con gái đẹp, Đức-Mỹ lại có cái hứng lấy vợ Bắc-kinh, nhân ở nhà trọ có tên tiểu-nhị là đưa ăn-nói lịch-thiệp, Đức-Mỹ mới bảo người tiểu-nhị ấy rằng : « Tôi muốn mua một người đàn bà đẹp làm vợ lẽ. Bác xem gần đây có món nào làm mối cho tôi, rồi tôi tạ ơn bác tử-tế. » Tiểu-nhị đáp : « Việc này phải hỏi đến đàn

bà, chứ chúng tôi thì dù có biết cũng chẳng làm được. » Đức-Mỹ lại nói : « Vậy thì bác có biết người đàn bà nào hay đi làm mỗi vợ thì bảo giúp tôi cũng được. » Tiểu-nhị nói : « Gần đây có một mụ họ Lã không chồng không con, chỉ chuyên nghề làm mỗi vợ mỗi chồng mà kiếm ăn. Việc này để tôi nhờ mụ mới được. » Đức-Mỹ lại nói : « Tôi nhờ bác đến đánh tiếng hộ tôi, để tìm được người đẹp mà có nét-na, thì tôi xin hậu-tạ bác. »

Tiểu-nhị lấy làm mừng, liền chạy lại nhà mụ Lã gõ cửa vào. Mụ Lã trông thấy tiểu-nhị tự-nhiên vào chơi liền hỏi rằng : « Hôm nay bác đến chơi có việc gì thế ? » Tiểu-nhị cười mà rằng : « Tôi đã đến chơi với bà thì tất có việc, chứ vô-sự thì ai lên đến cửa chùa Tam-bảo ! Nhân vì nhà trọ tôi có một ông khách-buôn rút giàu-có, muốn lấy một người vợ bé đẹp, không quản gì tiền. Ông ta nhờ tôi đến hỏi bà, vậy bây giờ có hay không, bảo cho tôi để tôi về nói cho ông ta liệu. » Mụ Lã nghe nói, thích chí lắm, cười ha-hả mãi, rồi đưa nước mời tiểu-nhị uống, mà nói rằng : « Việc này thực may cho ông ta quá, giá bác lại sớm mấy hôm trước thì chưa có gì, mà bác lại chậm mấy hôm nữa thì vào tay người khác mất ! Tối hôm qua, tôi nhân thông-thả đến chơi Câu-lan-viện, bà chủ nhà ấy có một cô gọi là Ngọc-đường-Xuân tài-sắc đủ nghề, chỉ vì cô ta không chịu tiếp khách, nên bà chủ muốn gả cô ta đi để lấy tiền tiêu ; việc này mới thực là tình-cờ, người ta nói : *Vợ chồng là mối duyên trời*, thực có thể bác nhỉ ! » Tiểu-nhị nghe nói, đứng ngay lên mà nói rằng : « Có phải thực thế, thì mời bà lại chơi nhà tôi, có ông ta nói chuyện cho tiện. » Mụ Lã gật đầu, liền đứng dậy khóa trái cửa, rồi cùng với tiểu-nhị ra đi.

Mụ Lã đến nhà trọ, đem chuyện Ngọc-đường-Xuân nói cho Đức-Mỹ nghe. Đức-Mỹ ưng-ý lắm bèn hỏi rằng : « Cô ấy bao nhiêu tuổi, và mua hết độ bao nhiêu ? » Mụ Lã nói : « Cô ta tài-sắc đã nổi tiếng ở xứ này, năm nay 20 tuổi, cứ như lời bà chủ nhà cô ta nói với tôi hôm qua, thì giá mua phải năm trăm lạng, kém một đồng không xong. Ngài có bằng lòng, xin ngài cùng đi với tôi đến mà xem mặt. » Đức-Mỹ bảo tiểu-nhị rằng : « Tôi lại nhờ bác đi với bà Lã đến xem hộ tôi. » Tiểu-nhị cười mà rằng : « Ông này mới thực lạ chứ ! Ông lấy vợ mà bảo tôi đi xem hộ, thế ngộ vừa ý tôi mà không vừa ý ông thì làm sao ? » Đức-Mỹ nói : « Được ! Vừa mắt bác thì

cũng vừa mắt tôi, có sai đôi tý thì cũng chẳng hề gì.» Tiểu-nhi bèn nhận lời, rồi cùng với mẹ Lã từ lui, cùng đi đến Câu-lan-viện.

Khi hai người đến viện Câu-lan, thì gặp mẹ chủ đang ngồi ở nhà dưới, mẹ Lã đem chuyện làm mối nói cho mẹ chủ nghe. Mẹ chủ ghé vào tai mẹ Lã mà nói sẽ rằng: «Việc này xin nói sẽ thì mới chóng thành, chứ đừng nói to mà hân nghe tiếng, có lẽ khó xong việc.» Tiểu-nhi ngồi cạnh nghe thấy những câu ấy, bụng bảo dạ rằng: «Việc này giá không có hai mẹ đồng-môn với nhau này nó làm chài-mồi thì một mình mình không thể làm được.» Ba người ngồi uống nước và nói chuyện một hồi, thì mẹ chủ mời mẹ Lã và tiểu-nhi lên gác, để xem mặt Ngọc-đường-Xuân. Khi lên đến gác, mẹ chủ liền chỏ tiểu-nhi sẽ bảo Ngọc-đường-Xuân rằng: «Đây này, người nhà cậu Vương-cảnh-Long mới hỏi thăm đến đây để nay mai thu-xếp đem tiền đến chuộc chị về đây.» Ngọc-đường-Xuân im không nói gì. Mẹ Lã và tiểu-nhi đứng đó một lát, rồi lại xuống ngay. Mẹ chủ bấy giờ mới mời mẹ Lã và tiểu-nhi ngồi mà nói rằng: «Con bé này tôi nuôi đã từ thuở nhỏ, chỉ vì độ này nó lớn lên, lại có tính kiêu-ngạo không chịu tiếp ai, nên tôi muốn gả chồng cho nó, tôi nhờ bà Lã và ông về nói với ông chủ rằng, giá nó thì cứ đủ năm trăm mới được. Nhưng tôi xin nói thực trước cho ông bà biết, tôi chỉ lấy có bốn trăm thôi, còn một trăm tôi xin biếu ông bà để chơi một canh phán-thán!» Tiểu-nhi nghe nói thích lắm, liền trả lời rằng: «Việc này tôi xin chu-tất thế nào cũng xong.» Hai người bèn từ-giã mẹ chủ ra về. Tiểu-nhi về trọ nói với Đức-Mỹ rằng: «Cô Ngọc-đường-Xuân này đẹp lắm, cứ như trong tranh vẽ nàng Tây-Thi, thì cô này cũng không kém gì mấy. Giá mua thì tôi đã kéo-cò thêm bớt mãi, nhưng cũng phải năm trăm mới xong, ông nghĩ thế nào? Giá tôi có tiền như ông, thì một nghìn, hai nghìn, tôi cũng cố mua cho được người tiên thì mới thỏa trí làm trai.» Đức-Mỹ nghe nói, lấy làm thích ý, liền lấy năm trăm lạng đưa cho tiểu-nhi và bảo rằng: «Bác phải làm cho tôi chóng xong việc, đừng để có sự gì lòi-thôi nhá!» Tiểu-nhi nhận lấy món tiền, rồi cùng với mẹ Lã đi đến viện Câu-lan.

Mẹ chủ thấy hai người đến, vội ra cửa đón mà hỏi rằng: «Thế nào? Việc đã xong chưa?» Tiểu-nhi nói: «Chỉ sợ bà

không xong, chứ tôi thì việc gì mà chẳng xong.» Nói đoạn, đưa ra năm trăm lạng bạc cho mẹ chủ. Mẹ chủ nhận lấy bốn trăm, còn một trăm lại đưa cho mỗi người một nửa. Chuyện-trò một hồi, rồi mẹ chủ mời hai người ngồi mà nói sẽ rằng: « Bây giờ công-việc đã gần xong, nhưng còn một chút việc khi khó; cái này phải nhờ ông mới được. » Tiểu-nhị hỏi: « Việc gì, bà thử nói cho tôi nghe. » Mẹ chủ nói sẽ rằng: « Con Ngọc-đường-Xuân nhà tôi, nó cùng với anh Vương công-tử ở Nam-kinh đã thề-trước lấy nhau, nên nó không chịu ra tiếp khách. Nay bảo nó đi lấy chồng, tất nó cũng không nghe, vậy ông nên viết một lá thư giả làm lời Vương công-tử cho đem tiền, chuộc và đón nó về. Làm như thế rồi, khi đi đến nhà trọ ông thì nói rồi đỗ xe mà đưa nó vào; việc này, ông phải cẩn-thận mới được. » Tiểu-nhị nói: « Vậy bà thử kể việc Vương công-tử với cô ta thế nào cho tôi nghe, để tôi liệu viết thư. » Mẹ chủ dắt tiểu-nhị ra cửa, rồi sẽ kể đại-khai chuyện Cảnh-Long với Ngọc-đường-Xuân cho nghe. Tiểu-nhị nghe xong liền gọi xe ra về, mẹ Lã cũng từ về một thể.

Chiều hôm ấy, tiểu-nhị thuê một cái kiệu song-mã có cửa kính che bốn bề, đỗ ở cửa nhà. Câu-lan, rồi lên gác đưa một phong thư ra cho Ngọc-đường-Xuân mà nói rằng: « Bẩm, tôi là người nhà ông Vương công-tử cho mang thư lại cho cô để đón cô về, còn tiền dấn cưới thì tôi đã tính-toán với bà chủ ở nhà dưới cả rồi. Nay tôi đã thuê kiệu, xin mời cô sắp-xửa ra đi cho kịp. »

Ngọc-đường-Xuân tiếp lấy thư mở ra xem, thì trong thư nói đủ cả tình-tự sau trước hẹn-hò thế nào, và tại bị ốm nên phải chậm việc như thế. Ngọc-đường-Xuân mừng-rỡ vô-cùng, liền hỏi tiểu-nhị đã chỉnh-đốn đủ chưa, để sắp-xửa đồ hành-lý.

Thơ rằng:

*Cái kiếp yên-hoa đã đoạ-đầy,
Mùi đời lại thử miếng chua-cay!
Con buôn quý-quyết, làng chơi sôi,
Thợ Tào xoay cho mới biết tay.*

HỒI THỨ TÁM

*Nết hoang-dâm cơ-muru tiết-lộ,
Lòng ác-độc chồng bị chết oan.*

Ngọc-đường-Xuân bấy giờ sắm-xửa ăn-mặc tử-tế, rồi xuống chào mụ chủ đề từ-biệt đi, mụ chủ cũng ân-cần ra điều thương-nhớ tiễn ra tận ngoài đường. Tiểu-nhi đi xe trước, Ngọc-đường-Xuân đi kiệu sau. Một lúc, kiệu đã đến cửa nhà trọ, phu kiệu đỗ xuống, Ngọc-đường-Xuân thò đầu ra xem, thấy một rầy phố bèn hỏi rằng: « Đây là đâu mà đỗ kiệu? » Tiểu-nhi nói: « Đường đi còn dài, sợ tối quá không kịp, căng tạm nghỉ đây rồi mai đi sớm mới tiện. Chứ thuyền họ cũng chưa nhỏ sào buổi tối. » Ngọc-đường-Xuân nghe nói, bèn xuống kiệu đi vào trong nhà. Khi vào đến nhà trong, có bày một phòng đủ bàn ghế lịch-sự, tiểu-nhi mời Ngọc-đường-Xuân ngồi xuống đấy, rồi lại chạy đi mất. Ngọc-đường-Xuân ngồi mãi đến chập tối, mới thấy có một người trạc độ tứ tuần, hình-dong trái-chuốt, đến chào mình mà nói rằng: « Tôi là Hoàng-đức-Mỹ làm chủ một hiệu buôn, may sao đến chơi đất kinh-đô, lại được cùng với Ngọc-nương kết duyên phu-phụ, thực là một mối thiên-duyen. »

Ngọc-đường-Xuân nghe nói, như tiếng sét đánh bên tai, hồn-vía đi đâu cả, run lên cầm-cập mà hỏi rằng: « Ông là người ở đâu? Sao lại đánh lừa tôi đến đây? Ông phải nói cho thực cùng tôi mới được. » Đức-Mỹ nói: « Tôi là người ở huyện Hồng-đồng phủ Thái-nguyên, vợ cả tôi là Bi-thị năm nay đã có tuổi mà chưa sinh-đẻ, vậy tôi phải lấy nàng làm phòng thứ, mai sau nàng sinh-nở dù trai dù gái, tôi cũng lấy nàng lên làm chính-thất, xin nàng cứ yên tâm. » Ngọc-đường-Xuân khóc nức nức nở mà nói rằng: « Tôi là người ở viện Câu-lan vốn làm con hát, đã cùng với một vị công-tử ở Nam-kinh tên là Vương-cảnh-Long đính-ước chung-thân rồi, tôi đã thề không lấy ai làm chồng, mà ông ấy cũng quyết không lấy ai làm vợ nữa, trên có trời soi-xét, dưới có quỷ-thần chứng-minh, chén thề còn đó chơ chơ, dù có cách mặt khuất lời, tôi đâu dám thay lòng đổi dạ. Nay công-tử về Nam-kinh không rõ vì có gì mà chậm-trễ đến thế? Mụ chủ nhà tôi là người bất-nghĩa, giả làm lời công-tử để đánh lừa tôi đến cho ông, bức thư ấy còn ở trong túi áo tôi. Ông có dùng

kể gì mà cưỡng-ép tôi, thì tôi cũng chỉ có một cái chết để báo ơn Vương công-tử là đủ.» Nói đoạn, khóc âm lên, toan đập đầu vào bàn tự-tử.

Đức-Mỹ nguyên là người lương-thiện có tư-cách thượng-lưu, nghe mấy câu nói ấy, trong bụng tuy có hối-hận, xong thấy Ngọc-đường-Xuân lời nói nghĩa-hiệp, cũng đem dạ bất-bình với mục chủ viện Câu-lan, bèn dỗ Ngọc-đường-Xuân rằng : « Tôi vốn ở xứ khác đến đây, cốt chỉ tìm một người làm nội-t trợ, tôi không biết nàng đã có đính-uớc với Vương công-tử. Việc này là bởi tại người làm mối. Nay tôi thấy nàng là người tiết nghĩa, tôi cũng không cưỡng làm gì ; song, bây giờ ván đã đóng thuyền, nàng cũng yên tâm mà chờ tin Vương công-tử. Vậy, muốn cho chu-toàn mọi lễ, thì nàng căng tạm về nhà tôi, tôi xin dọn một nhà riêng cho nàng ở, rồi tôi viết thư gửi về Nam-kinh cho công-tử. Khi nào công-tử đến, tôi sẽ giao nàng cho công-tử, thế là vợ chồng lại được đoàn-viên, mà không tai-tiếng gì cả. Tôi là người học-thức, không chịu nói sai lời, nếu tôi có làm sự gì ám-muội với nàng, xin chịu tội thiên-chu địa-duyet. »

Ngọc-đường-Xuân thấy Đức-Mỹ là người quân-tử, bèn nhận Đức-Mỹ là ân-nhân, mà mình tự xưng là em vợ.

Hôm sau, Đức-Mỹ thu-xếp hàng-hóa, rồi thuê một chiếc thuyền đem Ngọc-đường-Xuân cũng về nhà. Đức-Mỹ về đến nhà, vợ là Bì-thị ra đón, trông thấy cái quang-cảnh thế, trong bụng tuy không bằng lòng, nhưng cũng không dám nói ra miệng. Đức-Mỹ bảo vợ dọn một tòa nhà riêng cho Ngọc-đường-Xuân ở, và cắt người trông-nom, còn mình thì thỉnh-thoảng ban ngày lại thăm một lát mà thôi, chứ cũng không năng đi lại.

Nói về vợ Đức-Mỹ là Bì-thị có tính lẳng-lơ, chồng thì buôn-bán ít khi ở nhà, Bì-thị thường hay lán-la sang chơi láng giềng hàng xóm ; khi cờ bạc, lúc chơi đùa chẳng thiết gì việc nhà cả. Gần đấy có một người học-trò, tên là Triệu-Ngang, gia-tư thì cũng khá, nhưng có tính chơi liêu, bề ngoài thì ra vẻ thư-hương, mà ở trong thì thực là loài cầm-thú. Một hôm, Bì-thị sang chơi với vợ Triệu-Ngang là Trịnh-thị, thì gặp phải khi Trịnh-thị đi vắng, Triệu-Ngang thấy Bì-thị bèn hỏi rằng : « Ông Đức-Mỹ nhà bà hay đi buôn thế, bà ở nhà có buồn không? » Bì-thị đáp : « Nhà tôi đi vắng thì cũng buồn, mà ở

nhà thì cũng chẳng vui, độ này lại rước một cô đầu về tên là Ngọc-đường-Xuân, nghe đâu cô ta đã giao-ước lấy một chàng công-tử, nên phải dỗ cô ta về, dọn một nhà cho ở, thỉnh-thoảng lại đến chuyện-trò với nhau, mà ở với tôi chẳng ra gì cả. Tức quá! không có lẽ làm thế nào!» Triệu-Ngang cười mà nói: « Ông đã có một chốn tình-nhân vui-thú, thì bà cũng kiếm một chỗ vui-thú mà chơi có được không?» Vừa nói vừa cười ầm cả nhà. Bì-thị nói: « Đàn ông mà chơi-bời thì chẳng sao, đàn bà thì tiếng xấu dễ đời, như nhà ông thì tu kiếp nào mà được hai vợ chồng cũng tốt đôi thế; ông Đức-Mỹ nhà tôi thực là tính-khí nghiêm-khắc, nếu tôi có làm điều gì khuất-tất, thì cũng chẳng yên-lành được với ông ấy đâu. » Triệu-Ngang nói: « Bà nói thế chứ, nếu có chỗ nào vui-thú mà chơi, thì việc ấy cũng chẳng ai biết, quý-hồ mình giữ-dìu cho kín thì thôi. » Bì-thị nói: « Đàn ông cũng lắm người bạc-tình thực. » Triệu-Ngang nói: « Cứ như những người tốt bụng và kín-đáo như tôi, thì bà có bằng lòng mà vui-thú không?» Bì-thị đưa mắt liếc Triệu-Ngang, mồm-mỉm cười, rồi cắn móng tay út vào miệng mà không nói gì cả. Lại gì tính-nết Triệu-Ngang, đã văn-sĩ nửa mùa, lại lẳng lơ vô-lại, thấy Bì-thị có cái tình-trạng lẳng-lơ, liền ngồi gần ngay lại mà sẽ nói rằng: « Nàng có yêu-thương tôi, thì cho tôi kết với nàng làm bạn thâm-giao, tôi quyết không phải là người quên ân bội nghĩa. Tôi có ăn-ở sai lời, thì xin chết năm chừng này tuổi. » Nói chưa rứt, thì Bì-thị lấy tay bịt miệng Triệu-Ngang lại mà nói rằng: « Thôi, đừng nói những câu ấy nữa, mà lộ chuyện ra, tôi đã biết chàng là người tốt rồi. » Triệu-Ngang thích ý, cười khi-khì mà nói rằng: « Vậy nàng đã cho tôi là người tốt, thì nhân hôm nay nhà tôi nó đi vắng, nàng với tôi nên tổ-chức một cuộc đoàn-viên vui-thú, gọi là làm kỷ-niệm cái ngày chúng ta kết nghĩa với nhau. » Bì-thị đỏ mặt không nói, rồi đưa mắt nhìn Triệu-Ngang mà cười. Triệu-Ngang biết ý, liền đóng cửa phòng lại rồi dắt Bì-thị vào trong nói chuyện. Từ hôm ấy trở đi, cái cuộc chơi ô-uế của hai đứa dâm-phụ gian-phu không mấy đêm là không có.

Một hôm đang ban ngày, Triệu-Ngang đi từ cửa sau đến, thấy Bì-thị đang đứng phơi áo ở sân, Triệu-Ngang trông trước sau không có người, bèn ôm chập lấy Bì-thị mà hôn, Bì-thị gạt ra mà nói rằng: « Chết! Đừng làm thế! Đối-diện cái nhà này

là phòng của Ngọc-đường-Xuân ở, ngộ hẵn trông thấy thì sao ? » Triệu-Ngang bèn bỏ tay ra rồi lại trở về. Ngờ đâu, lưới trời khó tránh, đi đêm cũng có lúc gặp ma, khi ấy Ngọc-đường-Xuân ở trong phòng, đương muốn rót nước uống, vì cái chén có nhiều cặn, nên lại mở cửa sổ mà hắt ra, tình-cờ trông thoáng ngay thấy cái cảnh-tượng khó coi ấy, nhưng cũng chỉ để bụng mà thôi.

Bấy giờ, Triệu-Ngang thì chạy thẳng về nhà, còn Bì-thị thì có ý lo-sợ rằng cơ-mưu tiết-lộ.

Chiều hôm ấy, Bì-thị sang chơi Triệu-Ngang. Triệu-Ngang nói : « Tôi với nàng cũng đã thập-phần ân-nghĩa, song không biết nàng có thực bụng hay không, mà cái cuộc vui của đôi ta không biết có được lâu-dài không nhỉ ? » Bì-thị bĩu môi mà nói rằng : « Nếu không thực bụng, sao tôi lại có ăn-ở với chàng được từng ấy ngày, còn như cái cuộc vuông-tròn thì tôi chưa dám chắc. » Triệu-Ngang vò đầu vò tai ngồi nghĩ một hồi, rồi gọi Bì-thị vào phòng mà nói nhỏ rằng : « Nay, cái việc bí-mật của chúng ta, nghe như Ngọc-đường-Xuân đã hơi biết rồi đó ! Nếu để cho sự lộ ra, thì có điều quan-hệ lắm. Thôi, hay bây giờ trở đi, chúng ta lại xa đứt nhau ra, để đỡ sinh họa về sau, nàng nghĩ có nên không ? » Bì-thị biết Triệu-Ngang nói thử, bèn đáp rằng : « Tôi có điều gì mà phải rút tình ? » Triệu-Ngang lại nói : « Vậy thì nàng muốn xum-hợp với tôi cho lâu-dài, thì phải nghĩ thế nào cho kín-đáo chứ, tôi có một kế, nhưng tôi không muốn nói ra. » Bì-thị vội-vàng hỏi : « Kế thế nào ? Tôi với chàng tuy không phải vợ chồng, nhưng cũng đã chăn gối, có việc gì tiện thì ta cùng bàn cho thỏa-đáng, chứ việc gì mà không nói ? Thôi, cứ nói cho tôi nghe đi, nóng ruột lắm rồi ! » Triệu-Ngang ngồi lại gần mà sẽ nói rằng : « Cái kế này khi ác, song tôi yêu nàng quá, nên tôi phải hạ độc-thủ mới xong. Tôi có làm ít thuốc độc sẵn, nàng cho Đức-Mỹ chết đi, rồi ta làm cái đơn kêu quan là Ngọc-đường-Xuân giết chồng, việc này cũng chẳng ai biết mà làm chứng. Như thế, đến khi Ngọc-đường-Xuân đã thành án, thành ra hai cái bưôu cũng bạt đi được, bấy giờ tôi với nàng bách-niên giai-lão, chẳng thú lắm du ? » Bì-thị nghe nói đỏ mặt lên, lắc đầu mà nói rằng : « Kế ấy độc quá ; cứ như tôi với chàng, mới biết nhau còn chẳng nỡ làm thế, huống-chi anh ta với

tôi là vợ chồng đã lâu; vả anh ta ở với tôi cũng tử-tế... Thôi, nghĩ kế khác mới được!» Triệu-Ngang thấy Bi-thị không thuận, ngồi nghĩ một lúc, rồi lại nói rằng: « Như vậy, thì hai cái bươu ấy, tất phải bỏ đi một, chúng ta mới được yên cuộc vui-vầy. Thôi thì nàng cứ cho Ngọc-đường-Xuân nó chết cũng đủ; vả, nó ở đây có một mình, còn ai khiêu oan họ cho nó nữa, việc này thực là thỏa-thuận lắm rồi. » Bi-thị gật đầu cho là phải, rồi trở ra về. Đêm hôm ấy, Bi-thị nghĩ kế cả đêm không ngủ, đến sáng hôm sau, sang phòng Đức-Mỹ mà nói rằng: « Hôm nay tôi muốn ăn cháo mì, ông có ăn không? » Đức-Mỹ cũng bằng lòng, Bi-thị bèn xuống bếp bảo người nhà làm gà nấu cháo, rồi thì mình lại ra cửa sau đứng ngóng Triệu-Ngang. Một lát, Triệu-Ngang đến, đưa cho Bi-thị một gói, Bi-thị dắt ngay vào lưng, rồi hai người dặn-dò nhau mấy câu bí-mật. Đoạn, Triệu-Ngang đi về. Bi-thị vào đến bếp, thì người nhà đã nấu chín cháo, Bi-thị bịa việc sai người nhà chạy đi chỗ khác, rồi múc một bát cho thuốc độc vào cất đi. Một lúc, người nhà bưng cháo lên, Bi-thị đem ngay bát cháo ấy đến phòng Ngọc-đường-Xuân mà bảo rằng: « Hôm nay tôi làm bát cháo mì ngon lắm, có sợi với tôi một bát. » Ngọc-đường-Xuân nói cảm-tạ mấy câu, lĩnh bát cháo để xuống bàn, rồi đó, Bi-thị đi ra.

Một lát, Đức-Mỹ ở cửa hàng về vào thăm Ngọc-đường-Xuân, thấy trên bàn có bát cháo nóng, bèn bảo Ngọc-đường-Xuân rằng: « Sao cháo nóng thế này mà nàng không ăn đi? » Ngọc-đường-Xuân nói: « Hôm nay tôi hơi đầy bụng, nên không muốn ăn. » Đức-Mỹ nói: « Thôi, không ăn để tôi ăn cũng được. » Nói đoạn, liền cầm thìa mà húp lấy húp để, không ngờ, ăn được nửa bát thì thấy đau bụng lắm, kêu lên được vài tiếng thì ngã lăn ra.

Ngọc-đường-Xuân thấy thế, sợ-hãi vô-cùng kêu-khóc ầm cả lên, Bi-thị nghe thấy chạy sang, hỏi hết tình đầu, biết là mình lầm, bèn trở mặt kêu rầm lên mà mắng Ngọc-đường-Xuân rằng: « Mày giết chồng bà, con này bất-lương thật! » Vừa nói vừa đánh. Bấy giờ hàng xóm đổ sang đông cả một nhà, Triệu-Ngang giả cách hỏi rằng: « Việc này bà có trình quan hay không? » Bi-thị ra phân trình khắp cả láng giềng hàng xóm gần đấy, Triệu-Ngang lại giận-dữ mà nói rằng: « Đương lúc thế-giới thái-bình thế này mà xảy ra những việc

thương-luân bại-lý như thế, thì nín làm sao được? Bà phải đi trình quan khám ngay đi, nếu không thì hàng xóm chúng tôi cũng trình! » Bì-thị nói: « Trình quan thì phải làm đơn, chúng tôi đàn bà làm thế nào được, cái đó xin nhờ ông đấy! » Triệu-Ngang nói: « Được, để tôi làm giấy trình cho, quý-hồ không can-lụy đến hàng xóm chúng tôi là được. » Các người hàng xóm ngồi đấy, ai cũng cho là phải, rồi bảo nhau đi về.

Bì-thị lại dẫn Triệu-Ngang vào nhà làm giấy, hai người bàn-định một hồi, Bì-thị bèn nhận Triệu-Ngang là anh họ để đứng làm kẻ đầu đơn. Buổi hầu chiều hôm ấy, Bì-thị và Triệu-Ngang lên huyện đánh trống kêu oan. Một lát, thi quan-nha đến đủ mặt, viên huyện ra công-đường cho đem Bì-thị ra hỏi, Bì-thị quỳ trước sân, miệng kêu oan, tay cầm đơn trình. Viên huyện xem đơn, rồi hỏi qua khẩu-cung, lập-tức sai nha-lại đến chỗ tử-thi khám-nghiệm; nha-lại về báo rằng: « Tử-thi thực có trúng phải thuốc độc. » Viên huyện liền đến tận nơi xem, rồi truyền cho giải cả mọi người can-phạm về nhà. Khi viên huyện xem xong đầu-đuôi cái án, đã nghĩ ngay rằng: « Bì-thị tự-nhiên đem cho bát cháo, thì tất có duyên-cớ gì, hay là nó ghen, nó mưu giết Ngọc-đường-Xuân, mà chẳng may anh chồng ăn phải, hay là nó chỉ giết anh chồng ấy đi, để nó reo vạ cho Ngọc-đường-Xuân; việc này tất phải tra-hỏi cho kỹ mới ra được. » Nghĩ vậy, khi về tới nhà, viên huyện liền sai dam cả Bì-thị và Ngọc-đường-Xuân vào nhà tù để hôm sau mới tra-hỏi.

Triệu-Ngang nghe thấy Bì-thị cùng phải dam với Ngọc-đường-Xuân, biết là viên huyện đã có ý nghi, cả đêm lo-sợ, mồ-hôi như tắm. Sáng sớm hôm sau, thu-xếp ngay được năm trăm lạng bạc, đến nhờ một thân-hào có thân với viên huyện để đưa lễ ấy vào mà nói trước với quan gối cho, lại mời cả các thầy nha-lại đến, rồi khẩn đủ mọi người, nhờ đổi cho cái khẩu-cung lại. Chao ôi! lạ gì cái thói quan-nha, thay đèn đổi trắng chẳng qua vì tiền! Triệu-Ngang được viên huyện và nha-lại nhận tiền giúp việc, trong lòng lại được khoan-khoái như thường; chỉ còn có một mình Ngọc-đường-Xuân là chịu khổ.

Thơ rằng:

*Chiếc thân bạc-mệnh, lũ tham-quan,
Một chuyển phong-trần, một tiếng oan.
Vẫn biết có duyên là có nợ,
Tiếc chi mà giữ cái hồng-nhan.*

HỒI THỨ CHÍN

*Túi tham đầy, tiết-nữ bị oan,
Phòng văn mở, văn-nhân đặc-chí.*

*Phong-trần kiếp đã chịu đầy,
Lầm than lại có thứ này bằng hai!
Một thân đất khách quê người,
Oan này những muốn vạch trời mà kêu...*

Từ khi cái túi tham của viên Tri-huyện đã đầy, thì cái giây oan-nghiệt của Ngọc-đường-Xuân lại một ngày một thắt chặt. Mấy hôm sau, Ngọc-đường-Xuân phải tra-hỏi, thì cũng khai như lần đầu. Viên Tri-huyện làm bộ giận-dữ, vỗ xuống bàn mà mắng rằng: « Con kia, mày là con hát ở nhà Câu-lan, khách nào mày chẳng tiếp. Vương công-tử chẳng qua lại chơi đó mà thôi, chứ những con nhà phú-quý như thế, ai đã chịu kết-duyên với mày, mà mày nói láo! Còn như Đức-Mỹ đã bỏ tiền ra mua-chuộc mày về làm vợ lẽ, mày đã không chịu ở với người ta thì thôi, lại còn nhẫn-tâm đánh thuốc độc cho chết. Nay đến trước cửa công, mày còn giả hòng gì, con này phải tấn mới ra được!» Nói xong, thét lính điệu ra đánh một trăm roi. Lính lôi Ngọc-đường-Xuân xuống đánh, Ngọc-đường-Xuân tuy đau quá, máu chảy đầm-đìa, mà vẫn cũng khai có thể. Viên tri-huyện lại sai dùng đến cách kim, Ngọc-đường-Xuân chịu được một lúc, rồi mê đi không tỉnh; sau phải đem nước lã và thuốc ra cứu mới hồi lại. Viên Tri-huyện lại hỏi: « Như vậy thì mày đã chịu nhận tội chưa?» Ngọc-đường-Xuân nghiêng rặng lại mà nói rằng: « Tôi thực là tình oan, song sự đã đến thế này, thôi thì ngài cứ làm án thế nào tôi cũng chịu, miễn là làm cho tôi hết kiếp này là xong.» Viên Tri-huyện bèn bảo nha làm án là Ngọc-đường-Xuân giết chồng, rồi bắt ký vào đóng ấn.

Ngọc-đường-Xuân ký xong án, viên Tri-huyện bèn tha Bì-thị ra, rồi cho người đệ án lên tỉnh.

Viên Bố-chính tỉnh ấy là Lưu-bình-Nghĩa, và viên Án-sát là Lý-vân-Yên. Hai người ấy, từ khi nhỏ đã cùng với Vương-cảnh-Long có quen-biết, nhân vì có một hôm ngồi ăn tiệc, đã có mấy câu chuyện xung-đột nhau, nên hai người vẫn có ý hiềm, nay xem án ấy, thấy nói Ngọc-đường-Xuân cùng Cảnh-Long đính-ước chung-thân, mà đánh thuốc độc chết Đức-Mỹ, họ bàn nhau tức thì đệ án ấy lên Hình-bộ trong triều.

Đây nói về Vương-trọng-Hoa bị bệnh nằm ở nhà trọ tỉnh Sơn-đông bốn tháng mới khỏi, định đem chuyện Cảnh-Long bị ông thân-sinh đánh mắng nói cho Ngọc-đường-Xuân biết chừng, không ngờ đến viện Câu-lan hỏi, thì thấy nói là người họ Hoàng đã chuộc đem đi rồi. Trọng-Hoa lại đoán họ Hoàng tức là Vương công-tử chẳng, nên không để ý gì nữa.

Bấy giờ Nghiêm-thế-Phồn là con Nghiêm-Trung đã làm quan đến Công-bộ Thượng-thư. Thế-Phồn xưa nay vẫn nghe tiếng Ngọc-đường-Xuân là người đẹp, song vì việc quan bận mãi, bấy giờ mới cho người đến viện Câu-lan hỏi giá để chuộc về làm vợ thứ. Mụ chủ viện Câu-lan sợ thế-lực nhà họ Nghiêm, không dám nói thực là Ngọc-đường-Xuân đã đi lấy chồng, chỉ vâng-vâng dạ-dạ, rồi đem nàng Tuyết-lý-Mai mà đánh cháo vào cho xong. Nghiêm-thế-Phồn cũng không biết, bèn bỏ ra một nghìn lạng bạc chuộc về. Không ngờ Tuyết-lý-Mai cũng là người đàn bà nghĩa-hiệp, không chịu đẹp duyên vừa ý với lũ gian-thần. Thế-Phồn nóng tính, liền đánh cho một trận cực đau, rồi đem một chỗ.

Trong Nghiêm-phủ, có một người vợ thứ vốn người từ-thiện, thấy tình-cảnh và tính-nết của Tuyết-lý-Mai cũng động lòng thương, mà Tuyết-lý-Mai cũng lấy làm thân-mật. Một hôm, gọi Tuyết-lý-Mai vào phòng hỏi hết chuyện đầu-đuôi, rồi đem mở khóa phòng cho trốn ra cửa sau mà đi.

Hôm sau, Nghiêm-thế-Phồn được tin ấy, lấy làm tức-giận, truy hỏi ai là người canh cửa phủ tối hôm ấy, thì té ra lại là bác Kinh-nhi! Nguyên Kinh-nhi là người tàn-ác bất-lương, chỉ cậy thế quan đi chơi càn làm bậy, ngày trước đã có một lần đánh nhau với bạn Vương-cảnh-Long là Thầm công-tử, ở viện Câu-lan, bây giờ Kinh-nhi bị Nghiêm-thế-Phồn trị tội

tội nhỏ mà Nghiêm-phủ lại ghép vào tội nặng, phải đi đầy xung quân.

Thế-Phồn làm tội Kinh-nhi xong, lại cho người đi tìm Tuyết-lý-Mai khắp cả mọi chỗ, tìm mãi cũng không thấy. Thế-Phồn tức quá, đem ngay mấy người lính chân tay đến thẳng viện Câu-lan hỏi mục chủ. Mục chủ sợ lắm, tưởng là họ biết chuyện Ngọc-đường-Xuân thật, bèn thú thật ngay rằng: « Hiện Ngọc-đường-Xuân thật đã đi lấy chồng rồi. » Thế-Phồn lại càng giận lắm, lập-tức sai người nhà phá viện Câu-lan, một lũ đầu trâu mặt ngựa tức thời đập phá tan tành. Viện Câu-lan trước kia anh yển rập-riu biết bao tấp-nấp, từ đó cửa đóng sập rêu không còn dấu xe ngựa nữa, mục chủ cũng thu-thập vốn-liếng đi kiếm ăn nơi khác,

Lại nói về Tuyết-lý-Mai đêm hôm ấy đi chốn, đương bơ-vơ thân gái dặm trường, bỗng nửa đường gặp một cái kiệu có lính-tráng đi hầu, viên quan trong kiệu tên là Kiều-Tiên làm án-xát tỉnh Sơn-tây mới được giấy về hưu-tri. Kiều-Tiên ngồi trong trông thấy một người con gái tất-tả đi đêm một mình, mà có dáng sợ-hãi, liền đỗ kiệu đưa đường rồi cho lính gọi đến mà hỏi rằng: « Mày là con nhà ai, làm sao đi đêm thế? » Tuyết-lý-Mai thưa rằng: « Bẩm, con là con hát ở nhà Câu-lan tên là Ngọc-đường-Xuân, bị Nghiêm-thế-Phồn bắt hiếp về làm hầu, vì chúng con đã hứa kết-duyên với Vương công-tử ở Nam-kinh, nên phải liều mình đi trốn, hiện còn đi liều chứ chưa biết vào đâu. » Kiều-Tiên nghe nói, liền quát mắng rằng: « Con này nói láo! Ngọc-đường-Xuân đã phải tội giết chồng ở huyện Hồng-đồng, án đã đệ kinh, sao mày dám nhận tên nó? » Tuyết-lý-Mai nghe nói, liền bùng mặt khóc hu-hu lên, rồi phải đem thực-tình kể hết. Kiều-Tiên nói: « Ngọc-đường-Xuân tuy bị tội chết, song ta xem cái án ấy còn nhiều điều khả-nghi, ta cũng muốn nghĩ kế để gỡ oan cho người, nhưng ngặt vì ta phải buổi có tang, cáo về hưu-tri, nên lại không cứu-xét được việc ấy. » Nói đoạn, lại khuyên-dỗ Tuyết-lý-Mai mấy câu, rồi đem Tuyết-lý-Mai cùng về. Từ đó, Tuyết-lý-Mai về nhà Kiều-Tiên, được ở hầu-hạ phu-nhân, lại được yên thân, không còn lo-sợ gì nữa. Kiều-Tiên là người quân-tử, cũng đãi nàng như con đẻ ra.

Lại nói Vương-cảnh-Long, từ khi phải giam-cầm trong thư-phòng đã hơn một năm trời, lúc nào cũng nhớ đến Ngọc-

đường-Xuân, nghĩ bụng rằng, mình đã hẹn với tình-nhân có hai tháng thì đem tiền lại chuộc mà đón về, ngờ đâu lâu mãi thế này, không biết mụ chủ nhà ấy còn làm khổ Ngọc-đường-Xuân đến thế nào!

*Một mình hết đứng lại ngồi,
Những lời non nước phải lời nói không!*

Năm ấy là năm có khoa thi, Cảnh-Long trong bụng muốn đi thi, may ra có đỗ thì vào kinh thi hội lại được dịp gặp mặt Ngọc-đường-Xuân. Đang ngồi ngẫm-nghĩ một mình, thì thấy có người nhà đem cơm lại, Cảnh-Long bèn nhờ ra mời mẹ là Từ-phu-nhân vào để thưa chuyện. Một lát phu-nhân cùng em Cảnh-Long là nàng Cẩm-Vân vào. Cảnh-Long đứng cách cửa sổ mà nói rằng: « Thưa mẹ, năm nay có khoa thi, con xin mẹ thương con mà nói với cha cho con ra ứng-thí, may ra mà trúng được, thì cũng là cái phúc nhà ta. » Phu-nhân nói: « Con cứ yên tâm mà học, việc đó mẹ cũng đã nghĩ đến rồi, mẹ đã nói với cha con mấy lần, nhưng cha con nhất-định không nghe, cứ cho con là đứa ăn cướp không được đi thi. » Cảnh-Long khóc mà thưa rằng: « Thưa mẹ, thực là oan cho con lắm, những đồ-vật ấy thực của nàng Ngọc-đường-Xuân đưa cho con, chứ con đâu dám làm bậy; con mà phụ tình người ta, thì dù đến chết cũng chưa yên tâm được. » Nói thế, rồi cứ khóc mãi. Phu-nhân thấy con thế chỉ xui-sút thương, mà vẫn chưa nghĩ được phép gì cứu ra.

Nàng Cẩm-Vân đứng bên cạnh, bèn gọi Cảnh-Long ra gần mà bảo rằng: « Xin anh cứ yên tâm, đề chuyện này em theo mẹ lại vào kêu-van lần nữa, may cha có hồi-tâm chẳng. » Nói xong, liền dắt phu-nhân cùng đi vào phòng Vương-lão-gia.

Cẩm-Vân đến trước mặt lão-gia quý mà thưa rằng: « Thưa cha, con đã để ý mà xem-xét anh con, thực là không có làm càn bao giờ. Nay sắp có khoa thi, xin cha rộng ơn cho anh con ra thi, cho kịp ngày tuổi trẻ, để tìm bước công-danh, trước là báo-đáp chút ơn cha mẹ, sau nữa là chuộc được tội với cha. » Lão-gia quát lên rằng: « Mày bảo nó không làm càn, mấy cái hòm ấy ở đâu mà có? Những đứa ca-kỹ làm gì mà có được nhiều của như thế, nếu bây giờ mà tao tha nó ra thì nó đi mất ngay, chứ thi-cử gì. » Nói xong, vùng đứng dậy đi ra ngoài vườn.

Phu-nhân và Cầm-Vân lại ngẩn mặt ra một lúc, rồi lại đến phòng Cảnh-Long mà bảo cho Cảnh-Long sự đã không xong. Cảnh-Long lấy làm buồn-bực lắm, cứ cúi đầu khóc mãi.

Cầm-Vân ngồi nghĩ một lát, rồi bảo Cảnh-Long rằng: « Anh căng cứ tạm yên, để em xin nghĩ kế cho anh ra đi thi được thì thôi. Anh thi mà đỗ được thì cha tất tha cho, nếu không thì xin anh lại về nhà, chứ anh đừng đi đâu, mà tôi lại khổ với cha đấy. » Nói đoạn bèn đi ra.

Độ ấy, Vương-lão-gia phòng-giữ Cảnh-Long riết lắm, mấy cửa phòng đều có giấy niêm-phong cả! Đêm hôm ấy, Cầm-Vân trờ cho hai thân đi nghỉ rồi, bèn đến phòng Cảnh-Long sẽ gọi mà bảo rằng: « Em nghĩ được kế rồi, nhưng anh phải y lời em dặn mới được, chớ có làm sai mà nguy cả! » Cảnh-Long nói: « Chuyến này mà anh đỗ, là công của em cả, em bảo thế nào anh cũng xin nghe. »

Cầm-Vân liền lấy nước lã tẩm vào cái giấy dán ở cửa, rồi bóc ra, cho Cảnh-Long ra ngoài, bảo lên ra cửa sau, còn mình thì lại vào trong phòng đóng cửa lại, bảo Cảnh-Long lại cứ niêm-yết như cũ rồi căng đi, vì hôm sau tức là ngày thi, quyền thi thì Cầm-Vân đã nhờ người nộp hộ từ trước.

Hôm sau, phu-nhân thấy một đứa thị-tỳ đưa một mảnh mật-thư của Cầm-Vân nói mình đã thiết kế thay chân cho Cảnh-Long ra đi thi. Phu-nhân trong bụng ngay-ngáy, bèn nói dối với lão-gia là có sai Cầm-Vân đi mua hàng. Hôm sau là ngày vào trường, phu-nhân lại sai thị-tỳ mang tiền ra cho Cảnh-Long dùng, và dặn phải cẩn-thận đừng tiết-lộ.

Thơ rằng:

*Ngọn liễu dài Chương đã rủ mảnh,
Đầu xanh sao nữ phụ ngày xanh!
Tin hồng xa-cách nhà muôn dặm,
Tri-kỷ kia ai có thấu tình?*

HỒI THỨ MƯỜI

*Trộm phép cha, thi đỗ giải-nguyên,
Vâng mệnh vua, nhận chức tuần-án.*

Cảnh-Long ra trường thi, chưa có chỗ ở, phải đến nhà Lan-hoa-viện là nhà cô nhân-tình cũ Đường-nhất-Tiên tạm nghỉ (1). Nhất-Tiên đón mời mà hỏi rằng: « Làm sao công-tử đã đến một năm nay mới lại chơi với tôi thế? Chẳng hay công-tử vào kinh có được việc gì đặc-chí mà quên tôi vậy? » Cảnh-Long bèn đem chuyện mình từ đầu chí đuôi kể hết cả cho Nhất-Tiên nghe.

Nhất-Tiên nghe chuyện, cũng lấy làm cảm-động. Cảnh-Long lại mượn Nhất-Tiên một người nhà và một cái đèn lồng để đi vào trường. Nhất-Tiên bèn ăn-mặc giả làm đàn ông cầm đèn đi với Cảnh-Long vào trường lĩnh quyền.

Hôm ấy là kỳ thi thứ nhất, Cảnh-Long cứ trọ ở nhà Đường-nhất-Tiên mà đi thi, được luôn ba kỳ rồi mới về nhà, lại vào phòng như cũ. Đến hôm ra bảng thi Cảnh-Long được đỗ đầu, có tin báo về nhà cho cha mẹ biết.

Bấy giờ Vương lão-gia đang đi chơi ngoài vườn, thấy có tiếng loa xướng danh rõ tên con mình, lấy làm lạ vội chạy ra xem, thì rõ tên Cảnh-Long ở đầu bảng, bụng nghĩ rằng: « Không biết nó ra lúc nào, hay là có người trùng tên đó chẳng? » Nghĩ đoạn, liền về đến phòng Cảnh-Long mà gọi. Khi ấy, Cảnh-Long đã phải trốn ra ngoài lĩnh giải và trình mặt. Lão-gia gọi mãi, nàng Cầm-Vân sợ quá phải ra mà thú-nhận. Lão-gia vẫn có ý giận, mắng mãi Cầm-Vân. Phu-nhân phải chạy ra khuyên lão-gia mà nói rằng: « Ông ơi, thằng Ba nhà ta nó đã đỗ thủ-khoa rồi đấy! Nếu không có con em nó dụng-tâm giúp anh nó, thì cái giải đệ-nhất khoa thi này đã vào tay người khác. Thôi, ông cũng nên mừng mà tha tội cho con; tôi vẫn biết thằng này học khá lắm, chẳng thế sao hai anh nó thi hỏng cả kia-kia, mà chỉ mình nó đỗ? » Bấy giờ, lão-gia tuy mặt hầy còn sắc giận, song trong bụng thì vui-xướng vô-cùng, mắng Cầm-Vân qua-loa vài câu, rồi tự mở khoá phòng ra, bóc cả mấy cái giấy niêm-phong đi nữa. Đến chiều hôm ấy, Cảnh-Long mặc mũ-áo về nhà, vào quỳ-lạy cha mẹ xin lỗi. Vương lão-gia nói: « Nay con đã đỗ đầu, thì cha cũng tha tội cho; nhưng từ nay phạm việc gì động đến

(1) Đèn chét cũng không chừa!

việc nhà việc nước, con phải nên cẩn-thận mà làm, chứ đừng khinh-thường như trước nữa. » Cảnh-Long vâng mệnh đi ra, rồi lại chào mừng các anh chị, và tạ ơn Cầm-Vân rằng : « Nếu không có em cứu anh, thì cái bước công-danh ngày nay làm gì đã có, anh thực cảm-tạ vô-cùng. »

Hôm ấy, nhà họ Vương cả nhà vui-vẻ, người quen-thuộc kẻ chung-quanh đến mừng-rỡ đông chật cả nhà. Vương lão-gia bảo người nhà làm tiệc khai-hạ, các quan hàng tỉnh cũng lại mừng ; xe ngựa tấp-nập cả ngoài cửa.

Mấy hôm sau, đã dần việc, lão-gia mới gọi Cảnh-Long ra mà bảo rằng : « Nay đã sắp đến ngày vào kinh thi hội, cha đã xem ngày cho con vào kinh, con nên sắp-xửa đi, còn mấy cái hòm của Ngọc-đường-Xuân thì con nên đem vào phòng mà giữ lấy, nhờ trời chuyển này con vào kinh thi có đồ được nữa, thì cha cũng cho con đón Ngọc-đường-Xuân về làm vợ, chứ cũng không nên phụ tấm lòng tốt của người. » (1) Cảnh-Long vâng mệnh, lấy làm mừng-xương, rồi sắp-xửa đồ hành-lý để vào kinh.

Ngày tháng thoi đưa, chiều xuân hoa nở, đã đến thượng-tuần tháng giêng. Cảnh-Long sắp-xửa xong, vào nói với cha mẹ để xin vào kinh thi hội. Cảnh-Long khi cáo-từ cha mẹ và chị em ra đi, lại đến từ-biệt với Đường-nhất-Tiên một lúc, rồi mới khởi-trình.

Hoa chào ngõ hạnh, liễu đón tin xuân, một chiếc thuyền đi vùn-vụt ở giữa giòng sông Dương-tử, đầu thuyền có hai người cầm lái, tay trèo miệng hát, ai trông cũng biết là thuyền chầy kinh của một vị công-tử phong-lưu.

Gió êm sóng lặng, không mấy ngày mà thuyền đã tới Bắc-kinh. Cảnh-Long thuê một cái nhà tử-tế cho người nhà và đồ hành-lý ở yên-ôn, rồi mình thì đi ra phố mua một vài thứ đồ dùng, định chiều thì sẽ đến viện Câu-lan hỏi thăm Ngọc-đường-Xuân để nghỉ-ngoi một thể, nào ngờ cách nhau mới có một năm, mà người xưa cảnh cũ đã biến-đổi cả rồi ! Khi chàng đến viện Câu-lan, ngoài ngõ thì cỏ mọc rêu xanh, trong nhà thì dậu thừa tường đổ, phòng không người vắng, lặng ngắt như tờ, hỏi thăm những nhà chung-quanh, thì phần nhiều là chủ mới cả. Có một vài người cũ thì họ cũng chỉ biết là năm trước có nhà Câu-lan ở

(1) Sao bây giờ cụ lại dễ-dãi quá thế ?

đó, người lại chơi cũng nhiều, sau không biết vì có gì, phải một độ vắng khách, nhà chủ đã dọn đi nơi khác rồi. Cảnh-Long xem đi xem lại không còn dấu-tích gì. Than ôi! Được buổi tương-phùng lại không gặp mặt, nỗi-niềm tâm-sự, biết nói cùng ai, đứng ngơ-ngẩn một hồi lâu, rồi lại về không vậy, đêm nằm lữ-quán chín khúc tơ vò, nỗi-niềm tâm-sự băng-khuâng luống những...

Hôm sau là ngày tiến-trường, Cảnh-Long lại phải sắp-xửa để nộp quyền vào thi. Thi xong ba kỳ, Cảnh-Long lại nằm xuống ở nhà trọ, nghĩ vợ-vần mãi, không biết Ngọc-đường-Xuân hiện sống hay chết, trong lòng khôn xiết nỗi bi-thương, định bụng thi xong, dù đỗ hay không, cũng quyết chí đi tìm, xuống bể lên ngàn, tìm đâu cho thấy cố-nhân mới nghe.

Mấy hôm xướng danh phóng bảng, Cảnh-Long lại đỗ Tiến-sĩ nhị-giáp, khi vào triều-kiến, vua thấy có tài kinh-luân hơn người bèn đặc-bổ cho làm Tuần-án ở Sơn-tây. Cảnh-Long bèn vào bộ lĩnh ấn-sắc, rồi vào bái-tạ vua ra đi nhận chức.

Khi ấy, viên Thượng-thư bộ Hình có đưa Cảnh-Long vào công-đường để xem lại tập án quan-trọng ở tỉnh Sơn-tây; nguyên những án ấy chưa trình ngự-lãm, nay thượng-ty muốn cho Cảnh-Long xét lại một thể, rồi mới tiến trình sau.

Cảnh-Long thấy trong tập án có cái án Ngọc-đường-Xuân đánh thuốc độc chết chủ nhà, rất mình kinh-sợ, xem kỹ một lượt rồi liền lấy ngày tháng và sự-tích đại-khái thể nào vào một mảnh giấy bỏ túi, lại để riêng cái án ấy ra một tập khác để tiện khi tra-hỏi. Hôm sau, Cảnh-Long vào chầu vua để xin đi nhận chức. Vua thấy Cảnh-Long có dáng thành-thực ra người quân-tử, cũng có ý yêu-thương, ban thưởng và hỏi-han ân-cần lắm. Khi ra đi, các quan triều-thần cũng có đặt tiệc tiễn-hành rất long-trọng. Cảnh-Long đến tỉnh Sơn-tây, quan tỉnh và thuộc-viên ra đón-tiếp đủ mặt. Cảnh-Long thừa-tiếp xong rồi, vào toà Án-xát làm việc.

Nói về Ngọc-đường-Xuân từ khi thành án, viên Tri-huyện sai nhà tù giam-giữ cực khổ-sở, mỗi ngày chỉ cho hai nắm cơm và hai bát nước, mặt hoa tiều-tụy, má phấn phôi-pha, trong mấy tháng trời, một mình chịu khổ, thăm-hỏi không ai.

*Thương thay sắc nước hương trời,
Hong-nhan sống với nợ đời mãi du!*

Có lúc nghĩ đến Vương công-tử thì trong lòng lại có chút hi-vọng, vì biết Cảnh-Long là người khá, vả có tướng-mạo anh-hùng, mong cho có ngày làm nên đề cứu-vớt mình ra khỏi chốn địa-ngục, nên nhiều khi bực mình đã muốn tự-tử, mà nghĩ lại rồi lại thôi.

Bấy giờ Cảnh-Long đã vào nhận chức, các hàng thuộc-viên đã vào trình mặt, Cảnh-Long chia cắt công-việc xong đầu đấy, rồi lên công-đường đem tập án ra xét lại. Quan Thảm-án và viên Bố-chính là Lưu-bỉnh-Nghĩa và Lý-vân-Yên ngồi ở hai bên, hai người ấy có ý không bằng lòng với Cảnh-Long đã bảo nhau rằng: « Cảnh-Long với chúng ta không hợp-ý, vậy ta chỉ nên đem cái án ra trình hẵn mà thôi, chứ hẵn hỏi gì thì cũng không nên nói thực. » Hai viên quan ấy bèn đem các án ra cho Cảnh-Long xem. Cảnh-Long xem xong, hỏi Lý-vân-Yên rằng: « Xứ này dân-tình có thực lương-thiện không? » Lý-vân-Yên nói: « Bẩm thực là lương-thiện. » Cảnh-Long nói: « Đã gọi là lương-thiện, sao lại có cái án vợ lẽ giết chồng? » Lưu-bỉnh-Nghĩa vội nói ngay rằng: « Án ấy mới xảy ra vài tháng nay, quan lớn có muốn xét lại trước thì xin xét. » Cảnh-Long nói: « Phải, ý tôi muốn xét những cái án khó trước. » Nói đoạn, liền truyền đánh trống, rồi viên Đề-lao dắt Ngọc-đường-Xuân ra để hỏi xét lại.

Cảnh-Long lại truyền nha-lại làm trát đòi cả viên Tri-huyện Hồng-đồng và những tên thư-lại huyện ấy nữa cùng lên đối-chất.

Thor rằng :

*Vẫn biết ông xanh chẳng phụ người,
Má hồng đến quá nửa thì thôi!
Ai về nhủ bạn làng son phấn,
Chớ vội khoe duyên với cây tài.*

HỒI THỨ MƯỜI MỘT

*Xét án-tình, gian-nhân phục tội,
Chính pháp-luật, Thiên-tử ban gươm.*

Cảnh-Long ngồi giữa công-đường, hai bên Thảm-án là

Lưu-bình-Nghĩa và Lý-vân-Yên, nha-dịch cùng người có chức-dịch trong tỉnh đến xem, đứng sắp hàng cả trước sân tòa án.

Cảnh-Long truyền gọi viên Tri-huyện Hồng-đồng và hai tên thơ-lại huyện ấy là Liễu-tử-Nhân và Hồng-sùng-Đạo ra nghe án. Cảnh-Long vừa hỏi qua một lượt, thì tên thơ-lại lại là Hồng-sùng-Đạo đã nghĩ bụng rằng: « Quan Thanh-tra Tuần-án này là người chính-trực thanh-liêm, tất-nhiên tra được cái án này, ta nên liệu thú tội trước đi cho nhẹ. » Nghĩ đoạn, bèn quỳ trước án đưa lên 40 lạng bạc, mà bẩm rằng: « Bẩm quan lớn, đèn trời đã soi, chúng con không dám man trá, tiền này thực của vợ Hoàng-đức-Mỹ là Bi-thị đưa cho chúng con; vậy nay xin đem trình quan lớn, xin quan lớn rộng ơn mà dảm nhẹ tội cho. » Cảnh - Long đưa mắt cho hai người ngồi Thăm-án ở hai bên mà nói rằng: « Thằng này nó đã biết phép công rồi đây. » Lưu - bình - Nghĩa nói: « Đó là một tên sai-dịch, chưa lấy gì làm quan-hệ đến cái án này. »

Cảnh-Long lại truyền gọi Ngọc-đường-Xuân lên hỏi. Một lát, đã thấy nàng quỳ ở dưới thềm. Cảnh-Long nhìn kỹ mặt, quả-nhiên là phải, bụng lấy làm thương-xót vô-cùng. Nhưng dữa chốn công-đường, lại có hai viên Bồi-thăm có ý hiềm với mình, nên phải nín tiếng không dám hỏi-han gì đến việc tư, chỉ chiếu luật tra-hỏi rằng: « Người làm sao dám giết Hoàng-đức-Mỹ? » Ngọc-đường-Xuân khóc mà thưa rằng: « Bẩm lạy quan lớn ! Xin quan lớn xét cho, con xin khai thực. Con nguyên là người ở tỉnh Trục-lệ phủ Đại-đồng, năm lên bảy tuổi thì cha mẹ chết cả, nhà lại nghèo, chú con đem bán con vào viện Câu-lan làm con hát, sau này chủ viện Câu-lan lại bán cho Hoàng-đức-Mỹ. Vợ Đức-Mỹ là Bi-thị phải lòng người bên láng giềng là Triệu-Ngang đánh thuốc độc cho chồng chết, rồi vu cho con. Quan Huyện ăn của nhà Triệu-Ngang, ghép con vào tội. Khốn-nạn cho con ! Trên không cha mẹ, dưới không thân-thuộc nào, lấy ai mà giúp con kêu oan được ; kêu trời không thấu, xuống đất hết đường, đã đành phận cái kiếp má đào, chỉ còn một cái chết là hết. Nay ngọn đèn công-lý của quan lớn sáng như thanh-thiên bạch-nhật đã soi thấu đến cửa địa-ngục oan-uổng này, xin nhờ ơn quan lớn xét cho ra cái án bí-mật này, để con được khỏi oan, thì con dầu chết cũng cam tâm mà chịu vậy. »

Lưu-binh-Nghĩa và Lý-vân-Yên, vốn biết Cảnh-Long có đính-ước với Ngọc-đường-Xuân, chắc thế nào cũng có ý tre-trở, nên có ý hỏi rằng: «Con Ngọc-đường-Xuân kia, người từ ngày vào viện Câu-lan đã tiếp được bao nhiêu khách, mà phải nói cho thực, không được nói hàm-hồ.» Cảnh-Long nói: «Bản-chức chỉ cốt xét cái án này cho minh-bạch để cứu người oan-khuất mà trừ kẻ gian-tham, chứ có can-hệ gì đến nhà Câu-lan mà phải hỏi cho kỹ.» Hai viên Bồi-thăm cùng nói: «Bầm việc gì cũng có nguyên-do, nên phải hỏi từ đầu-đuôi mới dễ chiều tình biện lý.» Nói đoạn, liền gọi Ngọc-đường-Xuân mà bảo rằng: «Người càng cứ nói thực rằng những ai hay hát ở nhà người cho quan Tuần-án nghe.» Ngọc-đường-Xuân nói: «Bầm, chúng tôi năm mười sáu tuổi đã ra tiếp khách song không được ai yêu-thương, mà ý tôi cũng chưa lấy ai làm bạn thân-thiết, sau có một vị công-tử họ Vương ở Nam-kinh lại chơi có cho tôi mấy trăm lạng bạc và ở chơi ít lâu.» Lý-vân-Yên cười mà nói: «Uống một chén nước trè, mà cho đến từng ấy, thực là một ông khách chơi hào, thôi còn thế nào nữa nói nốt đi.» Ngọc-đường-Xuân lại đem chuyện mụ chủ ăn-ở tàn-tệ mà kể-lẽ ra hết, còn những sự Cảnh-Long thề-bồi và đính-ước thì không nói gì cả. Cảnh-Long nghe nói, nét mặt cũng ngậm-ngùi, thở dài một cái.

Hai viên Bồi-thăm lại nói: «Con này nó đã có hát hầu quan Tuần-án một vài lần, thì cái tình-trạng nó gian ngay thế nào, chắc hẳn quan lớn ngài đã rõ, vậy cái án này xin đề quan lớn xét một mình cũng được, chúng ta xin cáo-thoái là hơn.» Nói đoạn, cùng đứng dậy cáo-từ ra về.

Cảnh-Long thấy hai người ấy bỏ ra về, bụng nghĩ ngay rằng: «Hai anh này nó không có tình-ý gì với mình cả, nếu mình giữ lấy mà xét một mình, tất-nhiên nó lại đặt điều nói láo, lại thêm khó cho mình, mà cũng không tiện; chi bằng càng giao cho chúng nó xử, rồi mình ở ngoài dùng mưu khác mà gỡ Ngọc-đường-Xuân ra.» Nghĩ đoạn, liền sai nha-lại mời hai viên Bồi-thăm trở lại, nha-lại vâng mệnh ra đi. Cảnh-Long gọi Ngọc-đường-Xuân mà dặn rằng: «Cái kế cứu nàng thì ta đã định rồi, song đây là chỗ công, nàng càng đề cho họ hỏi lại cho phải phép, còn khấu-cung thì cứ

khai thực như trước, chớ có thay-đổi câu nào, mà chớ nghe họ đồ-dành gì nhá! » Ngọc-đường-Xuân vốn là người thông-minh, lại biết bụng Cảnh-Long là người tốt, thế nào cũng cứu nổi được mình ra, nên chỉ trông Cảnh-Long mà chảy nước mắt, chứ không kêu-nài câu gì, sợ người ngoài cho là tư-tình hồi-hộ. Một lát, nha-lai vào bẩm rằng: « Hai quan Bồi-thăm đã trở lại. » Cảnh-Long lại cho mời vào ngồi hai bên. Hai viên Bồi-thăm cùng hỏi rằng: « Bẩm quan lớn, có việc gì hỏi đến chúng tôi? » Cảnh-Long nói: « Tôi mời hai ngài lại, là ý tôi muốn giao cái án này cho hai ngài xử hộ tôi. »

Hai viên Bồi-thăm cùng vâng, rồi lĩnh Ngọc-đường-Xuân về nha xét lại. Hai viên Bồi-thăm về nha, lập-tức đem Ngọc-đường-Xuân ra hỏi, thì Ngọc-đường-Xuân cũng vẫn cung-khai như trước. Lưu-binh-Nghĩa thì dọa bằng hình-pháp, mà Lý-vân-Yên thì dỗ bằng lời nói, song Ngọc-đường-Xuân vẫn cứ có thể mà nói đi nói lại mãi. Hai viên Bồi-thăm không sao được, lại phải chép cái khẩu-cung ấy giao cho Cảnh-Long xem. Cảnh-Long xem xong, tác-sắc hỏi rằng: « Tôi tưởng hai ngài tra-hỏi có khác gì, chứ lại như trước thì còn nói gì nữa! Tôi vì thấy cái án này nhiều điều còn nghi, nên nhờ hai ngài cao-minh xét hộ, chẳng ngờ hai ngài vẫn hồi-hộ, không muốn đem tên Bi-thị và tên Triệu-Ngang ra mà hỏi, thì án này bao giờ xét ra? » Lưu-binh-nghĩa nói: « Hai tên ấy cũng không cần phải hỏi đến, nguyên vì Ngọc-đường-Xuân đã nhận tội rồi, hai người ấy không có quan-thiệp nữa. » Cảnh-Long nói: « Hai ngài nói thực khó nghe, mạng người có phải là sâu-bọ dâu, mà khinh-xuất như thế? Giá thử viên Huyện là người tham-ô, ăn tiền của Bi-thị mà cố buộc tội cho Ngọc-đường-Xuân, đánh-đập mãi đến gần chết nó phải nhận liều, thì làm sao? Hai ngài là quan giữ pháp-luật nhà vua, đứng đầu hàng tỉnh, mà lại coi pháp-luật như trò chơi, thế thì coi thế nào được? » Hai viên Bồi-thăm bị mấy câu, bèn nổi khùng lên mà nói xược mấy câu rồi cùng trở ra về.

Cảnh-Long bấy giờ, ngồi đứng không yên, nghĩ cả đêm mới được một kế. Nửa đêm, gọi một tên nha-dịch dặn rằng: « Sáng sớm mai, người đem ấn-tin của ta đưa cho hai ông Bồi-thăm làm việc hộ ta, họ có hỏi thì người nói là ta phải có việc đi thanh-tra nơi khác, mấy hôm mới lại về. » Tên nha-dịch lĩnh mệnh,

Cảnh-Long bèn đổi cách ăn-mặc, đem hai tên người nhà vào kinh. Đi vừa một ngày thật gấp thì tới kinh. Cảnh-Long ở nhà trọ một đêm, sáng sớm hôm sau, ăn-mặc áo châu vào triều. Hoàng-môn-quan vào tâu rằng: « Có viên Thanh-tra Tuần-án tỉnh Sơn-tây là Vương-cảnh-Long có việc cần xin vào bệ-kiển, hiện đang chực ở cửa Ngọ-môn. » Vua truyền chỉ cho vào.

Cảnh-Long vào quỳ dưới thềm dâng đạo sớ, trong sớ nói hết đầu-đuôi cái án huyện Hồng-đồng Sơn-tây, có nghi-tình mà khó xử. Vua xem xong sớ, nổi giận ùng-ùng nói rằng: « Sao mấy viên-chức tỉnh ấy dám làm trái pháp-luật của nhà nước thế? » Nói đoạn, liền sai Thị-vệ đem thanh bảo-kiếm ra trao cho Cảnh-Long và hạ chỉ rằng: « Người phải nhận guơm này đem về tỉnh, lập-tức tra cho ra cái án ấy. Phạm những tên nào can-liên vào cái án này, cứ cho phép tiền trăm hậu tấu, còn những viên-chức nào ăn hối-lộ của dân mà xét ra được, cũng cho phép cứ chiếu luật mà trị tội. » Cảnh-Long vâng mệnh, rồi tức-khắc ngay hôm ấy đem chỉ-dụ về Sơn-tây, lại có hoả-bài ở bộ hình cũng phi báo cho các quan tỉnh ấy biết.

Khi chỉ-dụ đến, các quan ra nghinh-tiếp đủ mặt, Cảnh-Long vào trong toà, ngồi dựa ghế mà truyền lệnh rằng: « Sáng sớm mai, phải giải viên Tri-huyện Hồng-đồng với hai tên thư-lại huyện ấy, và những tên Triệu-Ngang, Bi-thị, mụ mỗi là Lã-thị, phạm-nhân là Ngọc-đường-Xuân, đủ cả từng ấy tên lên xử-án. » Truyền xong lại lui về, các quan cũng về cả. Lư-bính-Nghĩa và Lý-vân-Yên lấy làm nguy-sợ lắm, cả đêm không ngủ. Sáng sớm ngày hôm sau, các quan đến hầu đông-đủ mọi người, những tên tù-phạm đều giải lên cả. Ngọc-đường-Xuân đang ở trong ngục, thấy nói có chỉ ở kinh ra, phải giải ra toà án xử, đã lấy làm lo, nàng nghĩ rằng: « Không biết hay dở thế nào, không biết ông quan nào ở kinh ra xét cái án này. Thôi, ta chết thì cũng đành, song chỉ giận cho cái người bạc-hạnh oan-gia của ta, thân-danh làm nên đến nhất-phẩm Tuần-án, mà cũng chịu không có phép gì gỡ cho ta được. » Nghĩ thế rồi, vừa đi vừa khóc sục-sịt, người đội canh ngục bèn bảo rằng: « Nàng không sợ đâu, tôi nghe chuyện này lại quan Thanh-tra Tuần-án trước đây. Ngài là người minh-chính, may ra nàng cũng thoát khỏi tội này. » Ngọc-đường-Xuân nghe nói mới yên lòng mà không khóc nữa. Linh giải Ngọc-đường-Xuân đến cửa toà thì đã thấy có cả viên Tri-huyện và Bi-thị, Triệu-Ngang cũng đã ở đấy cả rồi. Một lát, quan lên

đường, đánh ba hồi trống; các quan văn võ cứ thứ-tự mà tiến lên, Cảnh-Long ngồi dữa, trước mặt dựng một lá cờ khâm-sai, một thanh gươm vàng, đằng sau có dùi đồng, phủ, viết, trông rất oai-nghiêm; hết hồi trống thì trong toà im lặng như tờ. Bỗng ở trong có tiếng truyền ra gọi tên viên Tri-huyện Hồng-đồng lên hỏi. Viên Tri-huyện đứng dưới thềm chấp tay. Cảnh-Long hỏi to lên rằng: « Cái án Ngọc-đường-Xuân giết chủ nhà, có phải thầy đã xét xong rồi không? » Viên Tri-huyện bẩm: « Bẩm, cái án ấy chính hạ-quan đã xét rồi. » Cảnh-Long lại hỏi: « Thầy đã xét xong, thì trong án ấy có điều gì còn khả-nghi nữa không? » Viên Tri-huyện nói: « Bẩm, hạ-quan đã xét kỹ và làm án, thực không có chút gì là đáng ngờ cả. » Cảnh-Long nói: « Vậy thì thầy hãy đứng lui ra ngoài. » Viên Tri-huyện lui ra. Cảnh-Long lại gọi Bì-thị lên, hỏi rằng: « Chồng người làm sao mà chết, người phải nói thực ngay đi, không thì đã có pháp-luật. » Bì-thị quỳ xuống mà nói rằng: « Bẩm lạy quan lớn ngàn năm, đền trời soi-xét, việc ấy toàn ở Ngọc-đường-Xuân cả, chúng con thực không biết chuyện gì, xin quan lớn xét thực-tình cho chúng con được nhờ. » Cảnh-Long biết Bì-thị không chịu nhận, bèn nghĩ ra một kế, truyền lính đem Bì-thị đem xa ra một nơi, rồi gọi tên Triệu-Ngang lên mà hỏi rằng: « Người là người đi học, đã đọc sách thánh hiền, đã có một phần trách-nhiệm về phong-hóa trong xã-hội, sao người dám đang tâm dùng thuốc độc mà giết người? Nay Bì-thị đã nhận, và đã cung thực cho người cả rồi, người phải khai thực ngay đi, đừng để ta phải dùng đến hình-pháp nữa. » Triệu-Ngang trước còn trời mải, sau Cảnh-Long sai đem hình-cụ ra, Triệu-Ngang sợ run cả người lên, nghĩ bụng rằng: « Bì-thị đàn bà non gan, tất nó thú thực cả rồi. Ta mà trời nữa, cũng chẳng khỏi được tội nào, thôi thì mình làm mình chịu cho song, còn đỡ được cái khổ tra-tấn. »

Nghĩ đoạn, liền rạp đầu xuống như chầy giã gạo mà kêu rằng: « Bẩm quan lớn đừng dùng đến hình-pháp nữa, để con xin cung thực. » Cảnh-Long truyền cho lính căng hoãn lại. Triệu-Ngang bèn đem chuyện tình đầu, từ khi dan-riêu với Bì-thị cho đến khi dứt tiền cho viên Tri-huyện với hai người nhà tơ, kẻ-lễ và kêu-van mãi. Hai viên tơ-tào theo Cảnh-Long ở trong kinh ra đứng hai bên biên hết cả khẩu-cung, làm ra bản án. Đoạn, Cảnh-Long mới truyền đem Bì-thị lên đối-chất. Bì-thị thấy Triệu-Ngang đã nhận tội, phải nhận và cũng khai

đúng như lời Triệu-Ngang. Bấy giờ viên Tri-huyện đứng dưới thềm, nghe rõ từng ấy câu, mặt như chàm đỏ, mình như rùng rẽ run, chẳng bỏ khi nào tha-hồ thay đen đổi trắng. Cảnh-Long cho Bì-thị và Triệu-Ngang đứng ra hai bên, rồi gọi Ngọc-đường-Xuân ra quỳ dữa mà hỏi.

Thơ rằng :

*Xiết bao độc-ác lũ tham-tàn,
Xoay mỗi tình ra mỗi nghiệp-oan.
Họa phúc nếu không cơ báo-phục,
Còn mong chi nữa kiếp hồng-nhan !*

HỒI THỨ MƯỜI BA

*Chính phép công, oán-ân trọn- vẹn,
Trả nghĩa cũ, thê-thiếp đoàn-viên.*

Ngọc-đường-Xuân quỳ ở dưới thềm, trông lên thấy rõ mặt Cảnh-Long, trong bụng đã lấy làm hả dạ, biết chắc thế nào tình-lang cũng gỡ được mối oan-nghiệt cho mình.

Cảnh-Long thấy Ngọc-đường-Xuân chân tay hầy còn xiềng-xích, trong bụng rứt lấy làm bi-thương, song đang chỗ công-chúng, cũng phải làm ra mặt oai-nghiêm, quát mà hỏi rằng : « Con kia, người làm sao dám nhân-tâm mà làm hại gia-chủ ? » Ngọc-đường-Xuân lại khai cả như mấy lần trước. Cảnh-Long lại gọi Bì-thị lên để đối-chất. Bì-thị lại phải nói thực cả. Cảnh-Long truyền cho nhà tư chép cả mấy cái khẩu-cung ấy, rồi lại gọi hai tên thơ-lại là Hồng-sùng-Đạo và Liễu-tử-Nhân lên đứng bên Bì-thị mà hỏi lại một lượt rằng : « Các người lấy bao nhiêu tiền của Bì-thị và Triệu-Ngang, phải nói cho thực. » Hồng-sùng-Đạo nói : « Bẩm lạy quan lớn xét cho, con xin nói thực. Nhà chúng con đã ba đời làm lại, chưa từng làm hại người nào, nay chúng con chỉ vì sự túng-bần, có nhận của Bì-thị 40 lạng bạc, hôm nọ đã đem trình quan lớn, thực là phạm phép lần đầu, xin quan lớn ân-xá cho. » Nói đoạn, rập đầu lạy mãi. Liễu-tử-Nhân thì khai rằng : « Con có lấy của Triệu-Ngang 80 lạng bạc, để đổi lại khẩu-cung mà vu tội cho Ngọc-đường-Xuân. » Cảnh-Long sai biên đủ khẩu-cung đầu đấy, rồi mới gọi viên Tri-huyện mà bảo rằng : « Thầy làm

quan tốt thật! Nếu không có lòng trời xui-khiến và pháp-luật công-bằng thì từ đây về sau, còn biết bao nhiêu người chết oan về tay thầy nữa! Đã đành rằng, bọn đọc sách chúng mình, cũng có khi vị nghèo mà phải ra làm quan, song trông vào lương-bổng là huyết-mạch của dân cũng đã đủ hậu rồi, còn tham-lam chi nữa? Việc án-mạng là việc can-hệ đến mạng người, thầy làm phụ-mẫu dân ăn bổng-lộc nước, phải hết lòng mà trừ hại cho kẻ lương-dân được nhờ là phải, sao dám tham tiền làm uổng phép, mà hãm-hại người ngay? Thầy đã hiểu luật, vậy thì thầy đáng chịu tội gì? » Viên Tri-huyện cứ tái mặt đi, cúi đầu không nói gì được nữa.

Cảnh-Long ngảnh lại hai viên Bồi-thăm cười mà nói rằng: « Hai ông xem tôi xét cái án này, thực là chưa phải dùng gì đến tra-tấn, mà mấy tên can-phạm đều cung-chiêu cả. Các ông cho là thế nào? » Hai viên Bồi-thăm cũng đỏ bừng cả mặt lên, mà đáp rằng: « Quan lớn thực có tài tra án, chúng tôi thực không bằng. Xin quan lớn che-trở hộ chúng tôi đôi chút. » Cảnh-Long bấy giờ mới truyền cho tờ-tào đem bút giấy ra mà phán án rằng: « Bi-thị mưu giết chồng, lại vu cho Ngọc-đường-Xuân, phạm tội thập-ác, tức đem xử lăng-trì; Triệu-Ngang thông-gian lại bày mưu giết người, phải tội xử trảm; tên thư-lại Liễu-tử-Nhân ăn tiền làm trái phép, bắt đi đầy sung quân; còn tên thư-lại Hồng-sùng-Đạo, đã biết tội ra thú-nhận đầu-tiên, thì cách chức đuổi về nhà; Ngọc-đường-Xuân không có tội, được trắng án cho về; viên Tri-huyện Hồng-đồng Lại-lương-Thần và hai viên Bồi-thăm là Lưu-binh-Nghĩa và Lý-vân-Yên cũng tạm cách chức dam-cấm, để đợi có chỉ-dụ ra sẽ nghị tội. » Cảnh-Long phán xong đầu đầy, tức thì truyền lính đánh trống tan hầu, rồi vào nhà tư nghị.

Lưu-binh-nghĩa biết thân phải tội, đêm hôm ấy uống thuốc độc chết. Ngày hôm sau có tin báo, Cảnh-Long cũng biên cả vào án đệ kinh. Cách vài hôm, có quan trong Hình-bộ mang thánh-chỉ ra, Cảnh-Long sai bày hương án rồi mở chỉ-dụ quý mà đọc rằng: « Cừ như bản của viên Thanh-tra Tuần-án Vương-cảnh-Long tâu, thì viên Bồi-chính Lưu-binh-Nghĩa mạn phép ăn tiền cời mạng người như cỏ-rác, đáng phải tội nặng, song viên ấy đã sợ tội mà tự-tử thì thôi, còn viên Án-ty là Lý-vân-Yên và viên Tri-huyện là Lại-lương-Thần

tham-tàn trái luật, làm hại lương-dân, phải cách hết chức, và phạt đầy chung-thân. Tiếp chỉ-dụ này, viên Tuần-án phải thi-hành ngay. » Cảnh-Long lĩnh xong chỉ-dụ, lập-tức sai đem viên Ân-ty và viên Tri-huyện đi phát-vãng, rồi làm sớ phúc-tấu về triều.

Cảnh-Long đã xử xong cái án ấy, bèn bảo người nhà đi đón Ngọc-đường-Xuân đến. Hai người trông mặt cầm tay, vừa mừng vừa tủi, kẻ-lễ sự tình, lời tan-hợp, nỗi hàn-huyên, suốt đêm ngày không chán.

Nói về Vương-trọng-Hoa từ khi khỏi bệnh, lại vào kinh hỏi thăm tin-tức Cảnh-Long với Ngọc-đường-Xuân, thấy nói đã có người chuộc rồi, trong bụng đã yên tâm, sau lại thấy nhật-trình Bắc-kinh nói rằng: « Viên Tuần-án là Vương-cảnh-Long xét ra được cái án Ngọc-đường-Xuân bị oan » thì lại lấy làm thích-ý lắm, lập-tức đi đến phủ Sơn-tây để hỏi chuyện cho đích-thực. Khi đang đi đường, bỗng gặp ngay mục chủ viện Câu-lan, mục vừa trông thấy Trọng-Hoa, liền túm ngay lấy áo mà mắng rầm lên rằng: « Thằng Sở-khanh này bấy lâu mới lại thấy mặt! Mày làm hại tao, mày đánh lừa tao, mày xui con Ngọc-đường-Xuân nó đi lễ với mày, để mày lập mưu đem mấy cái cái quan-tài dựng gạch vào nhà tao, để mày chuyên-vận của nhà tao đi! Hôm nay tao đã gặp mày, tao quyết đem mày vào quan, mày muốn xoay ra lẽ nào, tao cũng không sợ. »

Trọng-Hoa không biết nói thế nào, cứ dằng-co nhau mãi, người xem đông như đám trời gà. Đang lúc ấy thì xe Cảnh-Long ở toà làm việc về đi qua trông thấy, không biết là việc gì, cứ sai lính căng giải về giao cho viên Tri-huyện sở-tại hỏi. Viên Tri-huyện đem hai người ra hỏi, biết là hai người có quan-thiết đến việc tư của quan Tuần-án, tức-khắc sai lính giải ngay sang toà cho Cảnh-Long.

Cảnh-Long nghe chuyện đầu đuôi, cười sằng-sặc với viên Tri-huyện sở-tại một lúc, rồi tha cho Trọng-Hoa và sai lính đuổi mục chủ ra ngoài. Từ đó, mục cũng lưu-lạc đi đâu mất. Tan buổi hầu ấy, Cảnh-Long mời Trọng-Hoa về nhà tư nói chuyện tình đầu cho nghe, rồi làm tiệc khoản-đãi. Khi Trọng-Hoa từ về, lại tiền năm trăm lạng bạc và hẹn ngày mời về chơi nhà.

Bấy giờ, Cảnh-Long muốn cùng Ngọc-đường-Xuân làm lễ thành-hôn, song đang làm quan thì có điều không tiện, bèn viết sớ tâu về kinh, xin giả-hạn nghỉ mấy tháng về thăm nhà. Trong triều phê cho phép nghỉ ba tháng.

Thuyền đi mấy hôm thì tới Nam-kinh, Cảnh-Long bảo người nhà im tiếng không cho các quan hàng tỉnh biết, rồi cứ cùng Ngọc-đường-Xuân về nhà, vào trình lạy cha mẹ và ra mắt các anh chị cùng các bậc tôn-thân. Hôm sau, bà con thân-thích ai nghe thấy tin ấy cũng đến thăm mừng. Vương lão-gia sai làm tiệc ăn mừng mấy hôm, rồi cho Cảnh-Long cùng Ngọc-đường-Xuân làm lễ thành-hôn. Chén rượu đoàn-viên, tiếng cười hoan-hợp, từng cay-đắng lại mặn-mà hơn xưa! Cách mấy hôm sau, Cảnh-Long đang ngồi chơi, có lính vào bẩm rằng: « Có quan Án-xát hưu-trí tên là Kiều-Tiên vào chơi. » Cảnh-Long chỉnh-đốn khăn áo ra tiếp vào, hai người hỏi tên họ nhau xong, cùng ngồi uống nước. Kiều-Tiên nói: « Năm trước tôi được phép hưu-trí về nhà, trong khi đi đường, tôi có gặp một người thiếu-nữ tên là Tuyết-lý-Mai là người ở Câu-lan-viện tại Bắc-kinh, cũng là chị em bạn với Ngọc-đường-Xuân, chỉ vì nhà chủ ép lấy Nghiêm-thế-Phồn nên nó không thuận phải đem thân đi trốn. Tôi đã đem nó về nhà làm con nuôi, nay tôi thấy quan lớn phụng mệnh triều-đình ra xét được cái án Ngọc-đường-Xuân, tôi lấy làm khoái-ý lắm. Nay tôi đã đưa Tuyết-lý-Mai đến đây, xin quan lớn nhận lấy mà cho nó làm thứ-thất, thế là song-mỹ nhân-duyên. Quan lớn nghĩ thế nào? » Cảnh-Long đứng dậy mà tạ ơn rằng: « Bẩm cụ lớn, việc này thực là mối kỳ-duyên của chúng tôi, nên cũng may mà lại gặp được cụ lớn. Nay cụ lớn lại không ngại đường-xá, đem cái mối tơ duyên ấy mà xe cho chúng tôi, ơn này như bể biết lấy gì mà báo-đáp chút tình. Chúng tôi xin minh-tâm khắc-cốt. » Kiều-Tiên nói: « Việc này cũng là duyên trời, mà cũng là một chuyện ly-kỳ trong tình-sử, nên tôi phải đưa đến tận nơi mà nói chuyện với quan lớn cho hay, chứ có gì mà tạ. » Nói đoạn, lại bảo Cảnh-Long cho lính ra thuyền đón Tuyết-lý-Mai về.

Cảnh-Long sai bốn tên người nhà và một cái xe song-mã ra thuyền đón. Một lát, Tuyết-lý-Mai vào chào. Cảnh-Long lại sai người nhà dọn tiệc mời Kiều-Tiên. Trong khi ăn tiệc, Cảnh-Long lại định-ước gả em gái là nàng Cẩm-Vân cho con trai Kiều-Tiên, hai người trò-chuyện rứt vui-vẻ.

Buổi chiều hôm ấy, Cảnh-Long dẫn Tuyết-lý-Mai vào chào lạy song-thân và ra mắt các anh cùng các chị dâu. Tối hôm ấy, Cảnh-Long lại đưa Tuyết-lý-Mai vào phòng Ngọc-đường-Xuân làm lễ giao-bái. Hai người trông thấy nhau, bàng-khuâng như giấc chiêm-bao, tủi-tủi mừng-mừng, khóc rồi lại cười, cười rồi lại khóc. Một lúc, Cảnh-Long cũng vào, ba người cùng ngồi nói chuyện; tình xưa lai-lãng, duyên mới ngậm-ngùi.

*Động-phòng diu-dặt chén vui,
Trên hoa dưới nguyệt nổi lời nước non.*

Hôm sau, Kiều-Tiên từ về. Cảnh-Long làm tiệc tiễn-hành và đem các đồ-vật tiễn-tống ra tận thuyền rứt là chân-trọng. Được ít lâu, Cảnh-Long hết hạn nghỉ, phải đi nhậm chức, cũng đem cả gia-quyển đi. Từ đó, hai mối nhân-duyên, mười phần ân-nghĩa. Ngọc-đường-Xuân và Tuyết-lý-Mai cùng có con trai con gái cả; thật là, phong-lưu bổ lúc phong-trần.

Tho· kết-luận

*Đã chót chưa tên tập đoạn-trường,
Khoe gì tài-sắc với văn-chương!
Tơ tình vương-vít duyên hay nợ?
Tâm-sự quanh-co thiệp với chàng.
Tan cuộc phồn-hoa trong mộng-cảnh,
Được người tri-kỷ chốn bình-khang.
Biết bao tình-nghĩa bao danh-tiết,
Treo để đời sau một tấm gương.*

HẾT

Dépôt légal effectué en conformité des dispositions
de l'art. 3 de la loi du 29 juillet 1881. Chiffre
du tirage s'élevant à ~~deux~~ deux cents
exemplaires.

Hanoï

Imp.

HU'ONG-HAT DU'O'C-PHONG

BÁN ĐỦ CÁC THỨ THUỐC CAO, ĐAN, HOÀN, TÁN, CHỮA CÁC
BỆNH NGƯỜI LỚN TRẺ CON

Tổng-cục: 92, Boulevard Bonnal — Haiphong

Chi-điểm: 12 Route de Sinh-Từ — Hanoi

**Có cụ Mai-Lộc bốc thuốc chén, bắt mạch,
cho đơn, vân vân...**

Đã chế được mấy thứ thuốc sau này:

1° Ngũ-lâm bạch-trọc-hoàn số 1. — Chữa các bệnh
lậu mới mắc phải rất là thần-hiệu. Rẩu hiệu-nghiệm. Đã
cứu khỏi có đến nghìn người. Mỗi hộp chia ra làm 6 phần,
mỗi ngày uống ba phần. Giá tiền là 1\$00

2° Vệ-sinh Cam-lộ-trà số 4. — Chữa các chứng
cảm-mạo, nhức đầu, đau bụng, là một thứ chè pha ra nước
uống. Mỗi gói 0\$05

3° Hô-cốt Mộc-quả-tửu. — Rượu hô-cốt chữa các
bệnh tê-thấp, đau xương, đau mình. Mỗi chai. 1\$00

4° Mao-kê-Phong-thấp-tửu. — Rượu ngâm con
bìm-bịp, Chữa các bệnh tê-thấp. Mỗi chai nhỏ 0\$60

5° Phong-thấp-tửu. — Rượu thuốc chữa bệnh phong-
thấp. Mỗi chai nhỏ là. 0\$60. Chai con . . . 0\$20

6° Diệt-đả-tửu. — Rượu bóp đau xương, tụ máu
và bị đòn. Chai nhỏ 0\$50. Chai con 0\$20

7° Tiêu-nhi cam-tán. — Thốc cam trẻ con, gói đỏ,
chữa các chứng cam trẻ con. Mỗi gói 0\$12

8° Ngũ-Phúc hòa độc. — Thuốc chữa các chứng trẻ
con chốc đầu, ghẻ lở, thai-độc, đau răng, nhiệt kết. Mỗi gói. 0\$12

9° Phì-nhi-tán. — Thuốc cho trẻ con ăn, tiêu-cam,
sát trùng và béo người. Mỗi gói 0\$10

10° Hóa-dâm chi-khải-hoàn. — Thuốc ho người
lớn trẻ con. Mỗi lọ giá. 0\$10

11° Nữ-phục kim-đan. — Thuốc trị bệnh đàn bà
con gái: điều-kinh, bạch-đái, khí-hư, an-thai, bổ-huyết, là
một thứ thuốc cho đàn nữ-lưu dưng trừ bệnh tật, lại thêm
béo tốt đẹp-đẽ, thơm da thắm thịt. Mỗi lọ hơn. . . 1\$20

12° Huê-liêu thông-trị-hoàn, số 43. — Thông-
trị các bệnh thấp-nhiệt, lậu, giang-mai, trừ độc, sát trùng,
trừ táo-kết, thông tràng-tiện. Mỗi lọ 1\$40

13° Lao-lâm-thánh-dược, số 5. — Trị các bệnh lâu nặng, dù mới mắc hay mắc phải đã lâu cũng đều khỏi cả. Mỗi hộp. 1\$50

14° Huê-liều giải-độc-hoàn số 7. — Trị cả lậu lẫn giang-mai, rất là thần-hiệu. Mỗi hộp 1\$00
Thư và Mandat gửi về Hai-phòng xin đề cho :

M. NGUYỄN-MẠNH-BỒNG
Directeur du Hường-Hát Dược-Phòng
92, B^d Bonnal — Haiphong

CÁC NHÀ CHO THUÊ SÁCH NÊN CHÚ Ý !

Bản-cục thấy nhiều hiệu ở Hanoi và các tỉnh cho thuê các thứ sách của bản-cục giữ bản-quyền để lấy lời riêng. Nếu các hiệu đó không thôi thì bản-cục sẽ đem ra pháp-đình đòi tổn-hại. Vậy xin các nhà cho thuê sách chú ý đến cho.

Kính-đài thư-cục

Pháp-luật giảng-minh

Ai có điều gì nghi-vấn về pháp-luật, muốn kiện-cáo lấy được để khỏi phải nhờ thầy, thì gửi mandat 2\$00 cho « Kính-đài thư-cục » làm phí-tồn tem giấy và công tra-cứu, sẽ có trả lời phân-minh để có thể tự làm lấy việc được.

Cần phải chép rõ đầu-đuôi công-việc và sao các giấy-má thuộc về việc mình mà gửi về cho đủ.

Có những tay học trường Mỹ-thuật rất giỏi

VẼ TRUYỀN-THẦN

Tại Nhật-Nam Thư-Quán 117 Hàng Gai Hanoi:

Gửi thơ, gửi ảnh và Mandat đề cho bản-quán.

Vẽ truyền-thần bằng mực tàu, bằng sơn tốt vào vải, muốn bóng như nước ảnh chụp cũng được, vẽ bằng chì conté, bằng phấn mùi, vào satin, vào lụa tốt, vẽ vào ảnh phóng-đại và ảnh nhỏ thành như nét vẽ vừa giống vừa bền.

Vẽ phòng nhà hát rất khéo, vẽ bia sách, vẽ tiểu-thuyết, vẽ cáo-bạch (affiches), vẽ giấy mừng, vẽ hoa, vẽ truyền-thần trông người, đủ các thứ như bên Tây. Thật là người dẫu mắt mà còn như thấy mặt. Ai cũng nên vẽ.

Giá vẽ như sau này:

Khổ giấy rộng hẹp=	24×30	30×40	50×60	1 ^m ×1 ^m 50	1 ^m 50×2 ^m
Vẽ sơn vào giấy					
áo trơn	5\$00	8\$00	12\$00	40\$00	60\$00
» áo hoa	7,00	12,00	15,00	45,00	80,00
Áo phẩm-phục	11,00	16,00	20,00	55,00	100,00
Vẽ sơn vào vải	7,00	10,00	15,00	50,00	100,00
» áo hoa	9,00	12,00	18,00	55,00	120,00
» áo phẩm-phục	15,00	18,00	24,00	70,00	130,00
Vẽ phấn và thuốc mùi	5,00	7,00	8,00	25,00	35,00
Áo hoa	6,00	9,00	10,00	30,00	40,00
Áo phẩm-phục	10,00	14,00	18,00	35,00	50,00
Vẽ mực tàu áo trơn	5,00	7,00	10,00	25,00	35,00
» áo hoa	7,00	9,00	12,00	30,00	40,00
Áo phẩm-phục	10,00	15,00	18,00	35,00	50,00
Vẽ chì conté áo trơn	4,00	5,00	8,00	20,00	25,00
Áo hoa	5,00	7,00	9,00	25,00	30,00
Áo phẩm-phục	6,00	10,00	14,00	30,00	35,00

Còn vẽ vào satin và lụa tùy theo kiểu tính tiền. Các ngài ở xa gửi đến vẽ, lúc gửi giả ảnh chúng tôi xin chịu tiền công-cước. Có hai điều cần là : lúc gửi ảnh về nhớ gửi tiền đặt trước một góc. Và đề cho **NHẬT-NAM THƯ-QUÁN**

117 Hàng Gai — Hanoi. Xin nhớ lấy tên hiệu.

KÍNH-ĐÀI THƯ-CỤC ĐẠI-LÝ

Mũi giao nhon trình-thám rất vui của Lương-giang dịch-thuật trọn bộ 1 quyền	0\$10
Thư-hùng kiếm kiếm-hiệp tiểu-thuyết của « Việt-hoa thư-xã » xuất-bản. Mỗi quyền	0,10
Hán-học nhập-môn tam-tự văn sách học võ lòng chữ Hán.	0,40
Phong-trần kỳ-hiệp võ-hiệp tiểu-thuyết của ông Vũ-văn-Mai xuất-bản. Trọn bộ 1 quyền	0,15
Giang-hồ nghĩa-hiệp của ông Lý-ngọc-Hưng xuất-bản. Quyền thứ 1	0,04
Đã có đến quyền thứ 12, từ thứ 2 đến thứ 12.	0,10
Tục-thất-kiếm thập-tam-hiệp kiếm-hiệp tiểu-thuyết, đã có đến quyền thứ 10. Mỗi quyền giá	0,12
Phong-lưu tài-kỹ tức là chuyện nàng danh-kỹ Tô-tiểu-tiểu của ông Vũ-văn-Mai xuất-bản. Trọn bộ 1 quyền	0,20
Hoa-nguyệt kỳ-duyên cảnh-thế tiểu-thuyết của ông Vũ-văn-Mai xuất-bản. Đang in.	
Điều-Thuyền toàn-chuyện của Nguyễn-đạo-Kinh thư-cục xuất-bản. Trọn bộ 1 quyền	0,12
Bóng hiệp hồn hoa của Nhật-Nam thư-quán xuất-bản. Trọn bộ 1 quyền.	0,40
Tiếng sấm đêm đông chuyện ông Ngô-vương-Quyền và ông Dương-đình-Nghệ 2 lần đánh đuổi quân Nam-Hán. Nhật-Nam thư-quán xuất-bản. Trọn bộ 1 quyền.	0,50
Hồng-phấn kiếm-tiên kiếm-hiệp của Ích-chi thư-quán xuất-bản. Trọn bộ 4 quyền	0,46
Phi-tiên Thiên-Bảo kiếm-hiệp tiểu-thuyết của ông Lý-ngọc-Hưng xuất-bản. Trọn bộ 27 quyền đóng liền	1,50
Truyện ném bút phiêu-lưu tiểu-thuyết của Hoàng-hữu-Thành soạn, Hạ-long thư-điểm Hongay xuất-bản. Đã có quyền thứ nhất. Quyền thứ 2 đương in. Mỗi quyền	0,06
Cánh bèo mặt nước của Hương-Hát thư-điểm xuất-bản. Đang in.	

Thơ và mandat xin đề cho :

M. NGUYỄN-THỐNG **Kính-đài thư-cục**

N° 2 Bts, Rue de la Laque — 28, Rue de la Poissonnerie-Hanoi

雪 襖 淚 史

« Khỗi tình một mảnh con con,
« Viết ra mực hết hầy còn lệ rơi.

Trọn bộ 1 quyển

Giá 0\$46

ĐÔNG-VĂN-THƯ-ĐIÊM
XUẤT-BẢN

In tại nhà in TRỊNH-VĂN-BÍCH, 38 Hàng Tre — Hanoi